

HUMAK[®]

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Nuoret järjestöissä

– kasvu, osallisuus ja oppiminen

Pekka Kaunismaa ja Elisa Rasinkangas (toim.)

OSAAMISKESKUS
KENTAURI

Pekka Kaunismaa ja Elisa Rasinkangas (toim.)

Nuoret järjestöissä – kasvu, osallisuus ja oppiminen

ISBN 978-952-456-462-5 (verkko)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 178
© Tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024, Helsinki

Taittanut Emilia Reponen
Kuvitus Elisa Rasinkangas

HUMAK[®]

**OSAAMISKESKUS
KENTAURI**

Sisällys

Pekka Kaunismaa

Nuorten järjestötoiminnan vaikuttavuus	4
Tutkimustehtävänä nuorten järjestötoiminta	4
Yhdistystoiminta ja harrastaminen	5
Nuorten järjestötoiminnan vaikutukset	6
Kyselyaineiston kerääminen ja vastaajat	8
Nuorten järjestötoimintaa koskevat kysymykset	9

Lauri Vaara

Tulevaisuuden valmiuksien oppiminen järjestö ja harrastustoiminnassa	12
Lyhyesti	12
Johdanto.....	12
Kohti tulevaisuuden taitoja	13
Perustaidoista tulevaisuuden taitoihin.....	13
Järjestö- ja harrastustoiminnassa opittua eri näkökulmista tarkasteltuna.....	15
Oppimiseen vaikuttavia tekijöitä	18
Yhteenveto.....	18
Muutamia työkaluja oppimisen tukemiseen järjestötoiminnassa	19

Pekka Kaunismaa

Yhdistystoiminta rakentaa osallisuutta	23
Yhdistystoiminnan ja osallisuuden yhteys	23
Järjestöosallistumisen indikaattorit	23
Osallisuuden indikaattorit	24
Yhdistysaktiivisuuden ja osallisuuden suhde	25
Taustamuuttujat eivät selitä pois yhdistystoiminnan vaikutusta osallisuuteen	28
Tyttöjen ja poikien yhdistystoiminta ja osallisuus	29
Osallisuus ja nuorisoalan järjestöjen kehittäminen.....	32

Eeva Sinisalo-Juha

Hobbyer och föreningsverksamhet

- Ur de svenskspråkiga ungdomarnas perspektiv	34
Vilka var de svenskspråkiga ungdomarna?	34
Ungdomars deltagande i föreningars verksamhet.....	36
Ungdomarnas hobbyer	37
Vad får unga ut av sin hobby?.....	40
Hur kan man öka ungdomars intresse för hobbyer?.....	40
Några kommentarer	41

Pekka Kaunismaa

Tilastollisia havaintoja ja analyysjä kyselytutkimusaineistosta	43
Aineiston esittely.....	43
Järjestötyypin ja sukupuolen vaikutus järjestötoimintaan osallistumiseen	44
Järjestötoiminnan merkitys nuorille	47
Järjestötoiminnan tärkeyteen vaikuttaa moni tekijä nuoren elämässä.....	51
Järjestötoiminnasta nuoret saavat sosiaalisia taitoja ja itseohjautuvuutta	55
Harrastamisella ja järjestötoiminnalla on esteitä ja kannustavia tekijöitä	60
Vanhemmilla nuorilla harrastamisen lisäämisen haasteet moninaisempia	61
Harrastukset maksavat, mikä rajoittaa harrastamista	65
Lopuksi	66

Nuorten järjestötoiminnan vaikuttavuus

Pekka Kaunismaa

Tutkimustehtävänä nuorten järjestötoiminta

- Järjestö- eli yhdistystoimintaan osallistuu suurin osa nuorista. Jopa seitsemän kahdeksasta nuoresta on mukana jossakin yhdistys- tai ryhmämuotoisessa toiminnassa.
- Järjestötoiminta vahvistaa nuoren osallisuuden kokemusta varsinkin, jos nuori kokee järjestötoimintansa tärkeäksi. Yhdistyksissä aktiiviset nuoret ovat muita paremmin kiinni sosiaalisissa yhteisöissä ja tuntevat kuuluvansa yhteiskuntaan.
- Järjestöissä opitaan paitsi harrastuksista ja tekemisen kohteista myös yleisempiä taitoja. Järjestötoiminta muodostaa tärkeän informaalin ja nonformaalin oppimisympäristön.
- Järjestötoimintaan kannustaisi nuoria parhaiten kaverit, rohkaisu ja laajempi tarjonta. Yleisin estävä tekijä kuitenkin on se, ettei nuorella ole aikaa. Harrastustoiminnan kalleus sen sijaan ei ilmene yhtä yleisenä kynnyksenä.

Yllä olevat tiivistykset perustuvat nuorisoalan osaamiskeskus Kentaurin tekemään tutkimukseen. Tämän julkaisun sivuilla tiivistykset saavat tarkemman selityksensä. Kentaurin tutkimustehtävänä on ollut tutkia nuorten harrastus- ja muun järjestötoiminnan vaikutuksia nuorten kasvuun ja osallisuuteen, sekä niiden yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Päämäärää varten Kentaurissa on kerätty kaksi kyselyaineistoa vuosina 2021 ja 2023. Tässä julkaisussa esitetään aineistoon perustuvat päätulokset sekä nostetaan esille konkreettisia keinoja järjestöjen toiminnassa, joilla otetaan huomioon saavutetut tutkimustulokset.

Tutkimustehtävää jäsentäviä keskeisiä käsitteitä ovat *kasvu*, *osallisuus* ja *vaikutukset*. Kysymys on siis, millaisia seurauksia syntyy, kun nuoret osallistuvat järjestötoimintaan. Osa seurauksista on yksilöllisiä ja osa koskettaa laajemmin yhteisöjä ja yhteiskuntaa. Lähtökohtana on, että järjestötoimintaan osallistuminen vaikuttaa hyvällä ja tavoiteltavalla tavalla nuoreen itseensä ja yhteiskuntaan laajemmin. Tätä tavoittelevat myös nuorisoalan järjestöt, ja osittain ne perustelevatkin toimintaansa sillä, että nuori saa osallistumisesta myönteisiä vaikutuksia kasvuunsa ja osallisuuteensa.

Vaikka asia on käytännöllisesti selvä, nuorten järjestötoimintaa tunnetaan kokonaisvaltaisena empiirisenä ilmiönä perin huonosti. Sitä koskevaa tietoa on tuotettu kyselyissä (Aapola-Kari (toim.) 2023) ja tutkittu käsitteitä, ilmiöitä ja järjestöjen luonnetta (Siisäinen 1998; Laitinen 2018). Nuorten osallistumisesta tiedetään suurin piirtein kokonaisvolyyymi ja perusrakenne.

Kentaurissa tapa lähestyä tutkimustehtävää on ollut katsoa tarkasti nuoren osallistumiseen järjestötoiminnassa ja ymmärtää sen seurauksia. Järjestötoiminnassa mukana olemisesta käytämme termiä osallistuminen, vaikka joidenkin termien käyttötapojen mukaan nuorten osallisuus järjestötoiminnassa voisi olla kuvaavampaa. Pyrimme kuitenkin erottelemaan nuorten mukana olon

järjestöissä ja siihen liittyvän ilmiökentän siitä, millaisia lyhyt- tai pitkäkestoisia seurauksia järjestötoiminnalla on. Osallisuus -termiä käytetään tutkimusasetelmassa viittaamaan sellaisiin seurauksia kuvaaviin ilmiöihin, jotka liittyvät nuoren kokemukseen kuulumisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa esimerkiksi yhteisöihin tai yhteiskuntaan.

Järjestötoimintaa tutkittaessa voidaan tarkastella useampia asioita. Olemme valinneet tutkitavaksi osallistumisen eli käytännön toiminnassa mukana olemisen. Käytännön toimintaan viittaamalla pyritään saamaan esille kaikki nuoren vuorovaikutus yhdistystoiminnan piirissä, kuten nuorten ohjattu toiminta, osallistuminen järjestön tuottamiin palveluihin, ryhmätoiminta toisten nuorten kanssa tai aktivistinen toiminta yhdistyksen tavoitteiden mukaisesti.

Valtaosin ihmisten osallistuminen järjestötoimintaan hahmottuu jäsenyyden kautta. Jäsenyys tarkoittaa paitsi mukana oloa järjestön toiminnassa, myös veloitteita maksaa esimerkiksi jäsenmaksua sekä oikeuksia osallistua yhdistyksen päätöksentekoon. Yhdistykseen osallistuminen voi silti välittyä myös kuluttajan mallin mukaan: henkilö osallistuu toimintaan puhtaimmillaan ostamalla ja käyttämällä palveluja. Tutkittaessa järjestötoiminnan vaikutuksia ei näytä perustellulta jättää osaa nuoren toiminnasta niiden piirissä pois sen vuoksi, että siihen suhtaudutaan kuin kulutettavaan tuotteeseen. Nuorisoalan järjestötkin ovat kehittäneet palveluja tuotteistettuun muotoon, ja tämä puolestaan on tulkittavissa järjestötoiminnan hybridisaation piirteinä. Hybridisaatiolla tarkoitetaan (Billis 2010) sitä, että järjestöt omaksuvat julkisen sektorin organisaatioiden ja yritysten piirteitä.

Toisaalta kaikkea yhdistysten vaikutusta nuoriin ei saada tutkimusotteen piiriin, kun tarkasteltavaksi otetaan osallistuminen. Osa nuorisoalan järjestöistä tuottaa palveluja, joissa kohteena ovat nuoret, mutta nuoret eivät pääsääntöisesti tunnista olevansa osallistujia niiden toimintaan. Esimerkiksi lastensuojelujärjestöt tai asumispalveluja nuorille tuottavat järjestöt järjestävät merkittävää nuorten elinoloihin vaikuttavaa toimintaa, mutta kyselyymme vastanneet nuoret eivät monesti ole ovat havainneet niiden toimintaa itseään koskeväksi osallistumiseksi silloinkaan, kun he tunnistavat ne järjestöjen tuottamiksi. Osallistumisen tutkiminen avaa siis sellaisen yhdistystoiminnan, jossa henkilö on tavalla tai toisella aktiivinen ja käyttää omasta näkökulmastaan aikaansa.

Yhdistystoiminta ja harrastaminen

Yhdistystoiminta ja järjestötoiminta tarkoittavat tutkimuksessamme samaa asiaa. Järjestöt eli yhdistykset ovat tavoitteellisia organisaatioita, joissa järjestetään toimintaa osallistujille ja kohde-ryhmille (ks. Kaunismaa 2021). Nuorisoalan järjestö, nuorisojärjestö tai nuorille suunnattu järjestötoiminta voivat tarkoittaa yleisesti ottaen jossain määrin eri asioita (Tormulainen 2021a), mutta aineiston tulkinnan yhteydessä tällaista eroa ei tehdä, vaan siinä keskitytään tarkastelemaan nuorten osallistumista yleisesti.

Järjestötoiminnan rajoihin suhtaudutaan varsin väljästi kyselyaineistossa ja tutkimuksessamme. Kyselyssä ydinkysymyksellä on tiedusteltu nuorilta toimintaa, johon vastaaja on osallistunut. Tarkkaan ottaen kysymysmuotoilu oli: ”Seuraavassa on yhdistyksiä ja muita ryhmämuotoisia toimintoja. Valitse ne toiminnat, joihin olet osallistunut ja merkitse kuinka kauan olet ollut niissä mukana.” Kysymysmuotoilu siis pyytää vastaajaa tunnistamaan osallistumisensa paitsi yhdistykseen myös laajemmin ryhmämuotoiseen toimintaan. Olennaista on, että yhdistystoiminnaksi katsotaan vapaaehtoinen ja pääosin vapaa-ajalla tapahtuva toiminta. Vapaaehtoista toimintaa luonnehtii tahtoon ja tarpeeseen perustuva liittyminen toimintaan, vapaa poistuminen siitä sekä vapaus valita, missä toiminnassa ja miten paljon osallistuu.

Viitattuun kysymykseen on monivalintaisia vastausvaihtoehtoja 11. Niiden mukana on yhdistystoiminnan päätyyppejä, kuten urheilu-, harrastus- ja poliittisia järjestöjä. Mukana ovat lisäksi uskonnolliset järjestöt ja seurakunnat sekä vaikuttajaryhmät ja -verkostot. Uskonnollinen toiminta

tapahtuu usein seurakunnissa, joiden valtaosa on Suomessa julkisoikeudellisia, ei yhdistysmuotoisia toimijoita. Olennaista ei ole, tapahtuuko yhdistystoiminta tai laajemmin ryhmämuotoinen toiminta julkisoikeudellisessa vai rekisteröidyssä yhdistyksessä, mikä on yksityisoikeudellinen toimija. Osa nuoren yhdistys- ja ryhmämuotoiseksi toiminnaksi tunnistamasta toiminnasta tapahtuukin muussa kuin yhdistyskontekstissa: seurakunnissa, vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ja kuntien nuorisotyössä.

Toinen seikka on vaikeaselkoinen rajanteko yhdistystoiminnan ja muun vapaa-ajan toiminnan välillä. Kysymyksellä vaikuttajaryhmistä ja -verkostoista pyrittiin saamaan vastausten piiriin myös sellainen yhdistystoiminnan rajoilla oleva vaikuttamiseen pyrkivä toiminta, joka tapahtuu myös ilman muodollista organisaatiota esimerkiksi netti- tai ad hoc -yhteisöissä. Tällaisella kollektiivisella kansalaistoiminnalla voi katsoa olevan monia yhdistystoiminnan piirteitä, vaikka se ei olekaan muodollisesti organisoitunutta. Useimmiten se kuitenkin on tavoitteellista, vaikuttamiskohteeltaan rajattua ja todellisiin vaikutuksiin tähtäävää, kuten niin sanottu perinteisempikin järjestötoiminta. Vapaamuotoinen kansalaistoiminta on vanha ilmiö, mutta viime aikoina se on saanut painoarvoa keskusteluna neljännessä sektorista (esim. Mäenpää & Faehnle 2021).

Nuorten järjestötoiminta on usein jonkin asian harrastamista. Harrastamiseksi voi kutsua tapaa käyttää aikaansa itselleen mieleisellä ja mielekkäällä tavalla suhteellisen säännöllisesti (Tormulainen 2021b, 11). Näin määriteltäessä voidaan ajatella, että nuorten järjestötoiminta on yleensä tai miltei aina nimenomaan harrastamistoiminnan muoto. Sen ensisijainen motiivi ja syy olla mukana nuorelle toimijalle itselleen on viettää mieleistä ja mielekästä vapaa-aikaa.

Toinen näkökulma muodostuu, jos ajatellaan harrastamista yhdistystoiminnan tavoitteen näkökulmasta. Yhdistystoiminnalla on monenlaisia tehtäviä, muun muassa järjestää ja tukea harrastustoimintaa, mutta myös esimerkiksi vaikuttaa yhteiskuntaan, toimia edunvalvonnassa sekä järjestää ja tuottaa palveluja. Harrastusjärjestötoiminnaksi voi kutsua sellaista yhdistystoimintaa, jonka tarkoituksena ja tavoitteena on tuottaa harrastuksia. Pääosin nuorten järjestötoiminta voidaan jakaa harrastusjärjestöihin ja muihin, lähinnä yhteiskunnallisia tarkoituspäriä tavoitteleviin järjestöihin. Kuten empiirisistä tuloksista nähdään, suurin osa nuorten yhdistystoiminnasta on harrastusjärjestötoimintaa.

Nuorten järjestötoiminnan vaikutukset

Tutkimusasetelmaa luonnehtii vaikutusten analysointi. Nuorten yhdistystoimintaa ei tutkita vain, jotta saadaan esille sitä kuvaavia piirteitä. Keskeistä on, että yhdistystoiminta vaikuttaa lyhyt- ja pitkäkestoisesti nuorten elämään ja laajemmin elinoloihin. Vaikutukset voivat olla välittömiä, yhdistystoimintaan sisään rakennettuja, tai välillisiä, jolloin niiden piirteet saattavat ilmetä vasta laaja-alaisen aineiston analyysin yhteydessä.

Järjestötoiminnassa nuorten aktiivisuus kohdistuu pääosin harrastamiseen ja ryhmätoimintaan. Toimintaan saattaa liittyä vastuunottoa, vastuunkantoa ja järjestödemokraattiseen päätöksentekoon osallistumista, mutta suurimmaksi osaksi toiminta on toiminnallista aktiivisuutta järjestön ydintehtävän parissa: harrastamista, osallistumista leireille ja tapahtumiin, kerhoja, harjoituksia, toiminnan suunnittelua ja sen tulosten esittelemistä kilpailuissa tai näyttelyissä.

Tutkimusasetelmassamme emme kuitenkaan mene syvälle sen kuvaamiseen, millaisia piirteitä nuorten järjestötoiminta pitää sisällään. Olennaista on nimenomaan tutkimustehtävän mukaisesti tarkastella sen vaikutuksia kasvuun ja osallisuuteen sekä laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Oppimisen merkitys

Mitä tällaiset vaikutukset ovat? Lähdemme siitä, että laajasti ryhmitellen vaikutukset liittyvät oppimiseen, persoonaksi kasvuun ja sosiaalisen aseman ja kyvykkyyksien kehittymiseen.

Tietojen, taitojen ja kykyjen oppiminen on hyvin ilmeinen nuorten yhdistystoiminnan seuraus, kuten Lauri Vaara tarkemmin osoittaa tämän kirjan artikkelissaan *Tulevaisuuden valmiuksien oppiminen*. Usein se on sisäänrakennettu yhdistystoiminnan käytäntöihin ja polkuihin. Partiossa opitaan erilaisia käytännöllisiä taitoja, liikuntaseurassa pelaamaan tai urheilemaan, agility-yhdistyksessä koiraharrastuksen erityistaitoja. Kullekin yhdistykselle ominaisten erityistaitojen lisäksi yhdistystoiminnassa opitaan yleisempää osaamista, tietoja ja taitoja.

Yhdistystoiminta toimii siten informaalina ja nonformaalina oppimisympäristönä, jossa tavoitteena tai pääasiallisena sisältönä ei yleensä ole oppiminen itsessään vaan kehittyminen harrastuksessa tai muussa yhdistyksen toiminnassa. Oppiminen tulee osittain siis sivutuotteena ja osittain myös välillisenä sivutuotteena. Oppiminen voi sisältää paitsi kunkin yhdistystoiminnan tiedollisia ja taidollisia ydinasioita, myös laajempaa ryhmässä toimimisen oppimista, kohtaamistaitojen, johtamistaitojen ja esiintymistaitojen oppimista tai yhteisiin asioihin vaikuttamisen taitojen kehittymistä.

Tämä tekee mielenkiintoiseksi tutkia yhdistystoiminnan vaikutuksia oppimiseen näennäisesti etäisissä asetelmissä. Näinpä Vaara kysyy artikkelissaan, millaisia vaikutuksia yhdistystoiminnalla on työelämätaitojen oppimiseen. Tärkeää on siis havaita, että nuori voi käyttää yhdistystoiminnassa opittua hyödykseen toisissa konteksteissa (ks. myös Vaara 2023). Yhdistysaktiivisuuden myötä siis osallistujalle kasautuu osaamisen resursseja ja pääomia.

Osallisuuden merkitys

Tosin on empiirinen kysymys, missä määrin tällainen ilmiö on yhteiskunnallisesti merkittävä tai ilmeneekö se laajemmassa kuvassa lainkaan. Tähän vastaamiseen käytettävät aineistot antavat hyvän mahdollisuuden.

Toinen tarkastelutaso on kokonaisvaltaisempi kysymys siitä, missä määrin yhdistystoiminta vaikuttaa nuoren kasvuun kokonaisvaltaiseksi persoonaksi ja kansalaiseksi. Ajatuksena on, että yhdistystoiminta vaikuttaa nuoren kasvuun sen kautta, että se tekee mahdolliseksi osallisuuden yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Kokemus osallisuudesta torjuu yksinäisyyttä ja kiinnittää yhteisöihin (Sinisalo-Juha 2023).

Kolmas yhdistystoiminnan vaikutustaso on nuoren kuuluminen yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Missä määrin yhdistystoiminta vaikuttaa siihen, ja millainen laaja-alaisempi osallisuus nuorella on omassa elämänympäristössään ja yleensä yhteiskunnassa? Nuorten yhdistystoimintaa perustellaan usein sillä, että tällainen vaikutus on olemassa. Yhdistykset vaikuttavat siis paitsi tietojen ja taitojen oppimiseen ja persoonallisen kasvuun, ne myös linkittävät nuoren yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Yhdistykset ovat eräänlainen osallisuuden kaksoisareena. Yhdistystoiminta itsessään on osallisuutta yhteisölliseen toimintaan, sillä perusteella että yhdistystoiminta on yhteisöllistä osallisuutta harrastuksen tai muun toiminnan parissa. Mutta siitä voi myös seurata laaja-alaisempaa vaikutusta, jolloin nuori oppii toimimaan yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Osittain kysymys on tietojen ja taitojen oppimisesta, osittain kuulumisen tunteen kehittämisestä ja sosiaalisen aseman rakentumisesta osana yhteiskuntaan. Tämä on toki empiirinen kysymys, seuraako yhdistystoiminnasta tällaista osallisuuden kehittymistä. Pekka Kaunismaa tarkastelee kysymystä laajemmin tämän julkaisun artikkelissaan *Yhdistystoiminta rakentaa osallisuutta*.

Nuorten yhdistystoiminnan laaja-alaisemmat vaikutukset menevät osittain tämän tutkimuksen asetelman ulkopuolelle. Aineistomme perustuu pääosin 14–17-vuotiaiden vastaamaan kyselyyn, ja se, millainen pitkäaikainen vaikutus yhdistystoiminnalla on nuoren oppimiseen, kasvuun ja osallisuuteen myöhemmässä elämässä, jää toisenlaisten aineistojen varaan. Yhdistystoimintaan osallistuminen on yleistä kaikissa ikäluokissa ja sanonnan mukaan ”sen minkä nuorena oppii, myös vanhana taitaa”.

Aikuisten yhdistystoiminnassa tulee uusia painopisteitä: demokraattinen ja edunvalvonnallinen vaikuttaminen yhteisiin asioihin korostuu ja vapaaehtoistyö tulee laajemmin kuvaan. Nuorisoalan järjestöt luovat osaltaan pohjaa, jotta koko yhdistystoiminta pysyy yllä ja kehittyy tärkeänä osana suomalaista yhteiskuntaa. Aktiivisella yhdistystoiminnalla puolestaan on laajoja vaikutuksia tasa-arvoisuuden, ihmisryhmien oman äänen kuulumisen, sosiaalisten ja ihmislähtöisten innovaatioiden tuottamisen ja sosiaalisen pääoman kannalta.

Kyselyaineiston kerääminen ja vastaajat

Tutkimusta varten on kerätty kaksi laajaa kyselyaineistoa vuosina 2021 ja 2023. Aineistot ovat osa Nuorten yrittäjyys ja talous NYT ry:n (aiemmin Talous ja nuoret TAT ry) tuottamaa Tulevaisuusraportti -kyselytutkimusta. Ne ovat pitkäaikaisesti toteutetun kyselyn erityisteemoja kyseisinä vuosina toteutuksissa. Toteuttavana kumppanina on toiminut Taloustutkimus Oy. Kysely on toteutettu yläkoulujen ja toisen asteen oppilaitosten linkityksellä. Koulut ovat saaneet pyynnön kerätä oppilaittensa keskuudesta kyselyn. Kysely on toteutettu Webropolilla ja vastaukset on annettu anonyymisti. Yläkouluissa vastaajat ovat opiskelleet 8. ja 9. luokalla ja toisen asteen oppilaitosten vastaajat ovat olleet ammatillisia koulutuksessa tai lukion opiskelijoita. Linkki kyselyyn välitettiin yhteistyössä Opetushallituksen, AMKE ry:n ja Sure Fire, Suomen rehtorit ry:n kanssa oppilaitosten rehtoreille. Oppilaitosten opiskelijat vastasivat toimitettuun linkkiin pääsääntöisesti koulutyönsä lomassa.

Vuonna 2021 kyselyyn vastasi 14 939 nuorta ja vuonna 2023 vastasi 4 578 tutkimusluvan myöntänyttä nuorta.

Vuoden 2021 aineistoon vastanneista 11 486 oli yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaita, 2 186 opiskeli lukioissa ja 1 285 ammatillisen toisen asteen oppilaitoksissa. Tyttöjä vastaajista oli 52 % ja poikia 41 %. Muunsukupuolisia vastaajista oli 2,8 % ja sukupuoltaan ei halunnut ilmoittaa 3,9 %. Aineisto siis painottuu varsin selvästi yläkouluikäisiin nuoriin ja on sukupuoliasetelmaltaan jossain määrin tyttövoittainen. Suurin osa vastaajista (96 %) oli syntynyt vuosina 2002–2007, ja aineisto kuvaa pääosin nuorten yhdistystoimintaa 14–19-vuotiaina.

Vuoden 2023 tutkimusluvan myöntäneistä vastaajista opiskeli yläkoulussa 48 %, lukiossa 34 % ja ammatillisen toisen asteen oppilaitoksissa 17 %. Tyttöjä tässä aineistossa on 54 %, poikia 38 %, muunsukupuolisia 4,8 % ja sukupuolikysymykseen ei halunnut vastata 4,1 %. Aineisto kuvaa siis edeltäjänsä tasapainoisemmin 14–17-vuotiaiden ikäluokkaa, mutta on hieman tyttöpainotteisempi.

Aineistot on kerätty valtakunnallisesti, ja niihin on vastattu verrattain tasaisesti eri puolilta maata ja erilaisilta alueilta.

Kuten miltei aina kyselyaineistojen kanssa työskennellessä, nousee kysymys aineiston edustavuudesta suhteessa perusjoukkoon eli tässä tapauksessa kaikkiin suomalaisiin nuoriin. Kysely kuvaa kohtalaisen hyvin suomalaista nuorisoa mutta jakauma on monelta kohdaltaan otaksuttavasti vino. Tiedetään, että kysely on epätasapainossa sukupuolijakaumaltaan. Ikäjakauma on myös epätasapainoinen. Nämä ovat tilastollisen käsittelyn kanssa helppoa ottaa huomioon. Lisäksi on epäiltävä, että aineistoon vastanneet painottuvat epätasapainoisesti suhteessa nuoren koulumenestykseen, perhetaustaan ja sosioekonomiseen asemaan. Näitäkin voidaan jossain määrin ottaa huomioon tilastollisten operaatioiden yhteydessä.

Kyselyihin vastaamisesta yleisesti tunnetaan, että vastaamista motivoi kiinnostus kyselyn aiheeseen. Kysely on kokonaisuudessaan laaja sisältäen patteristoja muun muassa nuorten koulutusta ja työelämää koskevien tulevaisuussuunnitelmien, asenteiden, arvojen, harrastusten ja yhdistystoiminnan aihealueilta. Kysely saattaa testata vastaajansa yleistä kiinnostusta näistä asioista ja jossain määrin myös akateemisia taitoja. Kaikkien näiden syiden vuoksi on oletettavaa, että

molemmista saatavien kyselytietojen perusteella muodostuu jossain määrin liian positiivinen kuva nuorten yhdistystoiminnasta.

Olennaista aineiston analysoinnissa on kuitenkin osoittaa asioiden välisiä yhteyksiä. Suoriin tuloksiin voi suhtautua epäilevästi: esimerkiksi siihen, että vuoden 2023 kyselyn mukaan 87 % nuorista osallistuu johonkin järjestötoimintaan. Suorana prosenttilukuna tämä on luultavasti liian korkea suhteessa kaikkiin 14–17-vuotiaisiin nuoriin, mutta se on riittävä osoitus siitä, että voi sanoa perustellusti, että järjestötoimintaan osallistuu tavalla tai toisella hyvin suuri osa nuorista ja ilmiö osallistua järjestötoimintaan on kauttaaltaan yleinen nuorten elämässä.

Nuorten järjestötoimintaa koskevat kysymykset

Nuorten järjestötoimintaa kysyttiin kyselyssä osallistumista kuvaavan ydinkysymyksen kanssa. Kysymys kuului:

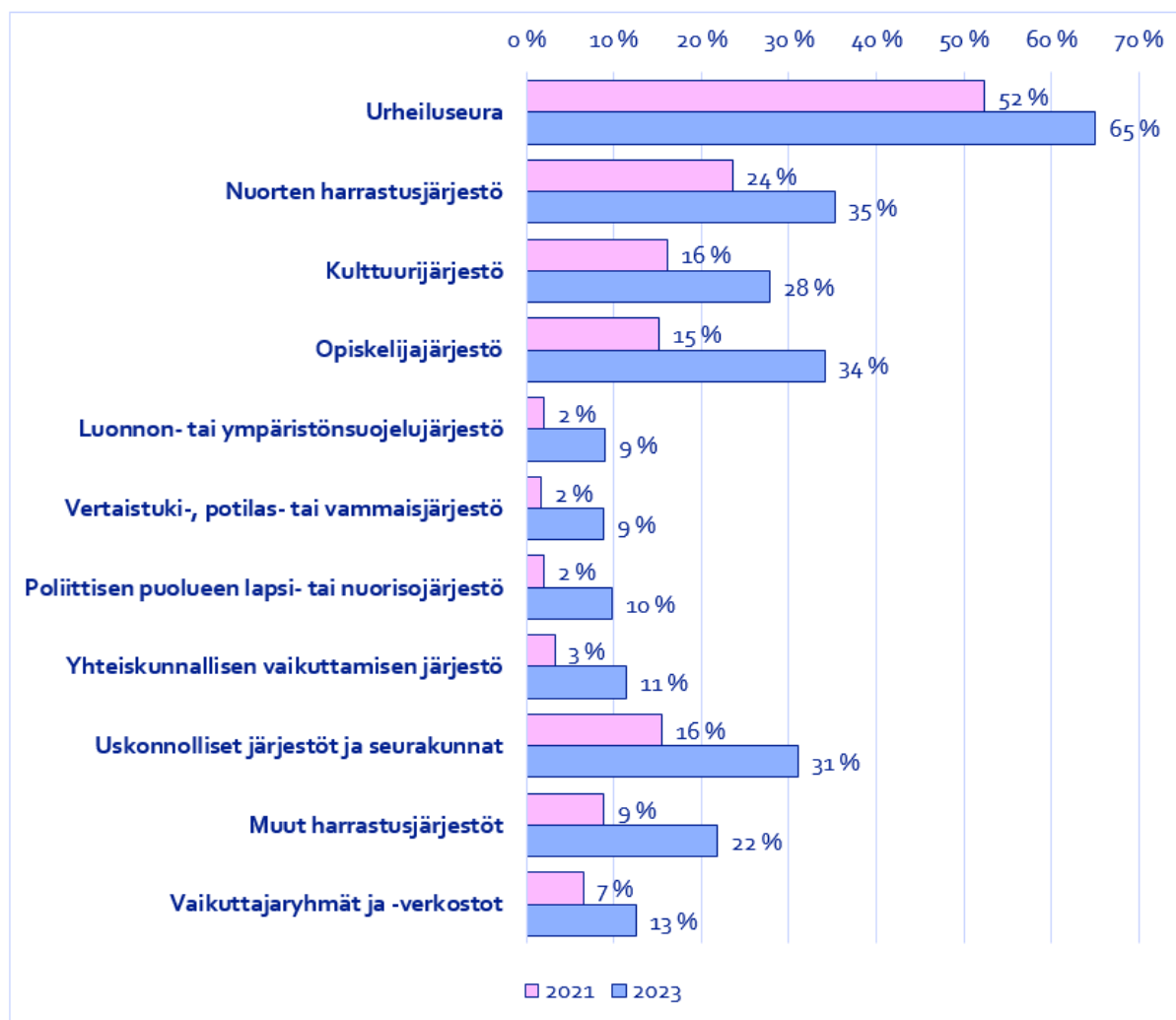
”Seuraavassa on yhdistyksiä ja muita ryhmämuotoisia toimintoja. Valitse ne toiminnat, joihin olet osallistunut ja merkitse kuinka kauan olet ollut niissä mukana.” Kysymykseen vastattiin vaihtoehtojen ”En ole osallistunut”, ”osallistunut alle vuoden”, ”1–2 vuotta”, ”3–5 vuotta” ja ”kauemmin”. Jatkokysymyksenä pyydettiin vastaajaa arvioimaan ”Miten tärkeää osallistuminen tähän toimintaan sinulle on?”. Vastaukset annettiin valinnaisena numerona 1–5, joista vastausta 1 täsmennettiin luonnehdinnalla ”Ei yhtään tärkeä” ja vastausta 5 ”Erittäin tärkeä”.

Monivalintaiset vastausvaihtoehdot vaihtoehtoja oli 11 järjestöluokkaa, joista vastaaja merkitsi jokaisesta, onko hän ollut mukana ja kuinka kauan vai ei. Jatkokysymys merkityksestä aukeni, jos annettu vastaus oli muuta kuin ”en ole osallistunut”. Vuoden 2021 kyselyssä oli myös vaihtoehto ”muu” ja mahdollisuus oli myös täydentää avovastauksella, mikä järjestö oli kysymyksessä. Vuoden 2023 kyselyssä tästä vaihtoehdosta luovuttiin, sillä suurimmaksi osaksi vastaukset olivat sellaisia, että ne sisältyivät jo muihin kohtiin.

Yhdistystoiminnan kategoriat olivat seuraavat. Suluissa olevat täsmennykset sisältyivät kysymyslomakkeeseen ja oli tarkoitettu herättelemään vastaajan huomiota näkemään osallistumisensa konkreettisiin yhdistyksiin.

Urheiluseura tai liikuntajärjestö (lajiseura, joukkue, ym.)
Nuorten harrastusjärjestö (esim. Partio, Prometheus-leirin tuki ry, 4H ym.)
Kulttuurijärjestö (esim. musiikin, teatterin ym. parissa toimiva yhdistys)
Opiskelijajärjestö (Oppilaskunta, Sakki ym.)
Luonnon- tai ympäristönsuojelujärjestö (SLL, Luonto-Liitto, ym.)
Vertaistuki-, potilas- tai vammaisjärjestö (esim. Sylva ry)
Poliittisen puolueen lapsi- tai nuorisojärjestö
Yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestö, hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestö (esim. Amnesty, SPR, Hope, Animalia ym.)
Uskonnolliset järjestöt ja seurakunnat (esim. isostoiminta, seurakunnan vapaaehtoistoiminta)
Muut harrastusjärjestöt (esim. vapaapalokunta, metsästysseurat, maanpuolustusjärjestöt)
Vaikuttajaryhmät ja -verkostot (esim. mediaryhmä, vaikuttajaryhmä, aktivistiryhmä, ”löyhemmin” organisoitunut kansalaisaktiivisuus, kuten tempaukset, ilmastolakko tai #-internet-kampanjointi)

Kuvioon 1. on koottu tulokset vuosien 2021 ja 2023 yhdistystoimintaan osallistuneiden määrästä yhdistystyypeittäin. Selvästi yleisin yhdistystoiminnan tyyppi on urheiluseuratoiminta. Harrastusjärjestöjen, kulttuurijärjestöjen ja opiskelijajärjestöjen toimintaan osallistuminen on myös yleistä. Uskonnollisten järjestöjen ja seurakuntien toimintaan osallistuminen on myös varsin yleistä. Muiden järjestötyyppien, joiden toiminta koskee pääosin yhteiskunnallista vaikuttamista ja vertaistukea, toimintaan osallistuminen koskettaa jossain määrin harvempia nuoria, mutta kaikkiin tyyppeihin kuitenkin löytyy osallistujia. Tarkempia tietoja yhdistystyyppien toimintaan osallistumisesta on sukupuolen ja mukana olemisen keston mukaan on julkaistu aikaisemmin (Kaunismaa 2022; Kaunismaa 2023). Tarkempia tietoja vuonna 2023 kerätyn aineiston eri piirteisiin ilmenee tämän julkaisun artikkelista ”Tilastollisia havaintoja ja analyyseja kyselytutkimusaineistosta”.

Kuvio 1. Yhdistystoimintaan osallistuneiden %-osuus vastaajista vuosina 2021 (N = 14 903) ja 2023 (N = 4 578)

Näyttäisi siltä, että vuonna 2023 paljon useammat vastaajat ovat tunnistaneet osallistuvansa järjestötoimintaan kuin vuoden 2021 kyselyyn vastanneet. Erot ovat huomattavia kaikissa järjestötoiminnan tyypeissä. Eroja selittää osaltaan se, että vuonna 2021 oltiin korona-ajan keskellä. Monet yhdistystoimintaan liittyvät toiminnot olivat tilapäisesti ajettu alas, liikkuminen oli rajoitettua ja ihmiset myös varovaisia toimimaan yhdessä. Aineiston keräämisajankohdassa epidemian aiheuttamat sulk- ja rajoitustoimet olivat kaikkein intensiivisimmillään. Osaltaan eroja saattaa selittää kuitenkin vastaajien erilainen painottuminen aineistossa. Vuoden 2023 aineistossa saattaa olla yksinkertaisesti enemmän sellaisia aktiivisia nuoria, jotka esimerkiksi menestyvät keskimääräistä paremmin koulussa ja ovat aktiivisempia harrastuksissa ja osallistuvat myös

yhdistystoimintaan enemmän. Sekä koronaselitys että vastaajien erilainen profiili tekevät aineistojen vertailun harmillisen vaikeaksi. Suunnitteluvaiheessa on ollut tavoitteena, että aineistot olisivat suoraan vertailtavissa toistensa kanssa.

Järjestötoimintaan osallistuminen saattaa olla intensiivisyydeltään erilaista. Tätä pyrittiin arvioimaan kysymällä järjestötoiminnan tärkeydestä vastaajalle itselleen. Taulukossa 1. on keskiarvot vastauksista toiminnan tärkeydestä järjestötyypeittäin.

Taulukko 1. Järjestötoiminnan merkityksen (1–5) keskiarvot järjestötyypeittäin vuosina 2021 ja 2023

	2021	2023
Urheiluseura	3,91	3,73
Nuorten harrastusjärjestö	2,71	2,91
Kulttuurijärjestö	3,46	3,43
Opiskelijajärjestö	2,77	2,85
Luonnon- ja ympäristönsuojelujärjestö	3,41	3,07
Vertaistuki-, potilas- ja vammaisjärjestö	3,34	3,01
Poliittisen puolueen lapsi- tai nuorisojärjestö	3,36	2,91
Yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestö	3,42	3,35
Uskonnollinen järjestö ja seurakunta	3,18	3,16
Muut harrastusjärjestöt	3,26	3,28
Vaikuttajaryhmät ja -verkostot	3,40	3,41

Vuosien 2021 ja 2023 välillä on muutoksia järjestötoiminnan tärkeydessä molempiin suuntiin. Harrastus- ja opiskelijajärjestötoiminnan merkitys osallistujille näyttää kasvaneen. Urheiluseura-, luonnonsuojelu- ja erilaisen yhteiskunnallisen järjestötoiminnan keskimääräinen tärkeys näyttää puolestaan laskeneen. Selitys muutoksille voi liittyä myös tässä kohdin aineiston luonteeseen. Kuitenkin ajallista muutosta korona-ajasta normaalimpaan aikakauteen voi nähdä siinä, että yhteisöllinen harrastustoiminta ja sosiaaliseen kanssakäymiseen perustuva opiskelijajärjestötoiminta näyttää keskimääräiselle osallistujalleen jossain määrin tärkeämmältä kuin koronasulkujen aikakauden näkökulmasta. Toisaalta näyttää myös siltä, että yhdistystoiminnassa on mukana vuonna 2023 enemmän niitä, joille sen tärkeys on vähäisempää. Taulukon ulkopuolelta todettakoon, että vastaus 3 on kaikissa yhdistystoiminnan tyypeissä yleisempi vuonna 2023 kuin vuonna 2021. Tämä indikoi sitä, että normaalina aikakautena yhdistystoiminnassa on mukana enemmän niitä, jotka eivät koe sen merkitystä itselleen korkeana eli passiivisempia osallistujia. Tämä laskee lähtökohtaisesti monien yhdistystoiminnan tyyppien koetun tärkeyden keskiarvoja.

Kyselyssä on samankaltaisia kysymyksiä harrastustoiminnasta, sekä omatoimisesta, nettiympäristössä toteutuvasta, kasvokkaisesta että ryhmämuotoisesta. Siinä on kysytty myös järjestö- ja harrastustoiminnasta saaduista ja opituista asioista sekä tekijöistä, jotka kannustaisivat lisäämään järjestö- ja harrastustoimintaa. Empiirisiä tietoja näistä on esitelty aiemmissa Kentaurin julkaisuissa (Kaunismaa (toim.) 2022 ja Rasinkangas & Sinisalo (toim.) 2023) sekä tämän julkaisun eri artikkeleissa.

Kyselyssä on myös lukuisia taustakysymyksiä, laajoja patteristoja asenteista ja arvoista sekä tietoja opiskelun ja työn tulevaisuusorientaatiosta. Näistä tehtyjä havaintoja on tarkasteltu mainituissa julkaisuissamme valikoivasti suhteessa harrastus- ja järjestötoimintaan tutkimustavoitteiden mukaisesti.

Tulevaisuuden valmiuksien oppiminen järjestö ja harrastustoiminnassa

Lauri Vaara

Lyhyesti

Nuorisolan järjestöjen toiminnan ytimessä on yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen, laaja-alainen sivistystyö, kestävät arvot sekä nuorten kasvun tukeminen. Järjestötoiminta tarjoaa nuorille omakohtaisen ja merkityksellisen oppimisympäristön, jossa opituista valmiuksista on hyötyä myös monilla muilla elämän osa-alueilla. Tässä artikkelissa tarkastellaan nuorisolan järjestöjen toimintaa oppimisen näkökulmasta. Artikkelin tavoitteena on auttaa hahmottamaan järjestötoiminnan merkitystä oppimisympäristönä, nostamalla esille nuorten kokemuksia järjestötoiminnan kautta opituista valmiuksista sekä esittelemällä konkreettisia käytäntöjä, miten oppimista voidaan tukea osana järjestötoimintaan. Artikkelissa esiteltävät tulokset ja työkalut perustuvat ennen kaikkea Osaamiskeskus Kentaurin toiminnan osana tuotettuihin tutkimustuloksiin, selvityksiin ja työkaluihin.

Johdanto

Mieluisa vapaa-ajan toimintaa tarjoaa hyvinvointia tukevaa vastapainoa arjen keskellä, vahvistaa osallisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä (Salasuo, 2021). Lapsille ja nuorille järjestö- ja harrastustoiminta tarjoaa merkityksellisen paikan, jossa tulisi saada kasvaa rauhassa yhdessä muiden kanssa. Järjestö- tai harrastustoiminnan ydin ei saisikaan rakentua sen ympärille, miten se parhaiten hyödyttäisi vaikkapa tulevia opintoja tai työelämää. Lihavainen ja Fields (2021) tunnistivat omassa tutkimuksessaan järjestötoimintaan osallistumisen yhteyden erityisesti oman persoonallisuuden kehittymiseen, vuorovaikutustaitojen vahvistumiseen sekä kestäväen kehityksen ja sivistyksen ideaalin sisäistämiseen. Lisäksi Lihavainen ja Fields (2021) nostivat esille innostumisen, motivaation sekä omaehtoisen oman itsensä kehittämisen ja omien voimavarojen tunnistamisen.

On kuitenkin selvää, että edellä kuvatuista valmiuksista on hyötyä myös muilla elämän osa-alueilla. Myös tämä näkökulma on tärkeää huomioida, sillä yhteyksien tunnistaminen järjestö- ja harrastustoiminnassa opitun sekä opintojen ja työelämän välillä voi auttaa nuoria monella tavalla. Päivi Bergin ja Tiina Ylöstalon (2020) Nuorisobarometriin (2019) perustuvan tutkimuksen mukaan 46 % nuorista oli sitä mieltä, että mahdollisuus tehdä harrastuksesta työ vaikutti heidän alavalintaansa, 22 % koki, että harrastusten ohjaajat olivat vaikuttaneet heidän ammatinvalintaansa ja 28 % nuorena yrittäjiksi ryhtyneistä ilmoitti saaneensa innostuksensa juuri harrastusten kautta. Alun perin Partion kehittämä ja sittemmin Osaamiskeskus Kentaurissa hiottu Osaamiskiekkko on jo vuosien ajan auttanut nuoria tunnistamaan osaamistaan ja oppilaitoksia tunnustamaan sitä. On tärkeää, että myös formaalin koulutuksen ulkopuolella hankittua osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan. Tietenkään työelämätaitojen hiominen, opintojen edistäminen tai alavalinnan kirkastaminen eivät saisi olla pääsyitä hakeutua harrastusten pariin etenkin nuorten kohdalla. Kun tärkeitä tulevaisuuden valmiuksia kuitenkin joka tapauksessa kertyy luontevalla tavalla mielekkään harrastamisen yhteydessä, on näiden hyödyntäminen myös harrastuksen ulkopuolella monessa mielessä perusteltua. Se myös lisää järjestö- ja harrastustoiminnan merkityksellisyyttä ja vaikuttavuutta. Kyse onkin ennen kaikkea asioiden tärkeysjärjestyksessä. Tärkeintä on innostava tekeminen muiden

kanssa, osallisuus ja yhteisöllisyys sekä omaehtoinen kasvu ja kehittyminen. Koska kasvuun liittyy olennaisesti oppiminen, on myös tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten järjestötoiminnassa voidaan vahvistaa oppimista sekä hyödyntää opittua myös järjestötoiminnan ulkopuolella.

Kohti tulevaisuuden taitoja

Viime vuosina on keskusteltu paljon elinikäisestä oppimisesta sekä oppimisvalmiuksien merkityksestä. Tälle ajalla tunnusomainen muutoksen nopeus sekä toisaalta yleinen epävarmuus edellyttävät kykyä omaksua nopeastikin uusia asioita. Koska tulevaisuutta ja siellä vaadittavia valmiuksia on vaikea ennustaa, painottuvat sellaiset valmiudet, joiden voidaan katsoa olevan tärkeitä, olipa tulevaisuus sitten millainen hyvänsä. Keskusteluissa korostuvat sellaiset sanat kuin perustaidot, yleissivistys, tulevaisuuden taidot ja oppimistaidot. Nämä luovat vahvan pohjan oppimiselle sekä uusiin tilanteisiin sopeutumiselle kaikissa mahdollisissa tulevaisuuden skenaarioissa. Oma keskustelunsa on vielä oppimiseen liittyvät haasteet sekä oppimisen eriarvoistuminen, jotka heijastuvat myös järjestöissä toimimiseen.

Keskustelussa vilisevät käsitteet aiheuttavat usein hämmennystä. Oppimisen kohdalla puhutaan valmiuksista, kompetensseista ja osaamisista, joita omaksutaan osana elinikäistä oppimista formaaleissa, informaaleissa ja nonformaaleissa oppimisympäristöissä. Puhutaan oppimisen kaikkiallisuudesta eli siitä, kuinka oppimista tapahtuu oikeastaan kaiken aikaa ja kaikkialla. Työelämässä korostetaan jatkuvan oppimisen merkitystä. Näiden lisäksi törmää usein sanapariin *osaamisen tunnistaminen* ja *osaamisen tunnustaminen*, millä tarkoitetaan osaamisen näkyväksi tekemistä ja sanoittamista, sekä niille tunnustuksen antamista esimerkiksi todistuksen tai osaamismerkin myötä.

Valmiudet, kompetenssit ja osaamiset tarkoittavat pitkälti samaa asiaa. Niillä viitataan tietojen, taitojen ja asenteiden kokonaisuuksiin. Ruuanlaitto on hyvä esimerkki osaamisesta. Se edellyttää tietoa eri aineksista ja tekniikoista, taitoa soveltaa tekniikoita käytännössä sekä oikeanlaista asennetta – ainakin, jos haluaa kehittyä ruuanlaittajana. Ruuanlaittoa opitaan yleensä kotona eli *informaalissa oppimisympäristössä*, mutta toisaalta myös oppilaitosten tarjoamissa virallisissa eli *formaaleissa oppimisympäristöissä*, sekä osana järjestöjen tarjoamaa ohjattua toimintaa eli *non-formaaleissa oppimisympäristöissä*. Ruuanlaitosta opitaan läpi elämän, eli sen voidaan katsoa olevan osa *elinikäistä oppimista*. Toisaalta, kun kokki oppii uusia tekniikoita ja reseptejä työssään, puhutaan *jatkuvasta oppimisesta*, millä yleisesti viitataan juuri työelämässä tapahtuvaan omaan osaamiseen täydentävään oppimiseen.

Perustaidoista tulevaisuuden taitoihin

Marraskuussa 2023 julkaistiin vuoden 2022 PISA-tutkimuksen tulokset. PISA, eli Programme for International Student Assessment, on OECD:n jäsenmaiden yhteinen tutkimusohjelma koulutuksen tilasta ja tuloksista. Suomessa tulokset synnyttivät laajan yhteiskunnallisen keskustelun nuorten osaamistason heikkenemisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Keskusteluissa on nostettu erityisesti esille niin sanottujen perustaitojen heikkeneminen sekä oppimisen eriytyminen nuorten keskuudessa. Perustaitojen voidaan katsoa muodostavan perustan oppimiselle sekä ylipäänsä yhteiskunnassa toimimiselle ja siihen osallistumiselle. Ne ovat myös tulevaisuuden taitoja, sillä ilman perustaitoja valmiudet toimia tulevaisuudessa ovat varsin heikot.

Perustaitojen heikkeneminen koskettaa kaikkia toimijoita, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa. Huolestuttavan suunnan kääntäminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä. Myös järjestöissä on tärkeää miettiä, heijastuuko perustaitojen heikkeneminen jotenkin toimintaan ja olisiko toiminnassa luontevia mahdollisuuksia vahvistaa nuorten perustaitoja. Virallisten määritelmien

mukaan perustaitoihin lasketaan mukaan lukutaito, kirjoitustaito, numerotaidot ja yksinkertaiset laskutaidot sekä toisaalta tässä ajassa myös tärkeimmät digitaaliset taidot, kuten asioiden hoitaminen digitaalisessa ympäristössä sekä tietoturvaan liittyvät asiat. Perustaitoja on ansiokkaasti avattu esimerkiksi Opintokeskus Siviksen ja Kansanvalistusseuran yhteisessä Kansalaisen perustaidot -hankkeessa (2018–2020) sekä Euroopan komission ”Elinikäisen oppimisen avaintaidot” -selvityksessä (2019). Jälkimmäisessä perustaitoihin lasketaan mukaan myös oppimistaidot, yleiset kansalaistaidot, yrittäjyystaidot sekä kulttuuritietoisuuteen liittyvät valmiudet.

Varsinaisten tulevaisuuden taitojen määrittelyä varten löytyy lukuisia selvityksiä ja julkaisuja. Usein niihin viitataan käsitteellä ”21st Century Skills”, joka esiintyi jo vuonna 2008 OECD:n julkaisussa ”21st Century Skills, how can we prepare students for the new global economy?” Näitä valmiuksia on sittemmin päivitetty eri yhteyksissä, mutta yleisesti tulevaisuuden taitoihin lasketaan mukaan kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu, luovuus ja innovointi, metakognitiiviset taidot, yhteistyötaidot, ICT-taidot ja informaatiolukutaidot sekä vastuullisuuteen liittyvät valmiudet. Tulevaisuuden taitoja on tarkasteltu erityisesti suhteessa työelämään. Tällaisia tulevaisuuden työelämätaitoja tunnistettiin esimerkiksi Opetushallituksen vuonna 2019 julkaisemassa ”Osaaminen 2035” selvityksessä. Näistä lyhyt tiivistelmä löytyy alta taulukossa.

Erinäisten taitojen listaamista on kuitenkin alettu kyseenalaistamaan ja sen sijaan korostamaan laajemmin yleissivistyksen ja kestävien arvojen merkitystä. Tämä painotus sopii erityisesti järjestöjen toimintaan, mikä nousee esille muun muassa Opintokeskus Siviksen julkaisemassa ”Järjestöissä me innostutaan – oppiminen ja kestävä sivistys järjestötoiminnassa” -selvityksessä (2021). Järjestötoiminta tarjoaa nuorille innostavan ja yhteisöllisen kasvualustan, jonka tärkein tehtävä on luoda kestävää pohjaa tulevaisuutta varten. Tämän voidaan katsoa olevan järjestötoiminnan pääasiallinen ”oppimistavoite” järjestön varsinaisen tehtävän rinnalla.

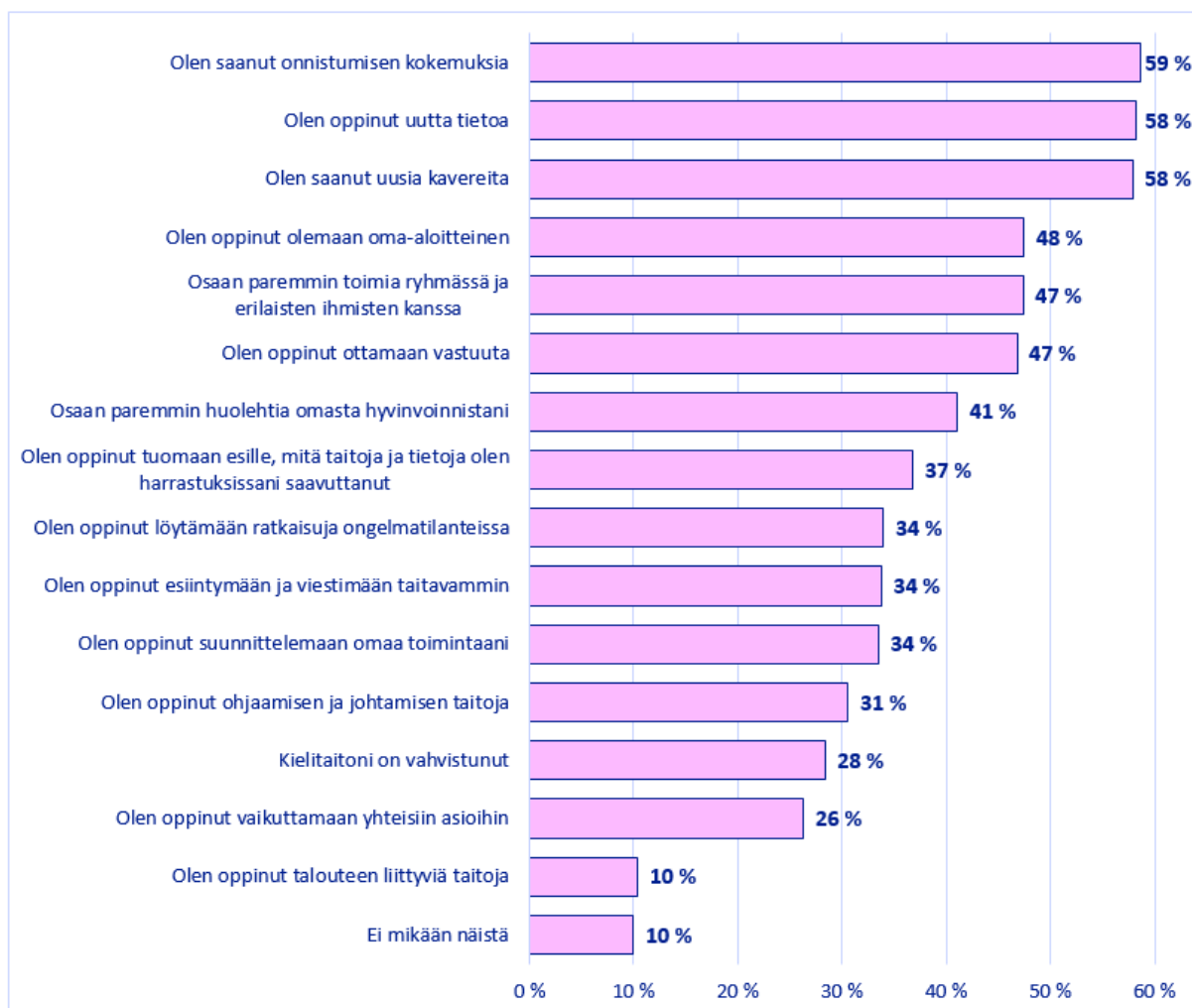
Taulukko 1. Esimerkkejä tulevaisuuden taidoista.

Nuorisjärjestön vaikuttavuuden ytimessä: Yhteisöllisyys ja osallisuus, sivistys sekä kestävät arvot ja ihmisenä kasvaminen		
Perustaidot – nyt ja tulevaisuudessa	Tulevaisuuden yleiset työelämätaidot (OPH, Osaaminen 2035)	Kestävän kehityksen valmiudet (Agenda 2030)
<ul style="list-style-type: none"> • Lukeminen ja kirjoittaminen • Numeraaliset valmiudet ja laskutaito • Vuorovaikutustaidot • ICT-taidot • Yleiset kansalaistaidot • Kulttuuriset taidot • Oppimistaidot 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongelmanratkaisu • Itseohjautuvuus • Kokonaisuuksien hallinta • Luovuus • Oppimiskyky • Joustavuus • Monikulttuurisuustaidot • Ajanhallintataidot • Yhteistyötaidot • Kestävä kehitys • Tiedonhallinta- ja analysointitaidot 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo • Kestävä kasvu ja kuluttajuus • Hyvinvointi • Eriarvoisuuden puuttuminen • Ekologinen jälleenrakennus • Luonnonsuojelu

Edellisellä sivulla olevan taulukon tarkoituksena ei ole kattaa kaikkea, mitä järjestötoiminnassa opitaan, vaan sen tarkoituksena on auttaa esimerkinomaisesti hahmottamaan minkä tyyppisiä valmiuksia järjestö- ja harrastustoiminnassa on mahdollista oppia sekä toisaalta korostaa nuorisjärjestöjen toiminnan vaikuttavuuden ytimessä olevia asioita, eli yhteisöllisyys ja osallisuus, sivistys sekä kestävät arvot ja ihmisenä kasvaminen. Erityisesti arvot ovat näkökulmana tärkeä huomioida. NYT Nuorten tulevaisuusraportti 2023 -kyselytutkimuksen mukaan peräti 80 % nuorista koki tärkeäksi, että saa työskennellä omien arvojen mukaisissa tehtävissä. Samasta kyselystä ilmeni myös, että nuorten arvot olivat yhteydessä järjestö- ja harrastusosallisuuksiin.

Järjestö- ja harrastustoiminnassa opittua eri näkökulmista tarkasteltuna

Osaamiskeskus Kentaurissa kartoitettiin nuorten järjestö- ja harrastustoimintaa. Tätä varten valmisteltiin Kentaurin järjestö- ja harrastuskysely, joka toteutettiin osana NYT Nuorten tulevaisuusraportti -kyselytutkimusta vuosina 2021 sekä 2023. Kyselyssä nuorilta kysyttiin, mitä valmiuksia he kokivat oppineensa järjestö ja harrastustoiminnan kautta. Vuonna 2021 kyselyyn osallistui 14 929 ja vuonna 2023 6027 nuorta yläkoulusta sekä toiselta asteelta. Kysely toteutettiin yhteistyössä Opetushallituksen ja Taloustutkimuksen kanssa.

Kuvaaja 1. Nuorten kokemukset järjestö- ja harrastustoiminnasta opitusta (Kentaurin järjestö- ja harrastuskysely 2021).

Edellisen sivun kuvaajasta 1. näkyy, millaisia valmiuksia nuoret kokivat oppineensa järjestö- ja harrastustoiminnan kautta. Ne voidaan sisältönsä perusteella jakaa neljään osa-alueeseen: 1. vuorovaikutukseen liittyviin valmiuksiin, 2. oman toiminnan johtamiseen liittyviin valmiuksiin, 3. itsetunnon vahvistamiseen sekä 4. uusien tietojen oppimiseen (Vaara, 2022). Nämä nuorten oppimiskokemukset olivat yhteydessä kaikkiin kysytyihin järjestö- ja harrastusosallisuuksiin, mutta toki tuloksissa muodostui myös eroja eri järjestöjen ja harrastusten välille. Näitä eroja käsitellään vielä myöhemmin erikseen järjestö- ja harrastustoiminnassa oppimiseen vaikuttavien tekijöiden yhteydessä. Seuraavaksi tuloksia tarkastellaan nuorisojärjestöjen ydintehtävän, perustaitojen ja työelämätaitojen näkökulmasta.

Taulukosta 2. taas nähdään, mitä lisäarvoa juuri järjestötoimintaan osallistuminen tuo nuorten kokemuksiin järjestö- ja harrastustoiminnasta opittuun (Kentaurin järjestö- ja harrastuskysely 2023). Kuten taulukosta huomataan, järjestötoiminta vahvistaa erityisesti sosiaalisia valmiuksia sekä toisaalta oman toiminnan johtamiseen liittyviä valmiuksia. Yhteenvetona voisikin todeta, että järjestötoimintaan osallistumisessa painottuu uusien tietojen omaksumisen sijaan vuorovaikutukseen ja oman toiminnan johtamiseen liittyvät taidot. Tämä voinee selittyä sillä, että tietoja opitaan laajasti myös järjestöjen ulkopuolella, kun taas järjestöjen toiminnallinen ja vuorovaikutuksellinen luonne tarjoaa otolliset puitteet juuri taitojen oppimiselle. Eli järjestötoimintaan osallistuva nuori oppii enemmän vaikkapa ryhmässä toimimisen valmiuksia harrastustoiminnassa kuin nuori, joka ei osallistu järjestötoimintaan. Tuloksista käy lisäksi ilmi, että järjestötoimintaan osallistumisen merkittävyyden kokemus on positiivisesti yhteydessä eri taitojen oppimiseen: mikäli järjestön toimintaan osallistuu aktiivisesti ja kokee sen merkitykselliseksi, niin sitä vahvemmin kokee siellä myös oppivansa erilaisia valmiuksia.

Taulukko 2. Harrastus- ja järjestötoiminnasta saadut asiat yhdistystoimintaan osallistuvilla ja osallistumattomilla (Kentaurin järjestö- ja harrastuskysely 2023). Kuvaajassa vaaleansinisellä värillä on yksilöllisten tietojen ja taitojen oppiminen, oranssilla itseohjautuvuuteen liittyvät kyvyt ja violetilla sosiaaliseen toimintaan liittyvät ominaisuudet.

	Ei osallistu järjestötoimintaan	Osallistuu järjestötoimintaan	Erotus
N	612	3966	
Uutta tietoa	59 %	59 %	5 %
Kielitaito	44 %	44 %	0 %
Digitaalisuuteen liittyvät taidot	26 %	24 %	-3 %
Talouteen liittyvät taidot	11 %	17 %	5 %
Suunnittelutaidot	25 %	44 %	19 %
Oma-aloitteisuus	38 %	56 %	18 %
Onnistumisen kokemukset	48 %	65 %	17 %
Hyvinvoinnista huolehtiminen	33 %	49 %	16 %
Taidot ongelmanratkaisu- ristiriitatilanteissa	27 %	37 %	10 %
Saavutettujen tietojen ja taitojen esille tuomisen taidot	27 %	45 %	18 %
Esiintymis- ja viestimistaidot	21 %	40 %	18 %
Vastuun ottaminen	35 %	55 %	20 %
Uusia kavereita ja tuttavuuksia	42 %	68 %	26 %
Ryhmässä ja erilaisten ihmisten kanssa toiminta	29 %	57 %	28 %
Ohjaamisen ja johtamisen taidot	16 %	35 %	20 %
Yhteisiin asioihin vaikuttamisen taidot	14 %	29 %	15 %
Ei mikään näistä	14 %	5 %	-9 %

Yhteisöllisyyden, osallisuuden ja kasvun näkökulmasta tuloksista voi nostaa esille erityisesti onnistumisen kokemukset, uusien kavereiden kertymisen, yhteisiin asioihin vaikuttamisen sekä itsetunnon ja vuorovaikutustaitojen vahvistumisen. Tulosten perusteella näitä opitaan tasaisesti eri järjestöosallisuuksien ja harrastusten kautta. Kuitenkin vain 59 % nuorista koki saaneensa järjestö- ja harrastustoiminnasta onnistumisen kokemuksia ja 26 % ilmoitti oppineensa vaikuttamaan yhteisiin asioihin. Nämä ovat esimerkkejä asioista, joita olisi tärkeää vahvistaa järjestötoiminnassa ainakin Kentaurin järjestö- ja harrastuskyselyn tulosten valossa.

Entä miten järjestö- ja harrastustoimintaan osallistuminen onnistui kyselyssä vahvistamaan perustaitoja? Läheskään kaikkia perustaitoja, kuten lukeminen ja laskeminen, ei kyselyssä kysytty, mutta etenkin vuorovaikutukseen ja viestimiseen liittyviä oppimistuloksia voidaan perustellusti tarkastella myös perustaitojen näkökulmasta. Tulosten mukaan esimerkiksi 47 % nuorista koki oppineensa järjestö- ja harrastustoiminnan myötä tulemaan paremmin toimeen erilaisten ihmisten kanssa sekä toimimaan paremmin ryhmässä. Lisäksi 34 % vastaajista koki oppineensa valmiuksia esiintymiseen ja viestimiseen liittyen. Perustaitojen näkökulmasta tulokset viittaisivat siihen, että järjestö- ja harrastustoiminta voi omalta osaltaan vahvistaa nuorten perustaitoja varsin monipuolisesti.

Työelämätaitojen näkökulmasta tarkastelimme tuloksia vuonna 2023 osana Osaamiskeskus Kentaurin ”Yksin, yhdessä ja yhteisössä – järjestö- ja harrastustoiminta nuorten voimavarana” julkaisua. Siinä nostimme esille, että työelämän ja vapaa-ajan vastakkainasettelun sekä vapaa-ajan merkityksen yleinen vahvistuminen antavat syytä pohtia, miten vapaa-aika ja työelämä voisivat tukea paremmin toisiaan sen sijaan, että niitä tarkasteltaisiin vain toisiltaan aikaa vievinä erillisinä elämän osa-alueina (Vaara, 2023). Luontevia yhtymäkohtia löytyy useita, joista muutamia esimerkkejä nostettiin esille tämän artikkelin johdannossa. NYT Nuorten tulevaisuusraportti 2023 -kyselytutkimuksen mukaan 30 % säännöllisesti harrastavista nuorista koki oppineensa tärkeitä työelämätaitoja harrastustoiminnan kautta. Lisäksi lähes puolet vastaajista toivoi voivansa tehdä harrastuksestaan myöhemmin työn. Kentaurin järjestö- ja harrastuskyselyssä esille nousseita oppimiskokemuksia voidaan tarkastella työelämätaitojen näkökulmasta alta löytyvän taulukon mukaisesti. Tulosten perusteella nuoret oppivat järjestö- ja harrastustoiminnasta erityisesti oman työn johtamiseen, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen sekä toimijuuteen liittyviä työelämävalmiuksia.

Taulukko 3. Teoreettisen viitekehyksen perusteella tunnistetut työelämävalmius-luokat ja summamuuttujat (Osaamiskeskus Kentaurin harrastuskysely 2021).

Oman työn johtaminen	Yhteistyö ja vuorovaikutus	Toimijuus
Olen oppinut suunnittelemaan omaa toimintaani	Olen oppinut ohjaamisen ja johtamisen taitoja	Olen oppinut olemaan oma-aloitteinen
Olen oppinut ottamaan vastuuta	Osaan toimia paremmin ryhmässä ja erilaisten ihmisten kanssa	Olen oppinut vaikuttamaan yhteisiin asioihin
Osaan paremmin huolehtia omasta hyvinvoinnistani	Olen oppinut esiintymään ja viestimään	Olen oppinut löytämään ratkaisuja ongelmatilanteissa

Oppimiseen vaikuttavia tekijöitä

Kuten edellä todettiin, eri järjestö- ja harrastusosallisuuksien välillä oli eroja siinä, mikä niiden yhteys eri oppimiskokemuksiin oli (Vaara, 2022). Vahvimmin oppimiskokemuksiin olivat yhteydessä kulttuuriin ja taiteeseen liittyvät järjestöosallisuudet ja harrastukset. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jotkin järjestöt tai harrastukset olisivat automaattisesti parempia oppimisympäristöjä, vaan tulokset viittaavat enemmänkin siihen, että esimerkiksi kulttuuriharrastukseen osallistuvat nuoret osaavat paremmin tunnistaa oppimistaan. Lisäksi joidenkin järjestöjen toiminnassa painotetaan enemmän oppimista kuin toisten. Kentaurin järjestö- ja harrastuskyselyssä myös korotettiin vain osaa niistä valmiuksista, joita järjestötoiminnassa on mahdollista oppia, eli varmasti suuri osa toiminnassa opitusta jää tämän kyselyn ulkopuolelle.

Tarkastellaan nyt kuitenkin seuraavaksi muutamaa tekijää, jotka Kentaurin järjestö- ja harrastuskyselyn tulosten perusteella näyttäisi selittävän eroja oppimiskokemuksissa eri järjestö- ja harrastusosallisuuksien välillä. Ensimmäinen tekijä on kotitausta. Aiemmista tutkimuksista tiedämme, että erityisesti kulttuuri- ja urheiluharrastuksiin osallistuu nuoria paremmista sosioekonomisista lähtökohdista (Kaunismaa, 2023; Borodulin, 2016). Vuoden 2023 Kentaurin järjestö- ja harrastuskyselyssä vanhempien koulutustaustan yhteys järjestö- ja harrastustoiminnassa opittuun ei nousut kovinkaan merkittäväksi, mutta vanhempien koulutustaustan sekä järjestö- ja harrastustoiminnasta saatujen oppimiskokemusten välillä oli kuitenkin lievää yhteyttä havaittavissa. Tulokset siis kyllä viittaavat varovasti siihen, että mitä korkeampi koulutus vanhemmilla on, sitä enemmän nuori kokee oppineensa järjestö- ja harrastustoiminnasta. Olisikin ollut kiinnostava lisä tutkimukseen, jos olisimme kysyneet nuorilta, miten he kokevat vanhempien kannustavan ja tukevan heitä harrastuksissa.

Koulumenestyksen ja sukupuolen yhteys oppimiskokemuksiin järjestö- ja harrastustoiminnasta ovat Kentaurin järjestö- ja harrastuskyselyssä merkittäviä. Koulumenestyksen yhteys järjestötoiminnassa opittuun korostuu erityisesti tyttöjen kohdalla. Tulokset myös osoittavat siihen suuntaan, että tytöt ovat poikia hanakampia tunnistamaan järjestö- ja harrastustoiminnassa opittua. Tämäkin näkökulma selittää kulttuuriharrastusten vahvempaa yhteyttä oppimiseen, sillä valtaosa kulttuuriharrastuksiin osallistuvista on tyttöjä (mm. Tormulainen, 2022).

Yhteenveto

Tässä artikkelissa olen pyrkinyt osoittamaan, että nuorisjärjestössä opitaan lukuisia tärkeitä tulevaisuuden taitoja, joita voi tarkastella eri näkökulmista: yhteisöllisyyden, osallisuuden ja kasvun näkökulmasta käsin, perustaidoista käsin, työelämätaidoista käsin tai vastuullisuudesta ja kestävästä kehityksestä käsin. Kaiken kaikkiaan järjestötoiminta tarjoaakin nuorille hyvin merkityksellisen, monipuolisen ja innostavan nonformaalin oppimisympäristön, josta opituista valmiuksista on hyötyä myös varsinaisen järjestötoiminnan ulkopuolella. Tulokset kuitenkin viittaavat myös siihen, että nuorten valmiuksissa tunnistaa omaa oppimista on suuria eroja. Näihin eroihin vaikuttaa muun muassa kotitausta, koulumenestyks ja sukupuoli.

Keskustelu nuorten perustaitojen ja oppimisvalmiuksien heikkenemisestä koskettaa monella tavalla myös järjestötoimintaa. Toisaalta nuoret saattavat tarvita harrastuksissaan aiempaa enemmän ohjausta, mutta toisaalta nuorisjärjestöt voivat olla myös keskeinen toimija nuorten perustaitojen vahvistamisessa sekä oppimisen eriytymisen jarruttamisessa. Tämä ei tarkoita sitä, että järjestöjen toimintaan tulisi ottaa mukaan uusia oppimistavoitteita, vaan ennen kaikkea sitä, että järjestön toiminnassa tapahtuvaa oppimista sanoitetaan ja vahvistetaan sekä linkitetään järjestön toiminnan ulkopuolisiin ilmiöihin, tarpeisiin ja mahdollisuuksiin.

Tämä tarve koskettaa erityisesti niitä valmiuksia, joita opitaan ikään kuin varsinaisen toiminnan kylkiäisenä. Otetaan esimerkiksi urheilujärjestöt. Lähtökohtaisesti niissä opitaan tietystä urheilulajista tai lajeista. Näistä lajitaidoista ja liikunnan perustaidoista muodostuu toiminnan

eräänlainen pääoppimistavoite. Näiden lisäksi opitaan kuitenkin paljon muutakin, mikä ei suoraan aseteta pääoppimistavoitteen alle. Kentaurin järjestö- ja harrastuskyselyn 2023 mukaan tällaisia ovat urheilujärjestöjen kohdalla erityisesti itsensä johtamisen valmiudet, onnistumisen kokemukset ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät valmiudet. Tarve sanoittaa ja vahvistaa oppimista kohdentuu juuri tämänkaltaisiin valmiuksiin.

Tässä artikkelissa esille nostetut oppimistavoitteet ja nuorten oppimiskokemukset muodostavat vain pienen osan kaikesta siitä, mitä eri nuorisojärjestöjen toiminnassa opitaan. Ne auttavat kuitenkin hahmottamaan järjestötoiminnan moninaisuutta ja potentiaalia oppimisympäristönä. Oppimista voi vahvistaa järjestöjen toiminnassa monella tavalla. Hyviä käytäntöjä ja menetelmiä voi soveltaa myös formaalin opetuksen puolelta, mutta järjestötoimintaa ei kuitenkaan tulisi ”läpipedagogisoida” siten, että se alkaisi osallistujista tuntumaan eräänlaiselta formaalin koulutuksen jatkeelta. Järjestötoiminta muodostaa omaehtoisen ja mielekkään elämän osa-alueen, jonka ei tulisi tuoda lisää paineita, vaan auttaa irtautumaan niistä. Monet ovatkin huolissaan siitä, että työelämästä ja koulumaailmasta tuttu suorittaminen ja arviointi jalkautuisivat vahvemmin myös osaksi järjestö- ja harrastustoimintaa. Tärkeintä on järjestön ydintehtävä sekä nuorten kasvun, hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen sekä tämän edellytyksiin vaikuttaminen myös yhteiskunnallisesti.

Muutamia työkaluja oppimisen tukemiseen järjestötoiminnassa

Seuraavaksi on koottuna muutamia formaalin koulutuksen puolelta poimittuja käytäntöjä oppimisen tukemiseen, jotka ovat kuitenkin myös hyvin sovellettavissa järjestö- ja harrastustoiminnassa. Käytännöt noudattavat yksinkertaista prosessia: miten uuden oppimiseen orientoidutaan, miten oppimista voidaan tukea varsinaisen toiminnan aikana ja miten päättää oppimisprosessi. Näitä on perusteltua huomioida etenkin silloin, kun tarkoituksena on oppia tavoitteellisesti toiminnan kanalta keskeisiä valmiuksia.

Vinkkejä oppimisen tukemaan järjestötoiminnassa:

- Kerrotaan aina, mitä on tarkoitus oppia ja mistä syystä. Luodaan kokonaiskuva siitä, mitä on tarkoituksena tehdä ja saada aikaan. Tämä auttaa myös osallistujia ohjaamaan itse toimintaansa.
- Pyritään aluksi herättämään kiinnostusta ja motivaatiota osallistujissa. Tässä toimivat erilaiset havainnollistavat esimerkit sekä opitun tuomien hyötyjen esille nostaminen. Miten seuraavaksi opittava asia vie eteenpäin ja millaisia uusia mahdollisuuksia avautuu?
- Oppimisen aikana ohjataan antamalla eteenpäin kannustavaa palautetta – eli palautteen tulisi aina sisältää jotain sellaista, mikä auttaa osallistujaa kehittämään toimintaansa kohti tavoitteita. Tässä myös hyvät kysymykset ohjaavat osallistujia reflektoimaan omaa toimintaansa, esim. ”Miten suunnittelit tekeväsi seuraavan asian?” tai ”Miten päädyit juuri tuohon ratkaisuun?”.
- Sanoitetaan oppimista prosessin aikana – autetaan myös epäonnistumisen kääntämisessä oppimistilaisuuksiksi, sillä virheiden tekemisessä on huomattava oppimispotentiaali.
- Vedetään opittua yhteen arvioimalla toimintaa yhdessä osallistujien kanssa. Missä määrin alussa asetetut tavoitteet toteutuivat? Mitä opittiin ja miten sitä voi hyödyntää jatkossa? Millaisia kysymyksiä heräsi prosessin aikana? Mitä haluaisi oppia seuraavaksi?

Ehkäpä tässä keskeisintä on se, että osallistujille ei tulisi ”laput silmillä” -tunnetta. Ylipäänsä osallistujien osallistaminen esimerkiksi tavoitteiden ja oppimiseen johtavan toiminnan suunnitteluun on mahdollisuuksien mukaan tärkeää, etenkin kun kyseessä on vapaaehtoinen toiminta, josta monesti myös maksetaan. Useimmiten järjestötoimintaan osallistutaan, jotta voisi kehittyä omassa harrastuksessaan. Eri harjoitusten merkityksen ja hyötyjen tunteminen auttaa myös toiminnan ulkopuolella tapahtuvassa omatoimisessa harjoittelussa.

Esimerkki: osallistuin jokin aika sitten koirani kanssa agilityn alkeiskurssille. Yhdessä harjoituksessa koira piti saada peruuttamaan pienelle tasapainotyynylle. Koin tämän vaikeaksi ja turhaksi. Halusimme koiran kanssa tehdä jännittäviä esteitä ja temppuja. Lopulta kysyin ohjaajalta, miksi tyynylle peruuttamista harjoitellaan. Ilmeni, että se harjaannuttaa koiran omaa kehohallintaa- ja koordinaatiota, mikä on agilyssä todella tärkeää. No enpä olisi tiennyt. Nyt on sitten peruuteltu tyynylle ihan eri motivaatiolla. Oma kokemukseni onkin, että oppimiskokemus järjestöjen toiminnassa ei kompastu yksittäisten taitojen harjoitteluun, vaan kokonaiskuvan ja eri asioiden välisten yhteyksien esille nostamisen puutteeseen.

Osaamiskeskus Kentaurin maksuttomia ratkaisuja oppimisen tukemiseksi järjestö- ja harrastustoiminnassa:

- Opitun tunnistamista ja tunnustamista varten: [Kentaurin osaamismerkkit](#)
- Järjestöissä opitun hyödyntäminen opinnoissa: [Osaamiskiekkko](#)
- Omien vahvuuksien ja osaamisten tunnistaminen: [Duunikoutsisi-sovellus](#)
- Tuloksia Kentaurin järjestö- ja harrastuskyselyistä: Osaamiskeskus Kentaurin julkaisut
 - [Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä](#)
 - [Yksin, yhdessä, yhteisössä – järjestö- ja harrastustoiminta nuorten voimavarana](#)

Lähteet

Berg, Päivi & Ylöstalo, Tiina (2020) Harrastuksesta työksi. Teoksessa L. Haikkola & S. Myllyniemi (toim.) Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura / Nuorisotutkimusverkosto ja Opetus- ja kulttuuriministeriö. Julkaisuja (Nuorisotutkimusseura) nro 225, Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja, nro 65, 179–192.

Borodulin K.; Harald, K., Jousilahti, P.; Laatikainen, T., Männistö, S. & Vartiainen E. (2016). Time trends in physical activity from 1982 to 2012 in Finland. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, Vol. 26, Issue 1, pp – 93-100.

Euroopan komissio (2019). Key competences for lifelong learning. Luxemburg Publications Office of the European Union: 2019. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>

Lihavainen, L. & Fields, M. (2021). Järjestössä oppiminen tuottaa sivistystä. Teoksessa M. Fields (toim.), Järjestöissä me innostutaan – Oppiminen ja kestävä kehitys järjestötoiminnassa. Opintokeskus Sivis: 2021. https://www.opintokeskussivis.fi/media/materiaalit-osio/jarjestoissa-me-innostutaan_julkaisu.pdf

<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/kompassi-osaamiskeskus-kentaurin-matkaan-2021-humak.pdf>

Kaunismaa, P. (2023). Eriarvoisuus ja nuorten osallistuminen järjestöihin. Teoksessa P. Kaunismaa (toim.), Yksin, yhdessä, yhteisöissä – järjestö- ja harrastustoiminta nuorten voimavarana. Osaamiskeskus Kentauri, Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 158 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2023/03/yksin-yhdessa-yhteisossa-osaamiskeskus-kentauri-humak.pdf>

Nuorisotutkimusseura (2019). Nuorisobarometri 2019 - Hyvää työtä!. L. Haikkola & S. Myllyniemi (toim.). <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2020/12/nuorisobarometri2019-netti.pdf>

Opetushallitus (2019). Osaaminen 2035. Raportit ja selvitykset 2019:3. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaaminen_2035.pdf

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT (2023). NYT Nuorten tulevaisuusraportti –kyselytutkimus. Taloustutkimus.

OECD (2019). OECD Future of Education and Skills 2030 – Conceptual learning framework – Transformative competencies for 2030. https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/transformative-competencies/Transformative_Competencies_for_2030_concept_note.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2019). Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. L. Haikkola & S. Myllyniemi (toim.) <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2020/12/nuorisobarometri2019-netti.pdf>

Opintokeskus Sivis (2021). Järjestöissä me innostutaan – oppiminen ja kestävä sivistys järjestötoiminnassa. M. Fields (toim). https://www.opintokeskussivis.fi/media/materiaalit-osio/jarjestoissa-me-innostutaan_julkaisu.pdf

Osaamiskeskus Kentauri (2021). Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. A. Tormulainen (toim.) Osaamiskeskus Kentauri, Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 122 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/kompassi-osaamiskeskus-kentaurin-matkaan-2021-humak.pdf>

Osaamiskeskus Kentauri (2022). Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä. P. Kaunismaa (toim.). Osaamiskeskus Kentauri, Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 142 <https://www.humak.fi/julkaisut/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa/>

Osaamiskeskus Kentauri (2023). Yksin, yhdessä, yhteisössä – järjestö- ja harrastustoiminta nuorten voimavarana. P. Kaunismaa (toim.). Osaamiskeskus Kentauri, Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 158 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2023/03/yksin-yhdessa-yhteisossa-osaamiskeskus-kentauri-humak.pdf>

Salasuo, M. (2021). Johdanto. Teoksessa: Harrastamisen äärellä - lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. M. Salasuo (toim.) Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf>

STTK. 2020. Kansalaiskysely työajasta. <https://www.sttk.fi/materiaalit/kansalaiskysely-tyoajasta-2020/>

Talous ja nuoret TAT (2021). TAT Nuorten tulevaisuusraportti –kyselytutkimus. Taloustutkimus.

Talous ja nuoret TAT (2022). TAT Nuorten tulevaisuusraportti –kyselytutkimus. Taloustutkimus.

Tilastokeskus (2017). Vapaa-ajan osallistuminen 2017. https://www.stat.fi/til/vpa/2017/01/vpa_2017_01_2018-11-21_fi.pdf

Tormulainen, A. (2022). Sukupuoli nuorten harrastus- ja järjestöosallistumisessa. Teoksessa P. Kaunismaa (toim.), Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä. P. Kaunismaa (toim.). Osaamiskeskus Kentauri, Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 142 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/04/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa.pdf>

Vaara, L. (2022). Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten oppimisessa. Teoksessa P. Kaunismaa (toim.), Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä. P. Kaunismaa (toim.). Osaamiskeskus

Vaara, L. (2023). Työelämävalmiuksien oppiminen nonformaaleissa oppimisympäristöissä – järjestötoimintaan osallistumisen merkitys nuorten tulevaisuuden valmiuksien kehittämisessä. Teoksessa P. Kaunismaa (toim.), Yksin, yhdessä, yhteisössä – järjestö- ja harrastustoiminta nuorten voimavarana. Osaamiskeskus Kentauri, Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 158 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/04/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa.pdf>

Yhdistystoiminta rakentaa osallisuutta

Pekka Kaunismaa

Yhdistystoiminnan ja osallisuuden yhteys

Nuoren yhdistystoiminta on osallisuutta. Se on sitä suoranaisesti, ja se myös välillisesti rakentaa laajempaa yhteisöihin ja yhteiskuntaan kuulumista ja niissä vaikuttamista. Tässä artikkelissa kysytään, pitääkö tämä paikkansa Kentaurin käytössä olevien aineistojen perusteella paikkansa? Onko osoitettavissa, että järjestötoiminta todella tuottaa osallisuutta? Kysymys on tärkeä, sillä monet nuorisovalan järjestöt perustelevat toimintaansa sillä, että niiden toiminta vaikuttaa nuorten osallisuuteen.

Kysymystä ratkotaan analysoimalla Kentaurin vuonna 2023 keräämää kyselyaineistoa. Kyselyyn vastasi 4 578 tutkimusluvan antanutta nuorta, ja aineisto on määrältään riittävä osoittamaan hienovaraisiakin yhteyksiä yhdistystoiminnan ja osallisuuden välillä. Tutkimuskysymys siis kuuluu, onko nuorten yhdistystoiminnalla ja osallisuudella keskinäistä yhteisvaihtelua? Jos on, selittääkö yhteisvaihtelun pois taustatekijät, jolloin päädyttäisiin kantaan, että yhdistystoiminta lähinnä vahvistaa niiden osallisuutta, jotka sitä muilla tavoin ovat saaneet tai hankkineet. Jos puolestaan nuoren taustasta riippumatta yhteys todetaan, voidaan pitää vahvistavana havaintona, että yhdistystoimintaan osallistuminen todella selittää osallisuutta.

Lisäksi artikkelissa kysytään, havaitaanko tyttöjen ja poikien välillä eroja yhdistystoiminnan ja osallisuuden välisessä yhteydessä. Artikkelin lopuksi pohditaan saatujen tulosten perusteella, mitä yhdistystoiminnassa pitäisi huomioida, jotta nuoren osallisuuden kehittyminen voitaisiin paremmin tukea osallistumisen luonteessa.

Nuorten yhdistystoiminnan ja osallisuuden välinen yhteys osoitetaan seuraavassa tiivistämällä kyselyssä olevaa tietoa summamuuttujiin. Toinen summamuuttujien sarja koskee järjestötoimintaa ja toinen osallisuutta. Järjestötoiminta tiivistetään kolmeen luokkaan: urheiluseurojen, harrastusjärjestöjen ja yhteiskunnallisten järjestöjen toimintaan osallistuneet. Lisäksi kerätään mihin tahansa järjestötoimintaan osallistuneet kokoomasummamuuttujaksi. Osallisuus tiivistetään kahden summamuuttujaan, joista toinen kuvaa osallisuutta yhteisöihin ja toinen osallisuutta yhteiskuntaan.

Järjestöosallistumisen indikaattorit

Järjestötoimintaan osallistumisen summamuuttuja on koottu siten, että nuorten harrastusjärjestöjen, muiden harrastusjärjestöjen, kulttuurijärjestöjen ja opiskelijajärjestöjen toimintaan osallistuvat on koottu yhteen. Jos jokin tai useampi järjestötyyppi on saanut tärkeyden arvoksi 4 tai 5, mikä kuvastaa verrattain vahvaa järjestötoiminnan sitoutumista, on summamuuttujalle annettu arvo 2. Jos vastaaja on osallistunut johonkin mainituista järjestötyypeistä, mutta tärkeyden arvo ei ylitä niissä kolmea, on summamuuttujalle annettu arvo 1. Jos vastaaja ei ole osallistunut minkään järjestötyypin toimintaan, arvoksi tulee 0.

Samalla tavalla yhteiskunnallisista järjestöistä on muodostettu summamuuttuja. Siihen lukeutuvat järjestötyypit ovat poliittiset lapsi- ja nuorisojärjestöt, vaikuttamisen järjestöt, potilas- ja veritaustajärjestöt, luonnon- ja ympäristönsuojelun järjestöt sekä vaikuttajaryhmät ja -verkot.

Vertailussa on myös ryhmänä urheilu- ja liikuntajärjestöt, joka perustuu yhteen muuttujaan eikä siten ole teknisesti summamuuttuja. Arvot 0, 1 ja 2 se saa saman periaatteen mukaisesti. Kaikkea järjestöosallistumista kuvaava summamuuttuja on luettu mukaan kaikki kyselyssä olevat 11 yhdistystyyppiä. Yhdistystoimintaan osallistumista kuvaavissa muuttujissa 2 kuvastaa verraten sitoutunutta toimintaa, 1 mukana olemista ilman suurta henkilökohtaista merkitystä ja 0 sitä, ettei kyseisessä järjestötoiminnassa ole mukana lainkaan.

Taulukossa 1. esitetään vastaajien määrät. Huomataan, että harrastus- ja liikuntaseurojen osallistujat jakautuvat varsin tasaisesti summamuuttujien eri arvoille. Yhteiskunnallisiin järjestöihin osallistuvat vastaajat ovat sen verran vähemmässä, että summamuuttujakin saa useimmiten arvon 0. Luonnollisesti mihin tahansa yhdistyksen toimintaan osallistuneita on valtaosa aineistosta ja 2 kaikkein yleisin summamuuttujan arvo.

Taulukko 1. Yhdistystoimintaa koskevien summamuuttujien vastausten määrät (N = 4 578).

Summa- muuttujan arvo	Harrastus- järjestöt	Yhteiskunnalliset järjestöt	Liikuntaseurat	Kaikki yhdistykset
0	1635	3561	1600	612
1	1491	401	1174	1073
2	1452	616	1805	2983

Osallisuuden indikaattorit

Osallisuutta kuvaa aineistossa kaksi summamuuttujaa: osallisuus yhteisöihin ja osallisuus yhteiskuntaan. Ne perustuvat asenneväittämiin, joihin on vastattu viisiportaisen Likertin asteikon mukaisesti. Summamuuttuja ”Osallisuus yhteisöihin” koostuu viiden asennekysymyksen summasta. Se koostuu sosiaalista vuorovaikutusta ja siihen liittyviä asenteita kuvaavista kysymyksistä. Kysymyksillä on selvä keskinäinen korrelaatio eli yhteisvaihtelu keskenään. Kysymykset ovat:

- Minulle on tärkeää, että sosiaalinen elämäni on aktiivista.
- Minulla on useita erilaisia ystäväpiirejä.
- Olen valmis suuriinkin uhrauksiin auttaakseni ystäviä.
- Elämäni suurin nautinto on tuottaa mielihyvää toiselle ihmiselle.
- Mukaudun helposti muiden tahtoon.

Summamuuttuja ”osallisuus yhteiskuntaan” kuvaa yhteiskunnallisiin asioihin asennoitumista ja kiinnostuneisuutta. Myös näillä kysymyksillä on merkittävä keskinäinen korrelaatio. Kysymyksistä ensimmäinen, kiinnostusta politiikasta on summamuuttujassa käänteisin arvo. Summamuuttujan kysymykset ovat:

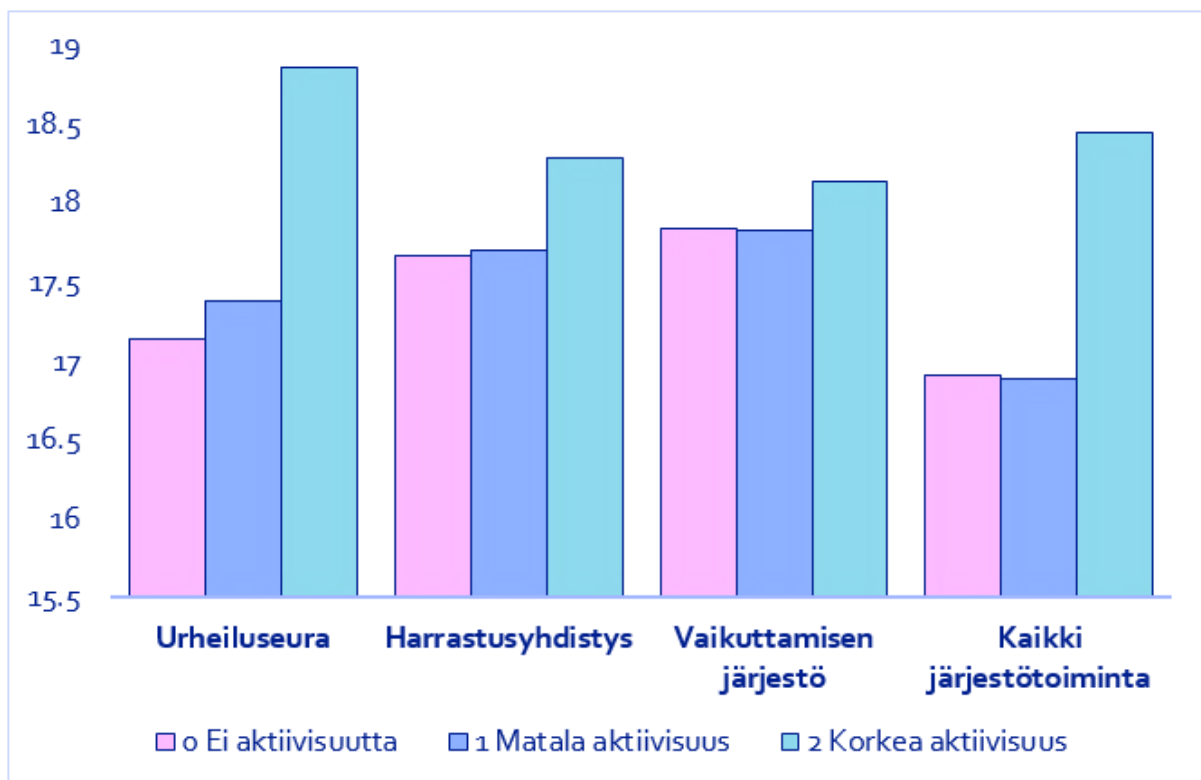
- En ole vähääkään kiinnostunut politiikasta.
- Pyrin omalla toiminnallani vaikuttamaan yhteiskuntaan.
- Luotan siihen, että suomalaiset tiedotusvälineet kertovat asioista puolueettomasti.
- Olen hyvin tietoinen siitä, mitä ympäristössäni ja maailmalla tapahtuu.

Summamuuttujat ovat empiirisiä mittareita, joiden katsotaan tässä kuvaavan osallisuuden käsitettä kahdelta puolelta. Osallisuuden käsite yleisesti saa varsin monenlaisia merkityksiä. Eri konteksteissa se tarkoittaa jossain määrin erilaisia asioita. Esimerkiksi koulussa tai sosiaali- ja terveyspalveluissa osallisuus voi tarkoittaa muodollisia tai todellisia vaikuttamismahdollisuuksia ja -rakenteita. Osallisuudella voidaan tarkoittaa myös kuulumista joihinkin yhteisöihin, ihmisen tunnustamista tasaveroisiksi toimijoiksi kaikkine ominaisuuksineen tai pääsyksi ja käyttöoikeudeksi

yhteiskunnassa oleviin resursseihin. Osallisuutta voi olla myös kyky ja rohkeus käyttää tietojaan ja taitojaan yhteisöllisissä olosuhteissa tai yhteiskunnallisissa järjestelmissä. Empiiriset mittarit, joita tässä käytetään eivät perustu seikkaperäisesti johonkin teoreettiseen tulokulmaan, vaan niillä pyritään tiivistämään yleisiä piirteitä osallisuuden laveasta ja vaikeasti määriteltävästä ilmiökentästä. Olennaista on, että mittarit sisältävät kuulumista yhteisöihin ja asemaa yhteiskunnassa.

Yhdistysaktiivisuuden ja osallisuuden suhde

Kuviossa 1. esitetään osallisuuden kahden mittarin keskiarvoja järjestöaktiivisuutta tiivistävien summamuuttujien kesken. Mitä korkeampi taulukossa oleva arvo on, sitä vahvempaa ryhmän osallisuus.

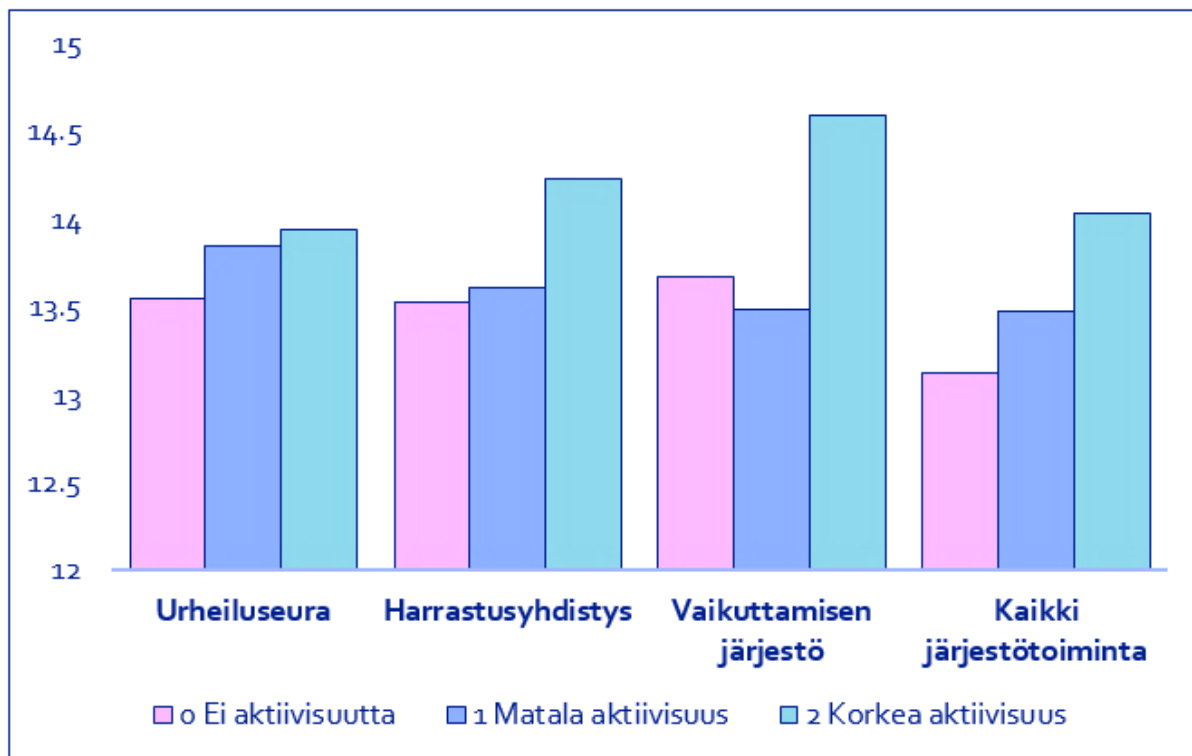
Kuvio 1. Yhteisöllinen osallisuus järjestötyyppiin liittyvän aktiivisuuden mukaan, keskiarvo.

Kuvion perusteella järjestöaktiivisuus nostaa yhteisöllistä osallisuutta kaikissa kolmessa osallistumisen tyypissä ja oikealla olevan pylväikön mukaan kaikessa järjestötoiminnassa. Vahvin yhteys yhteisöllisellä osallisuudella ja järjestöaktiivisuudella on urheiluseuratoiminnassa. Vaikuttamisen järjestöjen toiminnassa mukana olevien yhteisöllinen osallisuus nousee vain hyvin miedosti.

Huomionarvoista on, että vaikutus on pieni tai lähes olematon, jos yhdistystoiminnan koettu tärkeys on matala (kuvion keskimmäiset palkit). Tiivistetysti sanoen, yhdistystoiminta vaikuttaa sellaisiin yhteisöllisen osallisuuden tekijöihin kuin sosiaalisen elämän arvostus, ystäväpiiri, sosiaalinen avunanto ja yhteistoiminta sikäli kuin yhdistystoiminta koetaan tärkeäksi. Pelkkä mukana olo tai epätärkeäksi koettu hengailu yhdistystoiminnassa ei näytä vaikuttavan yhteisölliseen osallisuuteen.

Samantyyppinen vertailu yhteiskunnalliseen osallisuuteen tuottaa samansuuntaisia mutta yksityiskohdissaan eroavia tuloksia (kuvio 2.). Yhdistysaktiivisuus näyttää nostavan yhteiskunnallista osallisuutta. Liikuntaseura-aktiivisuuden vaikutus osallisuuteen on miedompaa kuin harrastus- ja vaikuttajajärjestöaktiivien keskuudessa. Tarkasti katsoen liikuntaseura-aktiivisuuden

yhteys yhteiskunnalliseen osallisuuteen tulee esille, vaikka sen koettu tärkeys olisi vähäisempikin. Liikuntaseura-aktiivisuuden tärkeydellä ei ole vahvaa yhteyttä yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Harrastusjärjestö- ja järjestöaktiivisuuden yhteys on päinvastainen. Mitä tärkeämmäksi osallistuminen koetaan, sitä selvempi yhteys on yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Kaikkea järjestötoimintaa havainnoitaessa nähdään vaikutus varsin lineaarisesti: vähäinenkin järjestöaktiivisuuden tärkeys vaikuttaa, mutta runsas tekee niin selvästi enemmän.

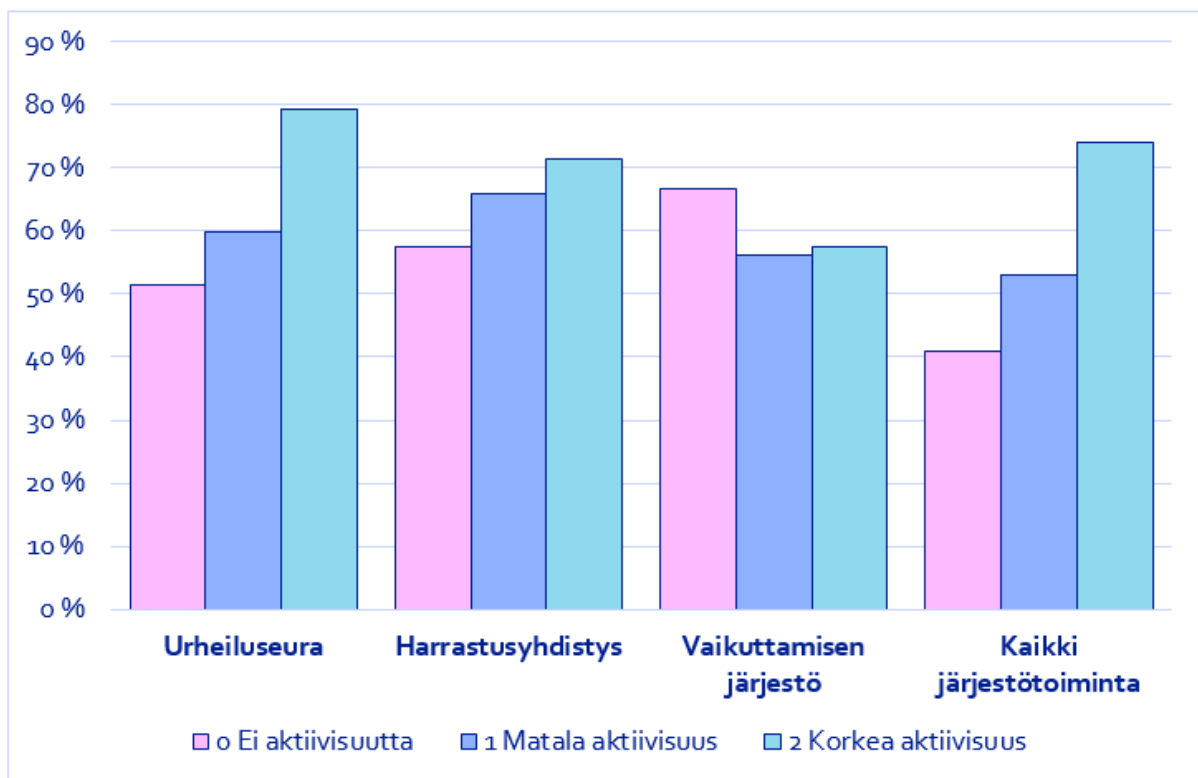

Kuvio 2. Yhteiskunnallinen osallisuus järjestötyyppiin liittyvän aktiivisuuden mukaan.

Havainnot voi ymmärtää siten, että yhdistystoiminnassa nuori oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaa, vaikuttamistaitoja ja hän omaksuu tietoa ympäristöstään ja maailmasta. Osittain tämä voi liittyä suoraan yhdistyksen toimintaan: on ymmärrettävää, että vaikutus on selvin yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävässä yhdistystoiminnassa. Osittain vaikutus voi juontua siitä, että toiminnassa on mukana muitakin, kuten ikätovereita ja vanhempia henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneet samoista asioista, joiden kanssa keskustellaan, hankitaan tietoa ja kehitetään taitoja.

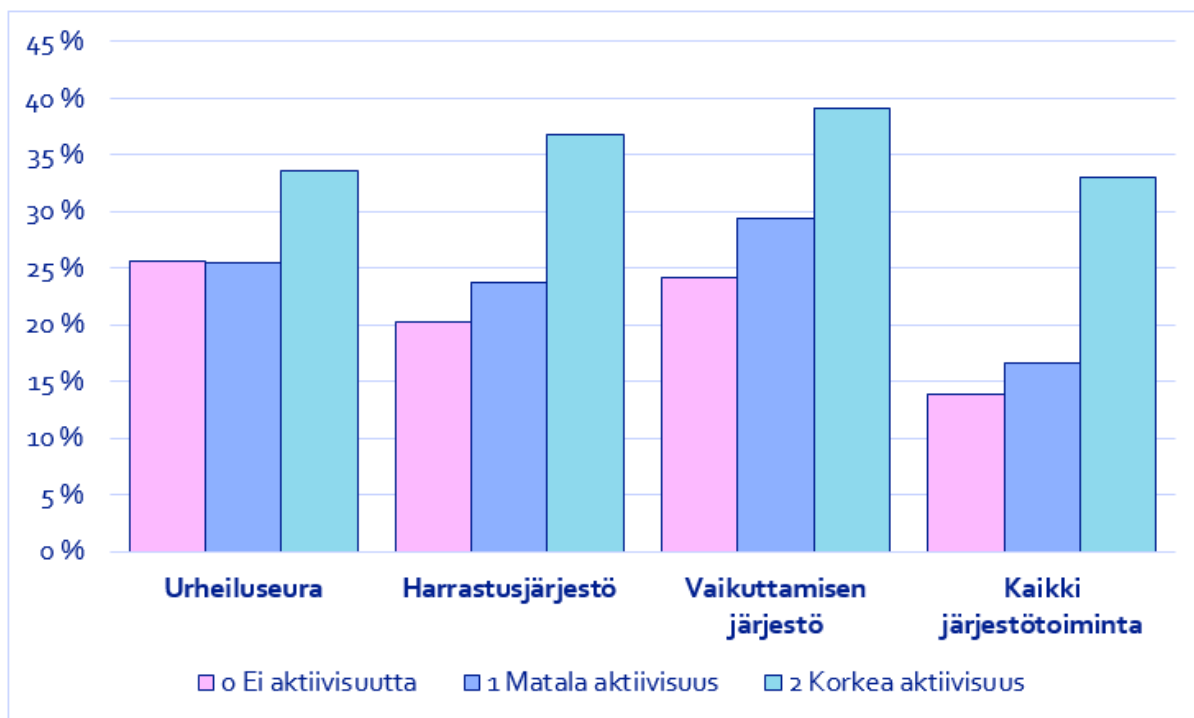
Tähän mennessä keskeinen havainto on, että kaikki yhdistystoiminta vaikuttaa osallisuuteen. Liikuntaseuratoiminta vaikuttaa eritoten yhteisölliseen osallisuuteen ja vaikuttamisen järjestötoiminta vaikuttaa yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Harrastusjärjestötoiminnalla on vaikutusta tasaisesti sekä yhteisölliseen että yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Vaikutukset kuitenkin tulevat näkyviin vasta kun yhdistystoiminta koetaan tärkeäksi.

Lisävaloa tarkasteluun voi tuoda havainnoimalla osallisuuden valossa sitä, mitä nuoret kokevat järjestötoiminnalta saavansa. Kuviossa 3. on tietoja vastausprosentista kysymykseen ”Olen saanut harrastus- ja yhdistystoiminnasta uusia kavereita ja tuttavuuksia.” Kysymys tulee lähelle yhteisöllistä osallisuutta. Tarkkaan ottaen se viittaa kuitenkin sosiaalisten piirien laajenemiseen harrastus- ja yhdistystoiminnan vaikutuksesta. Kuten kuviosta 3. nähdään, tulokset ovat hyvin samantapaiset kuin kuvion 1. mukaisessa yhteisöllisen osallisuuden ja järjestöaktiivisuuden yhteydessä. Liikuntaseuratoiminnasta saadaan eniten kavereita. Harrastusjärjestötoiminnastakin varsin usein. Vaikuttamisen järjestötoiminnassa tällaista vaikutusta ei ole. Järjestötoiminnasta yleisesti saadaan kavereita ja vaikutus voimistuu, mitä tärkeämmäksi se koetaan.

Kuvio 3. Kysymyksen ”Olen saanut harrastus- ja järjestötoiminnasta uusia kavereita ja tuttavvia” vastanneiden osuus järjestötyyppiin liittyvän aktiivisuuden mukaan. Asteikko 0–90 %, tasot 0 = ei aktiivisuutta, 1 = matala aktiivisuus, 2 = korkea aktiivisuus.

Samalla tavoin tehdään vertailua kysymykseen ”Olen oppinut harrastus- ja yhdistystoiminnan kautta vaikuttamaan yhteisiin asioihin.” Tämä on lähellä yhteiskunnallisen osallisuuden summa-
muuttujaa. Kuvion 4. vertailu osoittaa, että yhteys yhdistysaktiivisuuteen on olemassa. Odotusten mukaisesti vaikuttamisen järjestötoimintaan osallistujien keskuudessa yhteys on selvin, mutta myös harrastusjärjestöihin osallistujat ovat oppineet vaikuttamaan. Liikunta- ja urheiluseura-aktiivisuus tuottaa vaikuttamistaitoja, jos se koetaan tärkeäksi. Yleisesti tässäkin yhteys tulee selvemmin esiin, kun yhdistystoiminnan intensiteetti kasvaa.

Kuvio 4. Kysymykseen ”Olen oppinut harrastus- ja järjestötoiminnan kautta vaikuttamaan yhteisiin asioihin.” vastanneiden osuus järjestötyyppiin liittyvän aktiivisuuden mukaan.

Tämä tarkastelu lisäsi edellisiin havaintoihin sen, että nuoret tunnistavat saavansa osallisuuteen liittyviä taitoja ja sosiaalisia suhteita konkreettisesti harrastus- ja järjestötoimintansa kautta. Osallisuuden kasaantuminen yhdistystoiminnan välityksellä ei tapahdu ikään kuin viekkaasti nuorten selän takana, vaan se on konkreettisesti välittynyt ilmiö, jossa yhdistystoiminnan ohessa, puitteissa ja vaikutuksesta saadaan kavereita, opitaan toimimaan toisten kanssa, omaksutaan taitoja vaikuttaa ja ymmärretään paremmin yhteiskunnallisia asioita.

Taustamuuttajat eivät selitä pois yhdistystoiminnan vaikutusta osallisuuteen

Yhdistystoimintaa ja osallisuutta tukevat osittain samanlaiset asiat. Osasta yhdistystoimintaa tiedetään (ks. Tilastollisia havaintoja ja analyyseja kyselytutkimusaineistosta), että yhdistystoiminta painottuu osin paremmin koulussa menestyviin ja joiltakin osin myös paremmista lähtökohdista oleviin nuoriin. Taustalla olevat, perheen kautta saadut tai itse saavutetut lähtökohdat siis vaikuttavat siihen, kuinka paljon yhdistystoimintaa on ja miten kiinnostavaksi se koetaan. Tiedetään myös, että samaiset taustatekijät vaikuttavat moneen osallisuuteen kuuluvaan ilmiöön.

Herää kysymys, selittävätkö osallisuutta sittenkin taustatekijät eikä yhdistysaktiivisuus sellaisenaan. Ovatko esimerkiksi koulumenestys tai perheen sosioekonominen asema tekijöitä, jotka selittävät pois yhdistystoiminnan ja osallisuuden havaitun yhteyden? Jos näin olisi, voisi sanoa, että yhdistystoiminta toistaa tai vahvistaa jo saavutettua osallisuutta, mutta ei niinkään ole alkuperäisesti vaikuttamassa sen muodostumiseen.

Asiaa testattiin tilastollisesti analysoimalla yhdistystoiminnan ja osallisuuden välistä yhteyttä ottaen huomioon taustatekijöitä koskevia indikaattoreita. Niitä olivat viimeisen koulutodistuksen keskiarvo sekä vanhempien korkein koulutustaso. Ne indikoivat siis koulussa opittua ja koulumenestystä sekä perheen sosioekonomista tasoa. Osittaiskorrelaatiot osoittavat, että erot yhdistystoiminnan ja osallisuuden välinen linkki pääosin ei selity taustatekijöillä. Osittaiskorrelaatioihin

perustuvassa analyysissä liikuntaseuraan osallistumisen ja yhteiskunnallisen osallisuuden yhteys heikkenee alle luotettavuusrajan. Se tarkoittaa, että tilastollisesti ei voida luottaa, että niiden välillä on yhteys. Muut yhdistystoiminnan ja osallisuuden väliset tilastolliset yhteydet pitivät voimansa, jopa joissakin tapauksissa korostuivat.

Tämä vahvistaa käsitystä, että motivoituneella yhdistystoimintaan osallistumisella on alkuperäistä selitysvoimaa suhteessa nuorten osallisuuteen.

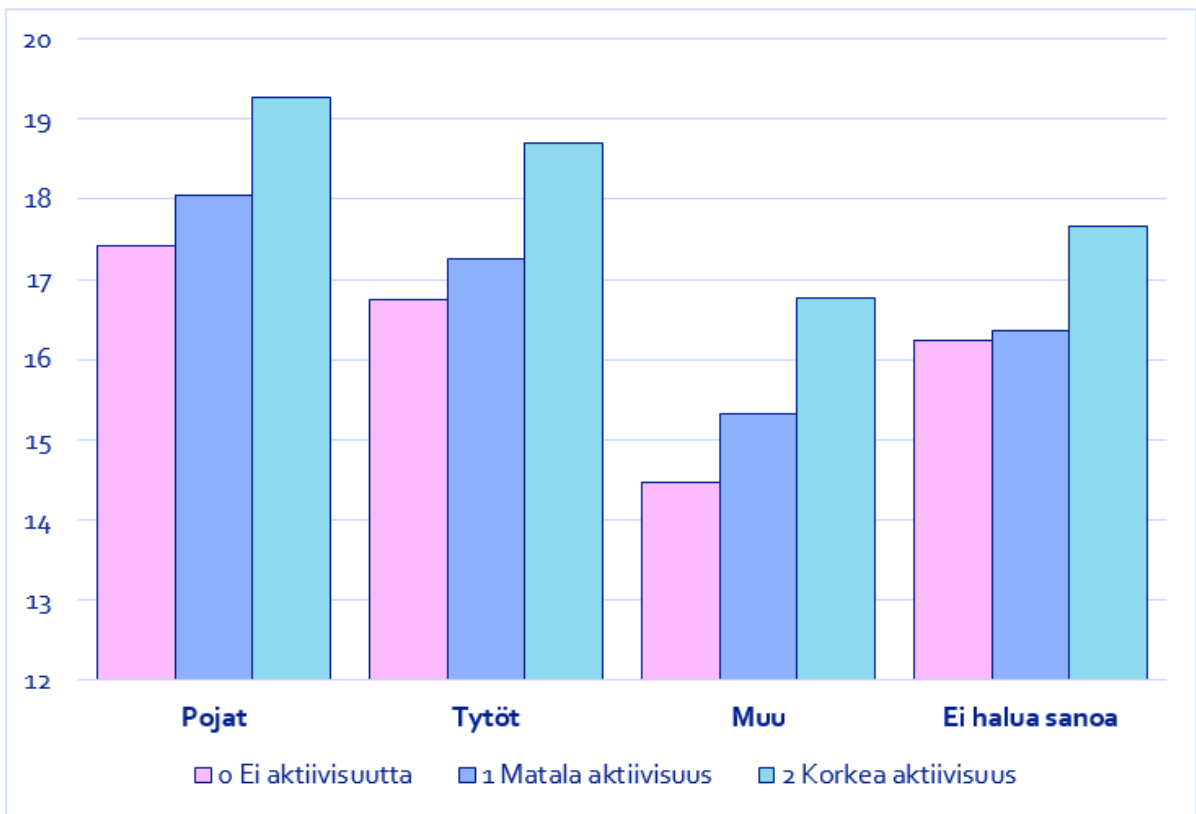
Lisäksi analyysi osoittaa, että riippumatta koulumenestyksestä tai sosioekonomisesta asemasta, kaikki nuoret voivat hyötyä yhdistystoimintaan osallistumisesta siten, että osallisuus kasvaa. Yhdistystoiminta ei kohota vain muutenkin menestyvien nuorten osallisuutta. Tämä perustelee sitä, että yhdistysten toimintaa kannattaa suunnata kaikille.

Tyttöjen ja poikien yhdistystoiminta ja osallisuus

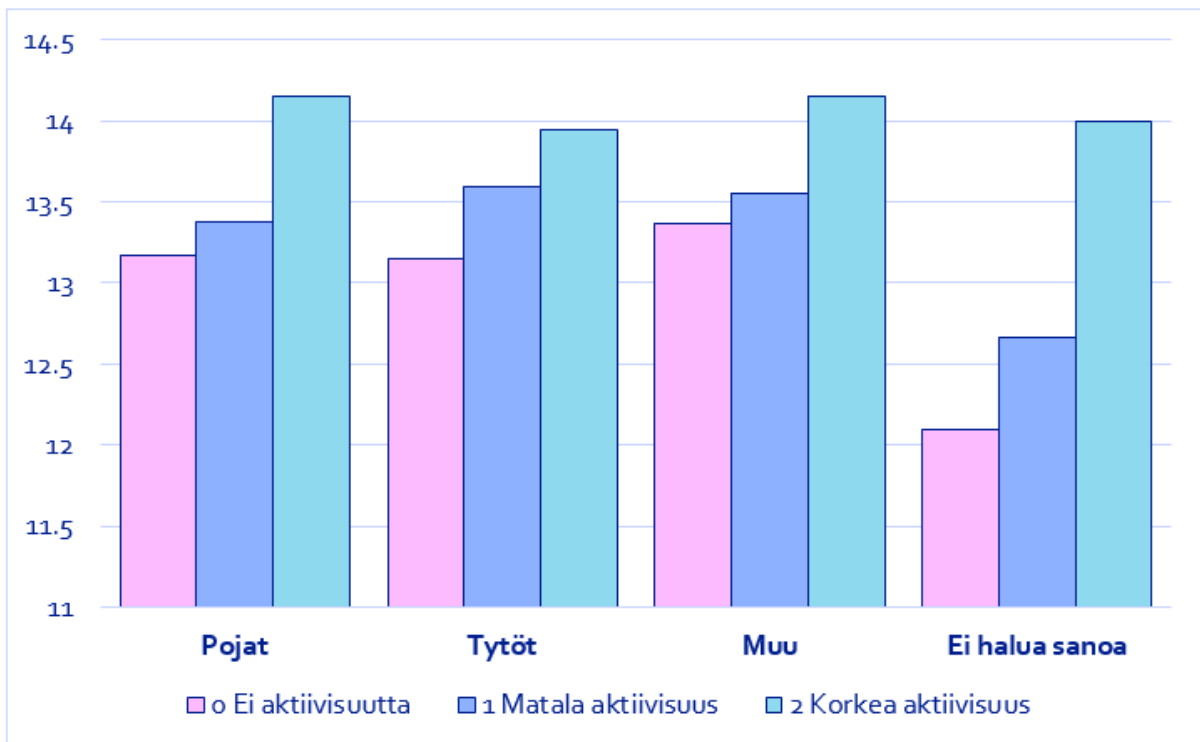
Sukupuolten mahdollista erilaisuutta suhteessa tutkimuskysymykseen tematisoi havainto, jonka mukaan osallisuus vaihtelee jossain määrin sukupuolen perusteella. Yhteisöllinen osallisuus käytettävän summamuuttujan mukaan on pojilla jossain määrin korkeammalla tasolla kuin tytöillä. Huomattavasti matalampaa se on niillä, jotka ovat vastanneet kuuluvansa muuhun sukupuoleen tai eivät ole halunneet kertoa sukupuoltaan. Yhteiskunnallisessa osallisuudessa erot sukupuolten välillä ovat varsin pieniä.

Kysymys siis kuuluu: onko sukupuolten välillä eroa siinä, vaikuttaako yhdistystoiminta osallisuuteen vai ei? Kaikki yhdistystoiminta ja huomioiden näyttää kuvioiden 5. ja 6. perusteella siltä, että eroja ei mainittavammin ole. Yhdistystoimintaan osallistuminen selittää osallisuutta kaikkien sukupuolten kohdella, niin tyttöjen kuin poikien ja muun sukupuolisten, kuin niiden, jotka eivät halunneet kysymykseen vastata.

Pieniä eroja kuitenkin havaitaan. Yhteisöllinen osallisuus kohoaa kaikilla sukupuolilla varsin samankaltaisesti. Muunsukupuolisten osallisuutta vähemmän tärkeäksi koettu yhdistystoiminta nousee jossain määrin enemmän kuin verrattavilla sukupuolilla. Yhteiskunnallinen osallisuus kohoaa tytöillä vähemmän tärkeäksi koetun yhdistysaktiivisuuden myötä varsin selvästi. Huomattava vaikutus yhdistysosallistumisella on niiden osallisuuteen, jotka eivät sukupuoltaan kyselyssä kertooneet.

Kuvio 5. Järjestöaktiivisuuden vaikutus yhteisölliseen osallisuuteen sukupuolittain.

Kuvio 6. Järjestöaktiivisuuden vaikutus yhteiskunnalliseen osallisuuteen sukupuolittain.

Päätulos tästä analyysistä on, että yhdistystoimintaan osallistuminen vaikuttaa positiivisesti osallisuuteen sukupuolesta riippumatta.

Seuraavaksi tarkastellaan lähemmin järjestötyyppejä. Tässä muu sukupuoli ja ei halua sanoa -vaihtoehto on jätetty pois, koska vastausten määrät menevät siinä määrin pieneksi, että tilastollisesti luotettava vaihteluväli kasvaa varsin korkeaksi.

Taulukon 2. perusteella havaitaan, että yhteisöllinen osallisuus kohoaa järjestöaktiivisuuden vaikutuksesta varsin tasaisesti eri järjestötyypeissä pojilla ja tytöillä. Harrastusjärjestötoiminta nostaa poikien yhteisöllistä osallisuutta tyttöjen vastaavaa enemmän. Liikuntaseura-aktiivisuus sen sijaan kohottaa enemmän tyttöjen kuin poikien yhteisöllistä osallisuutta. Vaikuttamisen järjestötoiminnan osalta eroa tyttöjen ja poikien välillä ei juuri ole. Havaitut erot ovat kuitenkin varsin maltillisia, ja päälinja tässäkin havainnossa on, että osallisuus kohoaa sekä pojilla että tytöillä.

Taulukko 2. Järjestötyyppien mukainen vaikutus yhteisölliseen osallisuuteen pojilla ja tytöillä.

	Harrastusjärjestö		Vaikuttamisen järjestö		Liikuntaseura	
	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt
0 Ei aktiivisuutta	18,13	17,55	18,43	17,69	17,86	17,04
1 Matala aktiivisuus	18,34	17,63	18,41	18,05	18,04	17,26
2 Korkea aktiivisuus	19,13	18,18	18,83	18,29	19,27	18,71

Samanlainen analyysi yhteiskunnallisesta osallisuudesta (taulukko 3.) osoittaa, että harrastusjärjestötoiminta vaikuttaa siihen enemmän poikien kuin tyttöjen kohdalla. Vaikuttamisen järjestötoiminnan osalta eroa tyttöjen ja poikien välillä ei juuri ole. Liikuntaseuratoiminnan vaikutuksessa yhteiskunnalliseen osallistumiseen sen sijaan ero on mielenkiintoinen: se nostaa poikien, mutta ei ainakaan selkeästi tyttöjen osallisuutta. Tyttöjen yhteiskunnallinen osallisuus on jopa korkeampi, jos osallistuminen liikuntaseuratoimintaan koetaan vähemmän tärkeäksi. Tämä on jossain määrin hämmäntävä havainto.

Taulukko 3. Järjestötyyppien mukainen vaikutus yhteiskunnalliseen osallisuuteen pojilla ja tytöillä.

	Harrastusjärjestö		Vaikuttamisen järjestö		Liikuntaseura	
	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt
0 Ei aktiivisuutta	13,53	13,55	13,72	13,64	13,55	13,51
1 Matala aktiivisuus	13,59	13,64	13,6	13,74	13,78	14,02
2 Korkea aktiivisuus	14,49	14,12	14,58	14,69	14,07	13,85

Tulokset voi tiivistää siten, että sukupuolten välisiä pieniä eroja yhdistystoiminnan vaikutuksessa osallisuuteen on havaittavissa, mutta pääasiassa järjestötoimintaan osallistuminen vaikuttaa osallisuuteen positiivisesti sukupuolesta riippumatta. Tulos merkitsee myös sitä, että sukupuoli ei selitä pois yhdistystoiminnan vaikutusta osallisuuteen. Osallisuuden erot sukupuolten välillä säilyvät järjestötoiminnasta riippumatta. Tuloksen voi tulkita myös niin, että yhdistystoiminta ei sen enempää voimista kuin purakaan muutoin muodostuneita osallisuuden eroja sukupuolten välillä.

Osallisuus ja nuorisoalan järjestöjen kehittäminen

Nuorisoalan järjestöt perustelevat toimintaansa usein sillä, että ne vaikuttavat niiden toimintaan osallistuvien nuorten osallisuuteen. Järjestöjen näkökulmasta nähdään selkeästi, että järjestöosallistumisella on välitöntä vaikutusta, mutta yllä oleva analyysi osoittaa, että vaikutus on merkittävä myös tarkastellessa yleisesti koko nuorten parissa tapahtuvaa järjestötoimintaa. Päätulokseksi edellisestä tarkastelusta voi nostaa sen, että suomalainen järjestötoiminta todella vaikuttaa nuorten osallisuuteen. Todennäköisesti tällä on merkittävä vaikutus laajemminkin yhteiskuntaan. Nuorten yhdistystoiminta vaikuttaa mahdollisesti demokratian toimivuuteen, sosiaalisen ja yhteiskunnallisen luottamuksen muodostumiseen, vuorovaikutussuhteisiin ja elämäntapoihin. Nämä johtopäätökset menevät kuitenkin tässä artikkelissa esitetyn aineiston analyysin mahdollisuuksien tuolle puolen ja vaativat toisenlaisia osoitustapoja.

Artikkelin lopuksi pohditaan, millainen merkitys havainnoilla voi olla nuorisoalan järjestöjen toiminnan kehittämisen kannalta. Tuloksena edellisestä analyysistahan nousee se, että yhdistystoiminnalla on vaikutus osallisuuteen. Harrastusjärjestöt vaikuttavat koko suomalaista yhdistystoiminnan kokonaisuutta arvioitaessa vahvasti sekä nuorten yhteisölliseen että yhteiskunnalliseen osallisuuteen, vaikuttamisen järjestöt enimmäkseen yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja liikuntajärjestöt yhteisölliseen osallisuuteen. Analyysin tuloksista nousee myös esiin, että havaituista taustatekijöistä – koulumenestys, kotitausta ja sukupuoli – mikään ei horjuta tuloksia. Vaikutus on nähtävissä sukupuolesta, taustasta tai menestyksestä riippumatta.

Tuloksista ei pidä yleistää, että mikä tahansa järjestötoiminta tuottaa osallisuutta. On epäilemättä nuorisoalan järjestöjä, jotka tuottavat osallisuutta erinomaisesti ja toisaalta sellaisia, jotka eivät tällaista vaikutusta nuorille tuota. Aineiston perusteella on osoitettu, että kokonaisuudessaan suomalainen järjestöelämä tuottaa osallisuuteen vaikutuksia, mutta ei ole osoitettavissa, että millaisilla järjestöjen toimilla tämä syntyy. Se on kuitenkin analyysin perusteella selvää, että järjestötoimintaan osallistuminen tuottaa merkittävää vaikutusta osallisuuteen vasta siinä tapauksessa, kun nuori kokee sen itselleen tärkeäksi.

Tärkeä viesti järjestöjen toiminnan kehittäjille onkin kiinnittää huomiota siihen, että järjestötoiminta on osallistujalleen motivoitunutta, kiinnostavaa ja antoisaa. Näistä tekijöistä tinkiminen heikentää vaikutuksia osallisuuteen. Pelkkä hyvin tuotteistettu järjestötoiminta ei sitä ole, jos oma-kohtainen kokemus tärkeydestä jää puuttumaan.

Tuloksista havaittiin, että vaikuttamisen järjestöt tuottavat yhteiskunnallista osallisuutta vahvasti, mutta yhteisöllistä osallistumista varsin vähäisessä määrin. Yhteiskunnallista osallisuutta niiden on usein julkilausuttuna tavoitteena tarkoituskin tuottaa ja tulokset vahvistavat sen, että näin todella tapahtuukin. Epäselväksi tarkastelun perusteella jää, miksi ne eivät tuota yhteisöllistä osallisuutta samassa määrin kuin muunlainen järjestötoiminta. Eivätkö ne muodosta samassa määrin toiminnallisia yhteisöjä, joissa vuorovaikutuksella olisi kauaskantoisempia seurauksia kuin järjestöjen välitön tehtävä vaatii? Tulosten perusteella yhteiskunnallisten järjestöjen tulisi kiinnittää enemmän huomiota ryhmädynaamiseen toimintaan ja järjestötoimijoiden – nuorten ja vanhempien osallistujien – keskinäiseen vuorovaikutukseen.

Liikunta-alan järjestöt puolestaan tuottavat erinomaisen selvästi yhteisöllistä osallisuutta, mutta niiden vaikutus yhteiskunnallisen osallisuuden muodostumiseen on vähäistä. Liikuntaseurat ovatkin vuorovaikutuksen kenttiä, ja tulosten perusteella näyttää siltä, että tällä on kauaskantoisia seurauksia sosiaalisten suhteiden ja yhteisöihin kuulumisen suhteen. Epäselvempää on, miksi niiden vaikutus yhteiskunnalliseen osallisuuteen jää selvästi vähäisemmäksi kuin esimerkiksi harrastusjärjestöjen. Seikkaa ei selitä osallistujien erilainen sosiaalinen tai yhteiskunnallinen tausta. On liikunta-alan järjestöistä toki itsestään kiinni, pyrkivätkö ne vahvistamaan osallistujien yhteiskunnallista osallisuutta, siis esimerkiksi yleistettyä luottamusta, kiinnostusta yhteiskunnallisiin asioihin tai politiikkaan. Jos ne kuitenkin perustelevat toimintaansa osittain vaikutuksilla yhteiskunnalliseen osallisuuteen, tulisi niiden kiinnittää huomiota enemmän siihen, miten se voidaan saada aikaan.

Nuorisoalan järjestötoimintaa kehitettäessä on usein esitetty pohdinta, pitäisikö sitä kohdistaa avoimesti kaikille vai kohdentaa tarjontaa erityisryhmille? Tulosten analyysin perusteella järjestötoiminta hyödyttää kaikkien osallisuutta, niin hyväosaisten kuin huonommista olosuhteista tai tilanteista lähtevien. Tämän perusteella ei kysymykseen sinänsä ole otettavissa kantaa. Kuitenkin ottaen huomioon se, että aineiston perusteella jopa 87 % nuorista osallistuu tavalla tai toisella järjestötoimintaan, on se siis yhteiskunnallisesti katsoen lähes kattavasti nuoret saavuttava rakenne. Siten yhdistystoiminnan silkkä uudelleenkohdentaminen erityisryhmien tarpeeseen näyttäisi huuhtovan lapsen pesuveden mukana. On pidettävä huolta siitä, että osallisuutta ja monia muita hyviä asioita tuottava nuorille suunnattu yhdistystoiminta pysyy laaja-alaisena ja saa mukaansa kaikenlaisia nuoria.

Merkittävin johtopäätös sekä järjestöille että niiden rahoittajille, tukijoille ja sidosryhmille on, että sellaisena kuin järjestökenttä on ollut vuonna 2023, se tuottaa suomalaiseen yhteiskuntaan osallisuutta. Järjestöt ovat onnistuneet kehittämään vuosien ja vuosikymmenten aikana rakenteita, toimintoja, osallistumisen tapoja ja nuorten aktiivisuuden areenoita, joilla on todellista merkitystä nuorille ja koko yhteiskunnalle. Niiden toiminta on pääasiassa avointa kaikille järjestön toiminnasta kiinnostuneille. Ne myös saavat eri taustaisia nuoria mukaansa ja niiden toiminta koskettaa suurinta osaa nuoria. Nuorisoalan järjestöissä on voimaa osallisuuden rakentajana.

Hobbyer och föreningsverksamhet – Ur de svenskspråkiga ungdomarnas perspektiv

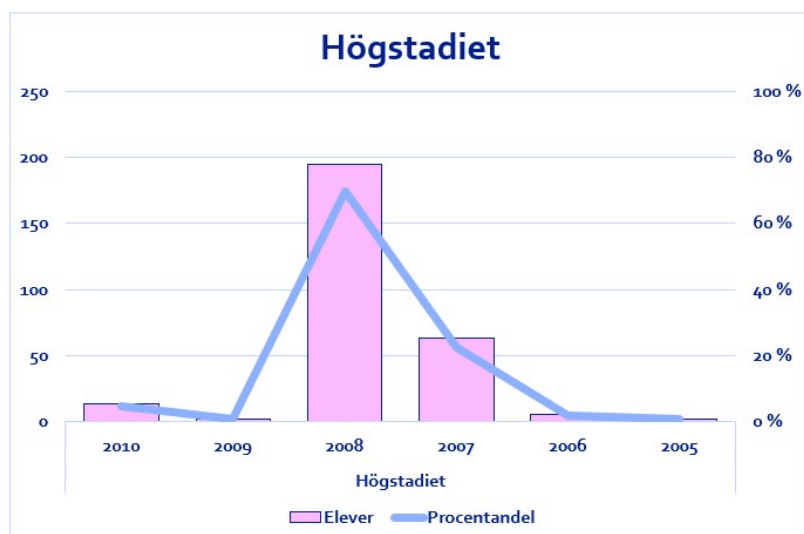
Eeva Sinisalo-Juha

Under våren 2023 gjorde Ung företagsamhet och ekonomi NYT en enkätundersökning om ungdomarnas förväntningar gällande studierna och arbetslivet. NYT Ungas framtidsrapport öppnar tusentals ungdomars svar på dessa frågor. Undersökningen har genomförts årligen sedan 2013 under namnet "När skolan slutar" och från 2020 under namnet "Ungas Framtidsrapport". De årliga resultaten har gett trendinformation om ungdomars tankar och eventuella förändringar i dem.

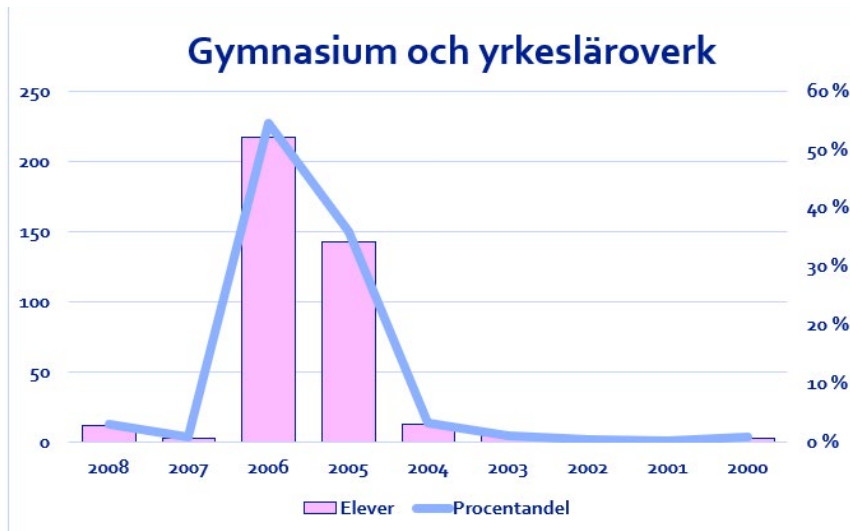
I samband med Framtidsrapporten 2021 och 2023 fanns det också frågor om ungdomars tankar om deltagande i verksamhet i olika föreningar eller hobbyer. De här frågorna utarbetades tillsammans med kompetenscentret Kentauri. Ungefär 6 000 ungdomar svarade på enkäten. Totalt 678 svenskspråkiga ungdomar gav tillstånd till att använda sitt svar i Kentauris undersökningen. I den här bloggtexten tittar jag på de här svenskspråkiga ungdomarnas svar om deras fritid och hobbyer.

Vilka var de svenskspråkiga ungdomarna?

Insamlandet av undersökningsdata för framtidsrapporten har gjorts under skolarbete i högstudier, gymnasier samt yrkesläroanstalter. Största delen av de tillfrågade på högstadiet var födda 2007 eller 2008. De var 14–16 år gamla när de svarade på enkäten (tabell 1). Gällande studerande vid gymnasier eller yrkesläroanstalter var största delen födda 2005 eller 2006. De var 16–17 år gamla när de svarade på enkäten (tabell 2).

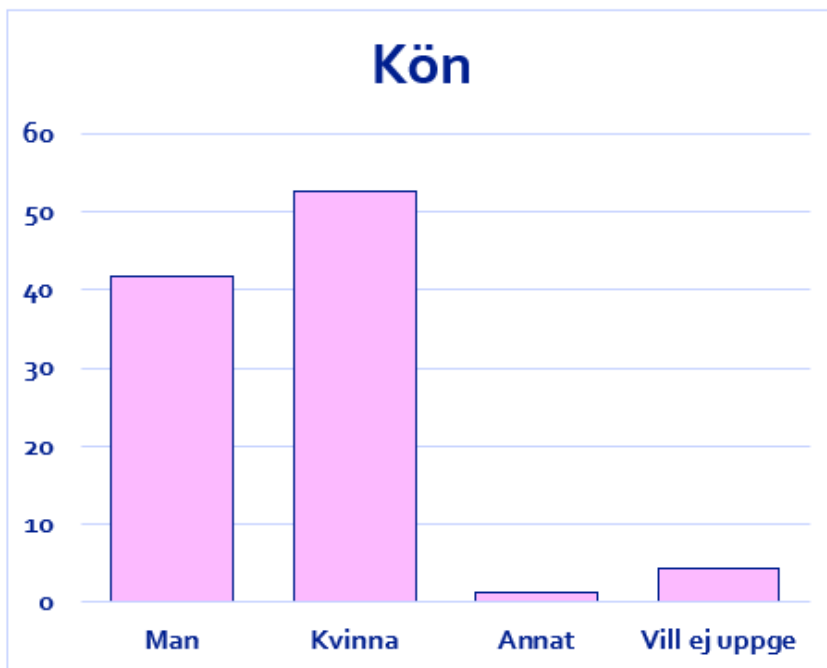

Tabell 1. De svarande på högstadiet.

Tabell 2.
De svarande i gymnasier eller yrkesläroanstalter.

Mer än hälften av de tillfrågade var flickor och pojkar drygt 40 procent. Något mer än en procent av de tillfrågade valde något annan kön och drygt fyra procent ville inte uppge sitt kön (Tabell 3).

Tabell 3. Kön.

Den här bloggen är baserad på svar från ungdomar som har meddelat att åtminstone det andra hemspråket är svenska. Vi frågade vilka språk de använde tillsammans med mamma och pappa. Baserat på svaren använde över 70 procent också svenska med den andra föräldern, 15 procent finska och cirka 10 procent av de svarande något annat språk. (Tabell 4.)

Tabell 4. Vilket språk man använder tillsammans med sina föräldrar efter att har valt svenska som sitt eget språk?

Ungdomars deltagande i föreningars verksamhet

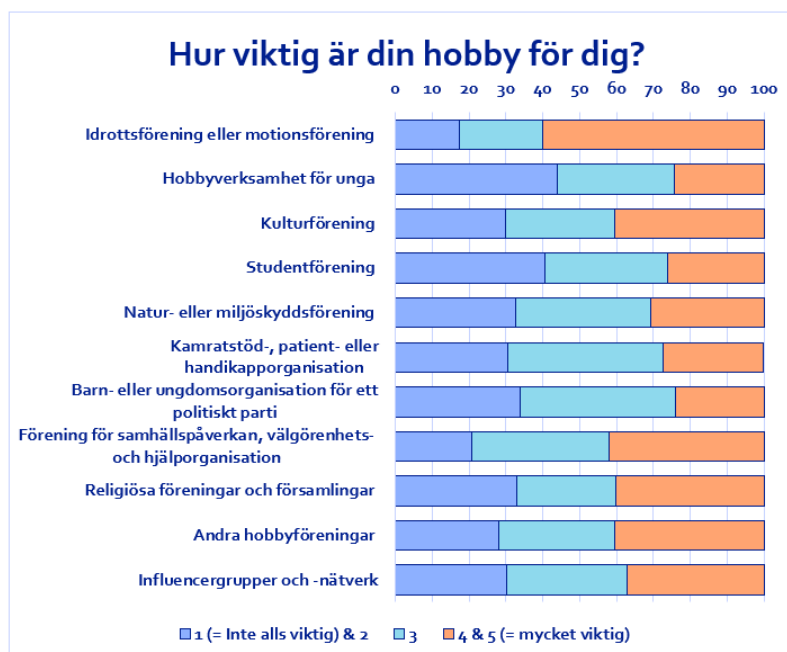
I enkäten hade gjorts upp en förteckning över olika föreningar som man kan delta i. Sammanlagt hade föreningar av olika slag placerats i 11 klasser (tabell 5). Överlägset flest, cirka 70 procent av ungdomarna uppgav att de deltog i idrotts- eller motionsföreningarnas verksamhet. Över 40 procent av ungdomarna har berättat att ha deltagit i församlingarnas och de religiösa samfundens verksamhet. Den höga andelen kan troligen delvis förklaras med skriftskolan eller hjälpledarverksamheten i skribateamet.

Omkring 40 procent av dem som svarat på enkäten verkar vara engagerade i kulturföreningar som fungerar på områden till exempel musik eller teatern. Nästan lika många unga deltar i ungdoms hobbyorganisationer, såsom scoutverksamhet eller 4H-verksamhet. Natur- eller miljöskyddsföreningarna, patient- eller handikapporganisationer samt verksamheten inom samhällspåverkan och välgörenhet verkar inte vara speciellt populära bland ungdomarna.

Tabell 5. Har deltagit i föreningens verksamhet.

Ungdomarna ombads också välja på skalan ”inte alls viktig” – ”mycket viktig” hur meningsfullt det var för dem att ta del i verksamheten (tabell 6). Även här kan man se att deltagande i idrottssällskap och motionsföreningar kan anses som viktigaste bland ungdomar. Skillnaden mellan de andra föreningarna är tydlig. Det verkar oroande att både ungas hobbyföreningar som scouter eller 4H och politiska partiers barn- eller ungdomsverksamhet har en svag roll i ungdomarnas fritid. Mindre än en fjärdedel av de deltagande anser att detta verksamheten är viktigt. När det gäller fritidsorganisationer anser dessutom över 40 procent av dem som deltar i verksamheten att verksamheten inte alls är viktig.

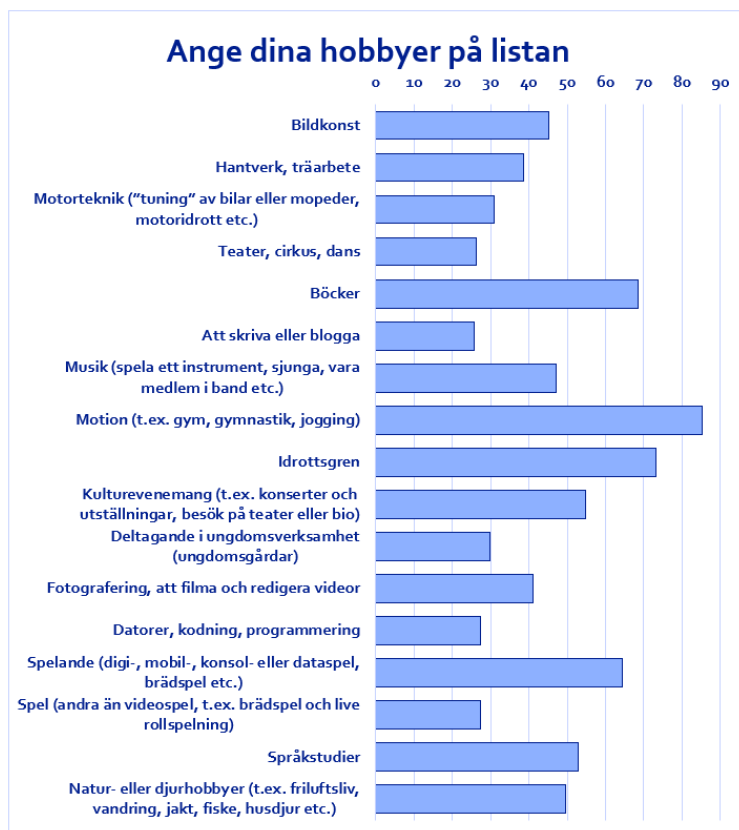

Tabell6. Hur viktigt är deltagande i verksamhet för dig?

Ungdomarnas hobbyer

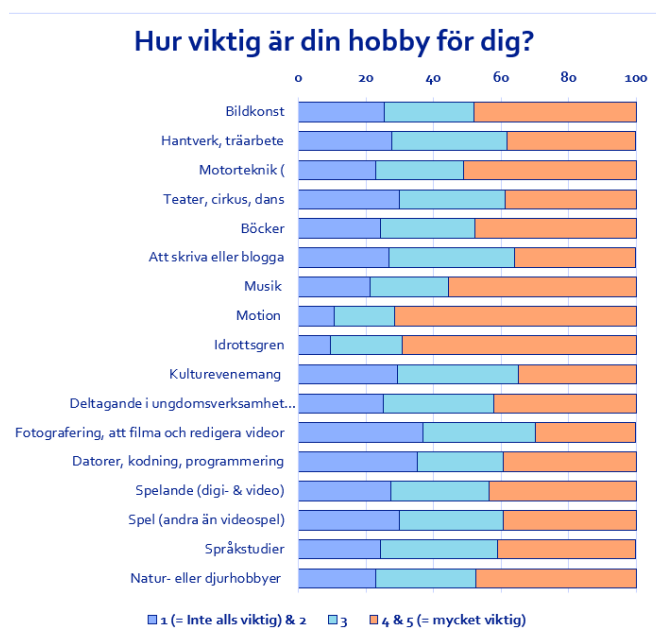
Liksom i fråga om deltagande i olika föreningarnas verksamhet uppgjordes även en förteckning av 17 klasser över ungdomens olika hobbyer (tabell 7). Men det är bra att komma ihåg att för en ung, liksom för oss vuxna, kan vara en utmaning att skilja mellan vad som tillhör till hobby och vad till verksamhet i föreningen. Detta framgår till exempel av vad ungdomar har berättat om sin aktivitet inom motion eller sport. Dessa olika former av motion stiger både i fråga om föreningsverksamhet och i fråga om hobbyer till de mest populära. Å andra sidan deltar cirka 15 procent av de unga i natur- eller miljöskyddsföreningarnas verksamhet, men omkring hälften säger sig bedriva natur- eller djurverksamhet. Naturen och djuren tycks omfattas av någon form av självstyrd verksamhet. Ungdomars svar riktar uppmärksamheten på betydelsen av ordet ”böcker” eller läsning. I allmänhet har man uttryckt oro över den minskade läsningen bland ungdomar. Men svaren i Framtidsrapporten visar något helt annat. Det är intressant vad ordet ”böcker” betyder för unga människor. Betyder det att läsa, lyssna på ljudböcker eller något helt annat? Samtidigt uppger endast en fjärdedel av de tillfrågade har valt som sin hobby att skriva eller blogga.

Popularitet av digitalt spelande är betydande, cirka två av tre ungdomar uppger att de sysslar med det. Det har också funnits många oenigheter om dess för- och nackdelar. Det verkar dock som att det digitala spelandet har en stark popularitet och sannolikt inte kommer att minska i framtiden.

Tabell 7. Vad har de unga som hobbyer?

Även i fråga om hobbyer tillfrågades de unga om hobbyns betydelse (tabell 8). Motion och idrott var överlägset de viktigaste fritidsintressena för ungdomar, cirka 70 procenten av de som utövar idrott, ansåg att de båda var mycket viktiga eller viktiga och bara omkring 10 procent ansåg att de inte var viktiga. Av de ungdomar som ägnade sig åt musik tyckte omkring 55 procent att deras hobby var viktig. På motsvarande sätt ansåg omkring hälften av dem som sysslade med motorteknik, bildkonst, böcker och natur- eller djurverksamhet att deras hobby var viktig. Däremot ansåg mer än en tredjedel av dem som sysslade med fotografering, videoinspelning eller kodning inte att deras hobby var betydande.

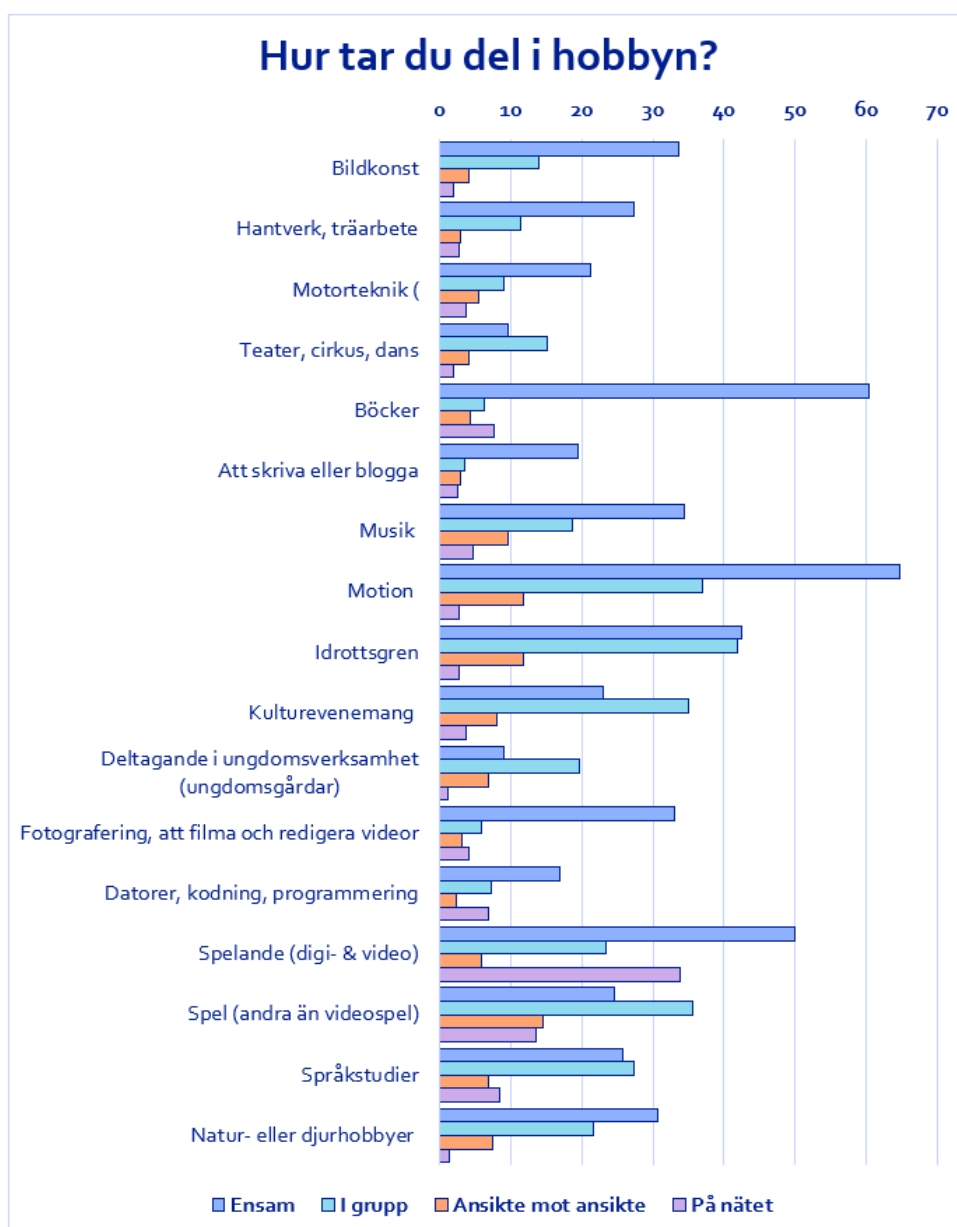

Tabell 8. Vikten av en hobby.

Ungdomar tillfrågades också om vilket sätt de tog del i sin hobby. Svarsalternativen var ensamma, i grupp, ansikte mot ansikte och on-line. Det var möjligt att välja mer än ett alternativ.

I tabell 9 nedan kan man se att de flesta ungdomar tränar ensamma. Två av tre unga som motio- nerar gör det ensamma. Samtidigt mer än en tredjedel av dem övar i grupp. Däremot skedde lika mycket träning av sporter ensam och i grupp, omkring 40 procent. Läsning är en hobby som man oftast ägnar sig åt ensam. På samma sätt ser ut i det digitala spelandet, ungefär hälften spelarna ensamma.

Som en grupp deltar ungdomarna oftast i aktiviteter som kulturevenemang, språkundervisning, teater och cirkus samt aktiviteter på ungdomsgårdar. Andra typer än digitala spel spelas också oftast i grupp. Uttrycket "på nätet" användes i undersökningen. Det kunde dock ha varit en utma- ning att förstå för unga. Endast bland digitala spel det hade någon roll. Att använda ordet "online" kunde ha varit mer beskrivande för unga människor. Naturligtvis är det möjligt att ungdomar efter perioden med korona inte mera lockats av aktiviteter online.

Tabell 9. På vilket sätt utövar ungdomarna sin hobby?

Vad får unga ut av sin hobby?

Den aktuella debatten om fritidsaktiviteter för ungdomar fokuserar på icke-formellt lärande. I vårens undersökning bad vi ungdomar att berätta vad de hade fått ut av sina hobbyer. Ungdomarnas svar framgår ur tabell 10. Nästan två av tre ungdomar sa att de hade lärt sig nya saker i sina hobbyer. Samtidigt endast mindre än 10 procent av ungdomarna hade inte fått ut något av sin hobby. Så i hobbyer sker det lärande. Denna undersökning tillåter oss tyvärr inte att säga vilka nya saker unga människor har lärt sig.

Att få nya vänner är också en särskilt viktig aspekt av hobbyverksamhet för ungdomar. Mer än 60 % av ungdomarna uppgav att de hade fått nya vänner. Detta är anmärkningsvärt i en tid då ensamhet bland unga människor är ett växande problem. Samtidigt hade ungefär hälften av ungdomarna lärt sig att fungera bättre i grupp. Och lika många ungdomar hade lärt sig att ta ett större ansvar. Av de saker som hade specificeras för unga är det minst troligt att de lär sig ekonomiska eller digitala färdigheter.

Tabell 10.
Vad har man fått ut av hobbyn?

Hur kan man öka ungdomars intresse för hobbyer?

Det var också intressant att ta reda på vad som påverkar ungdomars möjligheter att delta i hobbyerna. Det fanns 12 olika alternativ i enkäten, vilket framgår ur tabell 11. Dessa är aktuella, exempelvis då man tänker på vidareutvecklingen av Finlandsmodellen för hobbyverksamhet.

Svaren speglar ungdomarnas hektiska liv, nästan hälften av dem sa att den viktigaste faktorn var att få mer tid för fritidsaktiviteter. Det näst viktigaste för unga människor var att kunna ha en kompis med sig i verksamheten. Naturligtvis bör hobbyn också vara intressant för den unga personen. Detta är en stor utmaning, eftersom det är uppenbart att samma hobby inte kan erbjudas till alla ungdomar. För vissa unga erbjuds det intressanta hobbyer, medan det för andra inte finns några sådana hobbyer till exempel i deras grannskap. Mer än en femtedel av ungdomarna anger transport till hobbyverksamhet som en utmaning, och nästan en femtedel säger att det är en utmaning

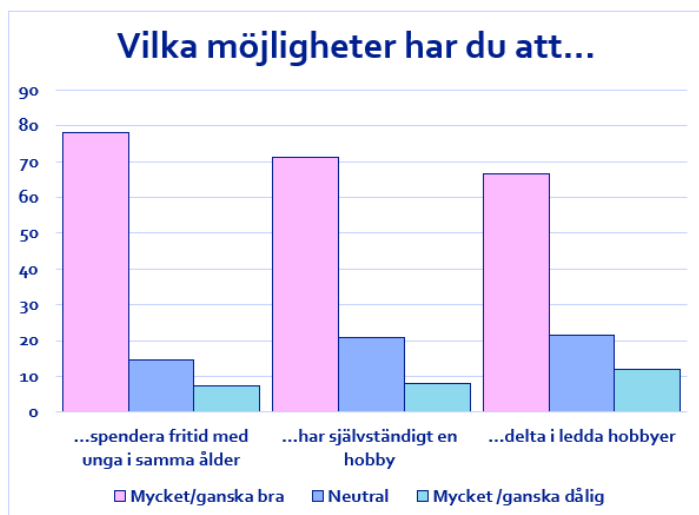
att hitta intressanta aktiviteter i deras bostadsområde. Bland de andra utmaningarna för att delta i fritidsaktiviteter nämner en fjärdedel av ungdomarna pengar. Lika många ungdomar nämner att de skulle behöva mer mod för att börja med en ny hobby. Samtidigt känner många unga att de behöver uppmuntran från sina nära och kära för att börja. Tyvärr känner många unga också att deras svåra hemsituation hindrar dem att ha en hobby.

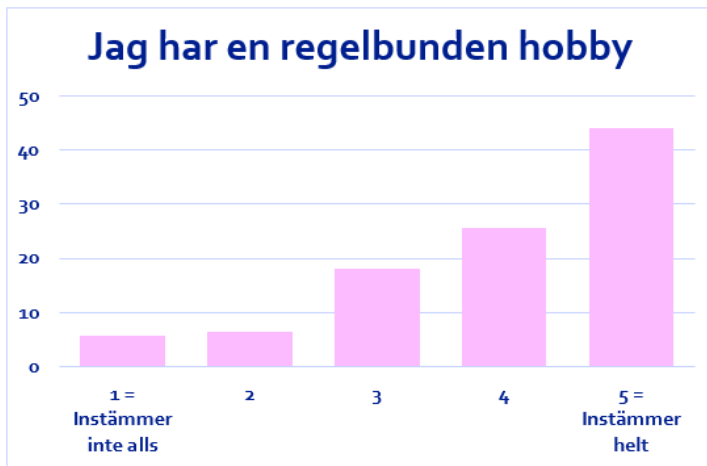
Tabell 11. Att kunna utöva nya hobbyverksamheten.

Några kommentarer

Betydelsen av ungdomars hobbyverksamhet har varit i fokus i den finländska debatten. Denna undersökning visar att ungdomarna själva uppfattar sina möjligheter som relativt goda. Tabell 12 visar till exempel att majoriteten av ungdomarna har tillgång till självständigt eller ledarledda hobbyaktiviteter. Samtidigt är det förvirrande att en femtedel av ungdomarna inte tar någon ställning till dessa två frågor. Det största bekymret är dock att nästan en tiondel av ungdomarna inte har tillgång till hobbyer, varken självständigt eller i ledd verksamhet. Ungdomarna tillfrågades också om sina regelbundna hobbyer. Cirka 12 % av ungdomarna uppgav att de inte hade en sådan (tabell 13). Det skulle vara viktigt att nå dessa ungdomar för att ta reda på hur de kunde få möjlighet att delta i hobbyverksamhet om de så önskar.

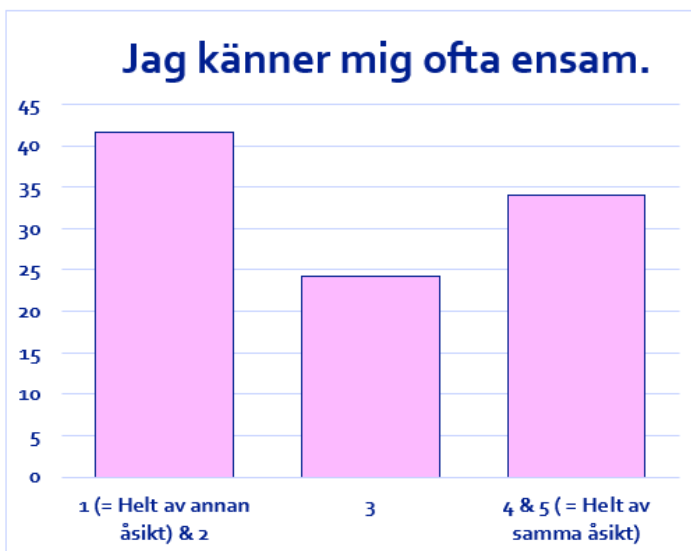

Tabell 12. Möjligheter för fritiden.

Tabell 13. Regelbunden hobby.

Vi frågade också ungdomarna vilka möjligheter de hade att tillbringa sin fritid med sina kamrater. Ungefär fyra av fem ungdomar ansåg att de hade goda möjligheter. Däremot ansåg drygt 7 % av ungdomarna att de inte hade några möjligheter att göra det. Detta väcker frågan om den ensamhet som unga människor upplever, vilket är ett stort hot mot deras välbefinnande. Mer än en tredjedel svarade på enkäten att de känner sig ofta ensamma (tabell 14). Detta är en för stor andel.

Tabell 14. Ensamhet.

Ensamhet bland unga är ett stort problem. Det får inte glömmas bort. Annars ger ungdomarnas svar på enkäten en känsla av att de kan delta i fritidsaktiviteter och hobbyer, samt tillbringa sin fritid på ett sätt som de själv tycker om. Det är goda nyheter. Det är upp till oss vuxna att se till att ungdomar också i fortsättningen ha möjligheter att delta i fritidsaktiviteter, antingen självständigt eller via föreningsverksamhet.

Läs mera:

<https://nuortenny.fi/sv/framtidsrapport/>

Tilastollisia havaintoja ja analyysyjä kyselytutkimusaineistosta

Pekka Kaunismaa

Aineiston esittely

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT keräsi tulevaisuuskyselyaineiston helmi- ja maaliskuun aikana 2023. Vastaajat olivat yläkoulun 8. ja 9. luokan sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita. He ovat suurimmaksi osaksi vuosina 2005–2008 syntyneitä eli vastaamisajankohdan aikaan 14–17-vuotiaita nuoria. Aineiston suunnittelun ja keräämisen tekivät Talous ja Nuoret TAT ry, Taloustutkimus Oyj ja nuorisoalan osaamiskeskus Kentauri.

Kyselyaineiston mukaan suomalaisista nuorista 87 % on osallistunut vähintään jonkin järjestön toimintaan. Prosenttiosuus on monella tapaa korkea. Yhdistystoimintaa ei yleisesti pidetä sellaisena, mihin lähes kaikki nuoret osallistuisivat. Yhdistykset nähdään usein harvinaisena tai poikkeuksellisenä toimintana, johon osallistuminen ei ole arkipäivää tai kaikkien ulottuvilla. Näin ei selvästikään ole. Kaikki nuoret eivät osallistu järjestöjen toimintaan, mutta se kuuluu kuitenkin elämään suurimmalla osalla nuorista.

Samalla on todettava, että 87 % voi olla jopa liian korkea yleistettäväksi nuorten järjestöosallistumisen asteeksi. Kaikkien kyselyiden tuloksia analysoitaessa on syytä huomioida mahdollinen kadon vinouttava vaikutus eli se, että vastaajissa on enemmän niitä, jotka ovat aktiivisia tai kiinnostuneita kyseltävistä asioista. Kentaurin aineistossa on viitteitä siitä, että näin saattaa olla senkin vastaajajoukossa. Siksi on syytä suhtautua kovin varauksellisesti yksittäisiin prosenttilukemiin. 87 % ei siis ole varsinainen totuus järjestöjen toimintaan osallistuvien määrästä vaan tämän aineiston antama arvio siitä. Koska vastaajissa on suhteellista määrää enemmän esimerkiksi tyttöjä tai keskimääräistä paremmin koulussa menestyviä, on oletettavaa, että niin sanottu todellinen lukema on jonkin verran alempi kuin 87 %. Nuorten vapaa-aikatutkimuksen 2022 (Aapola-Kari (toim.) 2023, 100) mukaan 15–19-vuotiaista 47 % on mukana jossakin järjestössä. Vapaa-aikatutkimuksen mukaan prosenttiosuus on hieman laskenut 2010-luvun vastaavista mitauksista, mutta on pitkäaikaisesti pysynyt suhteellisen vakaasti samalla tasolla.

Vapaa-aikatutkimuksen tulokset on kysytty eri tavoin kuin Kentaurin käytössä olevassa aineistossa. Kentaurin kysymysasettelussa järjestötoimintaa on kysytty 11 eri kategoriassa, ja siksi tuloskin voi olla korkeampi. Lisäksi vapaa-aikatutkimuksessa kysytään vastaajalta ”Oletko nykyisin mukana tai kuulut jäsenenä jossakin seurassa, kerhossa, yhdistyksessä tai järjestössä?” Kentaurin aineistossa kysymysmuotoilu menee: ”Seuraavassa on yhdistyksiä ja muita ryhmämuotoisia toimintoja. Valitse ne toiminnat, joihin olet osallistunut ja merkitse, kuinka kauan olet ollut niissä mukana.” Vapaa-aikatutkimus on siis kysynyt osallistumista ”nykyisin” ja yleisesti viitaten seuroihin, kerhoihin, yhdistyksiin ja järjestöihin, kun taas Kentaurin aineistossa kysytään asiaa perfektimuodossa ”olet osallistunut” 11 kategoriassa viitaten laveammin yhdistyksiin ja muihin ryhmämuotoisiin toimintoihin.

Tutkimusluvan antaneita vastaajia on 4 578, joista

- 2 195 opiskeli yläkoulussa (pääosin 14–15-vuotiaita)
- 1712 opiskeli lukiossa (pääosin 16–17-vuotiaita)
- 671 opiskeli ammatillisen toisen asteen oppilaitoksessa (16–17-vuotiaita)

Vastajista

- tyttöjä 2 452 (54 %)
- poikia 1 718 (38 %)
- muita sukupuolia 219 (4,8 %)
- ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan 189 (4,1 %)

Suuralueittain

- Helsinki-Uusimaa 21,1 %
- Etelä-Suomi 18,8 %
- Länsi-Suomi 26,6 %
- Pohjois- ja Itä-Suomi 19,5 %
- puuttuva tieto 14,0 %

Asuinpaikan mukaan

- Sisempi kaupunkialue 25,5 %
- Ulompi kaupunkialue 27,2 %
- Kaupungin läheinen maaseutu 7,7 %
- Maaseudun paikalliskeskukset 6,8 %
- Ydinmaaseutu 9,7 %
- Harvaan asuttu maaseutu 4,2 %
- Puuttuva tieto 8,4 %

Järjestötyypin ja sukupuolen vaikutus järjestötoimintaan osallistumiseen

Tunnistavatko nuoret aukottomasti, mikä on järjestöjen toimintaa ja mikä ei? Eivät välttämättä. On luultavaa, että useassakaan tapauksessa nuorille ei ole kovin olennainen tieto, onko kysymys järjestön tai varsinkaan rekisteröidyn yhdistyksen toiminnasta, vai onko kysymys jonkin muun organisaatiomuodon puitteissa olevasta aktiviteetista. Kysymyslistaa laadittaessa järjestönä on pidetty myös vapaamuotoista tai järjestönkaltaista toimintaa. Siksi kysymys on muotoilu sisältäen ”ryhmämuotoisen” toiminnan. Valtaosaltaan on kysymys yhdistysten toiminnasta, mutta lähtökohtaisesti osa toiminnasta on seurakuntien, kunnallisten toimijoiden tai harvemmin yritysten puitteissa olevasta toiminnasta. Olennaista on, että se on organisoitua ja kollektiivista.

Järjestöosallistumista kysyttiin 11 tyyppin mukaan. Vastajat ilmoittivat olevansa mukana keskimäärin 2,67 järjestötyypin toiminnassa.

Taulukko 1. osoittaa, että selvästi yleisintä on osallistuminen urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen toimintaan: lähes kaksi kolmesta vastaajasta on osallistunut niihin. Seuraavaksi yleisintä on osallistuminen nuorten harrastusjärjestöihin (35 % vastaajista), joita ovat esimerkiksi 4H, Partio tai muut pääosin nuorille toimintansa suuntaavat yhdistykset. Kolmanneksi yleisintä on opiskelijajärjestötoimintaan osallistuminen. Tämä kategoria sisältää sekä varsinaisten ry-muotoisten opiskelijajärjestöjen (kuten SAKKI ry) toiminnan, mutta myös oppilaskuntien ja epämuodollisempien kouluihin liittyvien ryhmien toiminnan. Noin joka kolmas on osallistunut tällaisten erilaisten opiskelijajärjestöjen toimintaan. Neljänneksi yleisintä on uskonnolliseen yhdistys- ja ryhmätoimintaan osallistuminen, josta suuri osa on seurakuntien toimintaa ja vain osa rekisteröityjen yhdistysten toimintaa. Viidenneksi yleisin tyyppi on kulttuurijärjestöt, joiden toimintaan osallistuu tulosten mukaan 28 % nuorista. Tämä sisältää todennäköisesti paljon vastauksia toiminnasta, jonka

toteuttaja on esimerkiksi kunnallinen kansalaisopisto, mutta paljon myös järjestöjen organisoimaa toimintaa. Muiden harrastusjärjestöjen vastauksissa on erityyppisiä järjestöjä, joiden toiminta koskee vain nuoria. Näitä ovat esimerkiksi vapaapalokunnat sekä metsästys- ja maanpuolustusjärjestöt. Niiden toiminnassa on mukana kyselyn mukaan 22 % nuorista.

Loput viisi tyyppiä ovat sellaisia, että noin 10 % osallistuu niiden toimintaan. Ne ovat luonteeltaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtääviä tai sosiaaliseen tukeen liittyviä järjestötyyppejä. Niiden joukossa on myös vaikuttajaryhmät ja -verkostot, jotka ovat nimenomaisesti löyhästi organisoituja, usein tapahtuma- tai aihekeskeisiä toimintoja. Ne eivät pääsääntöisesti ole rekisteröityjen yhdistysten organisoimia ja niiden kommunikaatiossa netillä ja sosiaalisella medially on tärkeä osa.

Taulukko 1. Järjestötoimintaan osallistuvien määrä ja prosenttiosuus järjestötyypeittäin (N = 4 578).

Järjestötyyppi	Osallistuu	Osallistuvien %-osuus
Urheiluseura tai liikuntajärjestö	2978	65%
Nuorten harrastusjärjestö	1614	35%
Kulttuurijärjestö	1273	28%
Opiskelijajärjestö	1563	34%
Luonnon- tai ympäristönsuojelujärjestö	414	9%
Vertaistuki-, potilas- tai vammaisjärjestö	405	9%
Poliittisen puolueen lapsi- tai nuorisojärjestö	449	10%
Yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestö, hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestö	524	11%
Uskonnolliset järjestöt ja seurakunnat	1423	31%
Muut harrastusjärjestöt	1000	22%
Vaikuttajaryhmät ja -verkostot	574	13%

Tytöt osallistuvat järjestöjen toimintaan useammin kuin pojat (taulukko 2). Tytöistä 88 % on osallistunut tutkimusmateriaalin mukaan johonkin järjestötoimintaan ja pojista 84 %. Muun sukupuolista osallistujia on 86 %. Keskimäärin tytöt ovat osallistuneet 2,47 ja pojat 2,34 järjestötyypin toimintaan. Muun sukupuoliset osallistuvat keskimäärin 3,12 järjestötyypin toimintaan. Niiden, jotka eivät halua sanoa sukupuoltaan, järjestöosallistumisen määrä muistuttaa muun sukupuolisten osallistumisen määriä. Sukupuolten eroavuudet ovat tässä katsannossa pieniä. Lähinnä erottuu muun sukupuolisten ja sukupuoltaan ilmoittamattomien suhteellinen monipuolisuus järjestötoiminnassa. Seuraavassa esitettävistä lukemista on poistettu vastaukset, joissa on merkitty osallistuminen kaikkiin tyyppisiin (104 tapausta), sillä suurin osa niistä näyttää olevan epävalideja vastauksia. Epävalidin vastauksista tekee se, etteivät kyseiset vastaukset näytä tosissaan tai ajatuksella laadituilta eivätkä siis todenperäisiltä, koska ne toistavat tässä käsitellyn kysymyksen vastaamisessa mekaanisesti samaa merkitsemistapaa. Niiden mukaan lukeminen vääristäisi tuloksia tarpeettomasti.

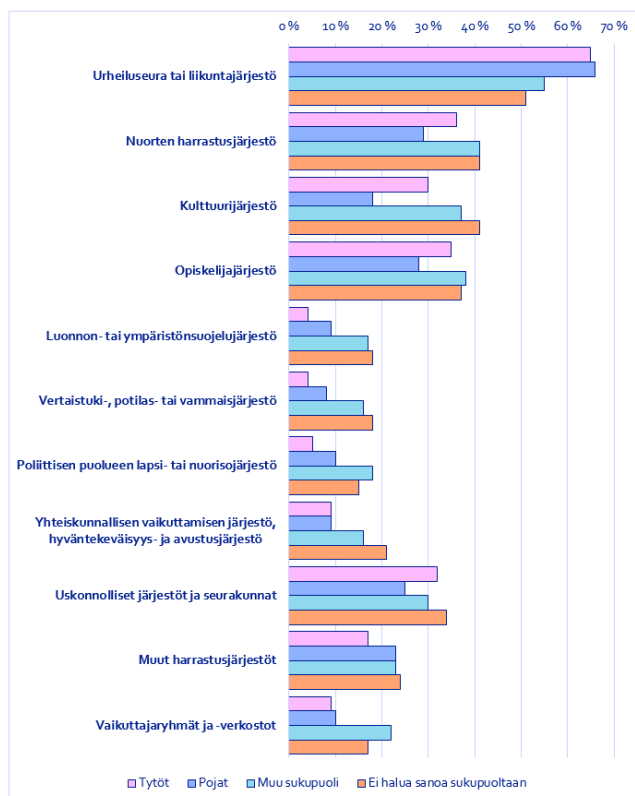
Taulukko 2. Sukupuolten osallistuminen järjestöihin ja järjestötyyppimainintojen keskiarvoja. (N = 4 474).

	Tytöt	Pojat	Muu sukupuoli	Ei halua sanoa sukupuoltaan
Johonkin järjestötyyppiin osallistuneiden %-osuus	88%	84%	85%	84%
Järjestötyyppien keskiarvo	2,47	2,34	3,12	3,18

Sukupuolilla on kuitenkin eroa, kun nuorten osallistumista tarkastellaan järjestötyypeittäin. Taulukon 3. mukaan erottuu selvästi, että joissakin järjestötyypeissä tytöt ovat selvästi poikia aktiivisempia. Samat tiedot on esitetty visuaalisesti kuviossa 1. Taulukossa ja kuviossa olevat tiedot ovat prosenttiosuuksista sukupuolittain. Määrällisesti suurin osa kaikissa järjestötyypeissä on poikia tai tyttöjä. Tietoja tarkastellessa osoittautuu, että on sekä poikavoittoisia että tyttövoittoisia järjestötyyppejä. Muun sukupuolisia ja sukupuoltaan ilmoittamattomia on suhteellisesti paljon useimmissa järjestötyypeissä lukuun ottamatta liikuntajärjestöjä.

Taulukko 3. Sukupuolten osallistuminen järjestöjen toimintaan järjestötyypeittäin %-osuuksina. N = 4474.

Järjestötyyppi	Tytöt	Pojat	Muu sukupuoli	Ei halua sanoa sukupuoltaan	Kaikki
Urheiluseura tai liikuntajärjestö	65%	66%	55%	51%	64%
Nuorten harrastusjärjestö	36%	29%	41%	41%	34%
Kulttuurijärjestö	30%	18%	37%	41%	26%
Opiskelijajärjestö	35%	28%	38%	37%	33%
Luonnon- tai ympäristönsuojelujärjestö	4%	9%	17%	18%	7%
Vertaistuki-, potilas- tai vammaisjärjestö	4%	8%	16%	18%	7%
Poliittisen puolueen lapsi- tai nuorisojärjestö	5%	10%	18%	15%	8%
Yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestö, hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestö	9%	9%	16%	21%	9%
Uskonnolliset järjestöt ja seurakunnat	32%	25%	30%	34%	29%
Muut harrastusjärjestöt	17%	23%	23%	24%	20%
Vaikuttajaryhmät ja -verkostot	9%	10%	22%	17%	11%
N	2 427	1 673	197	177	4 474

Kuvio 1. Sukupuolten osallistuminen järjestöjen toimintaan järjestötyypeittäin %-osuuksina. (N = 4 474).

Tyttövoittoisia järjestötyyppejä ovat monet harrastuksiin ja yhdessä tekemiseen keskittyvät järjestötyypit: nuorten harrastejärjestöt, kulttuurijärjestöt ja opiskelijajärjestöt. Samoin tyttöjen osallistuminen on poikia yleisempää myös uskonnollissa järjestöjen ja seurakuntien toiminnassa. Muiden harrastusjärjestöjen tyyppi on puolestaan poikavoittainen.

Pojat ovat tyttöjä aktiivisempia yhteiskunnallisesti orientoituneissa järjestötyypeissä: poliittisten puolueiden, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja luonnon- ja ympäristönsuojelun järjestöissä. Myös vapaamuotoisten vaikuttajaryhmien toiminnassa pojat ovat tyttöjä useammin mukana, joskin ero on pieni. Pojat ovat, ehkä yllättäen, tyttöjä aktiivisempia myös vertaistuki-, potilas- ja vammaisjärjestöjen toiminnassa. Urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen toiminnassa, joka on kaikista järjestötyypeistä suosituin, tyttöjen ja poikien osuudet ovat samalla tasolla.

Tyttöjen ja poikien osallistumista vertaillen voi tiivistää, että tyttöjen järjestötoiminnassa painottuu harrastaminen ja yhdessä tekeminen ja poikien järjestötoiminnassa yhteiskunnallisuus ja terveys. Samalla kuitenkin voi todeta, että kaikissa järjestötyypeissä on mukana sekä poikia että tyttöjä. Laajasta näkökulmasta katsoen järjestöt kutsuvat siis luokseen poikia ja tyttöjä jokseenkin samassa määrin.

Muun sukupuoliset ja sukupuoltaan ilmoittamattomat eroavat tyttöjen ja poikien profiilista. Ne näyttävät vaihtelevan järjestömuuttujien kohdilla samansuuntaisesti ja voi pohtia, onko kysymys laajemmasta kategoriasta, jota voisi kutsua ei-binaariseksi sukupuoli-identiteetiksi. Liikuntajärjestöt ovat ei-binaaristen suhteen poikkeus yleisestä linjasta, sillä niiden toiminnassa ei-binaariset ovat suhteellisesti aliedustettuja. Aineiston mukaan kaikissa muissa järjestötyypeissä ei-binääriset ovat keskimääräistä useammin mukana. Ero binäärisiin sukupuoliin on suorastaan dramaattinen yhteiskunnallisissa järjestötyypeissä ja vertaistuki-, potilas- ja vammaisjärjestöissä, mutta nähtävillä myös harrastusjärjestöjen eri tyypeissä. Eroja ei selitä tilastollinen sattuma, sillä vastaajia ei-binäärisissä sukupuolissa on yhteensä 374.

Järjestötoiminnan merkitys nuorille

Kyselyaineistoon vastasivat yläkoulun 8. ja 9. luokkien sekä ammatillisen toisen asteen oppilaiden ja lukioiden opiskelijat. Vaikka ikähaarukka aineistossa on pääosin 14–17-vuotiaat, on oletettavaa, että elämänmuutokset voivat näkyä järjestötoimintaan osallistumisessa muutoksina. Aineistoon kuvaamina ikävuosina teini-ikä nousee ja laskee myllerryksineen, ja se näkyy ajankäytössä, sosiaalisissa suhteissa ja kiinnostuksen kohteissa. Taulukko 4. osoittaa, että muutokset ovat hyvin vähäisiä syntymävuoden mukaan tarkasteltuna. Nuorimmat taulukkoon mukaan luetut ovat vastaushetkellä olleet pääosin 14-vuotiaita (2008 syntyneet) ja vanhimmat (2005 syntyneet) 17-vuotiaita. Taulukossa on kunkin järjestötyypin toimintaan osallistuneiden prosentiosuudet ikäluokastaan. Vaaleanpunaisella värillä on merkitty kuhunkin järjestötyyppiin keskimääräistä useammin osallistuneet ikäluokat.

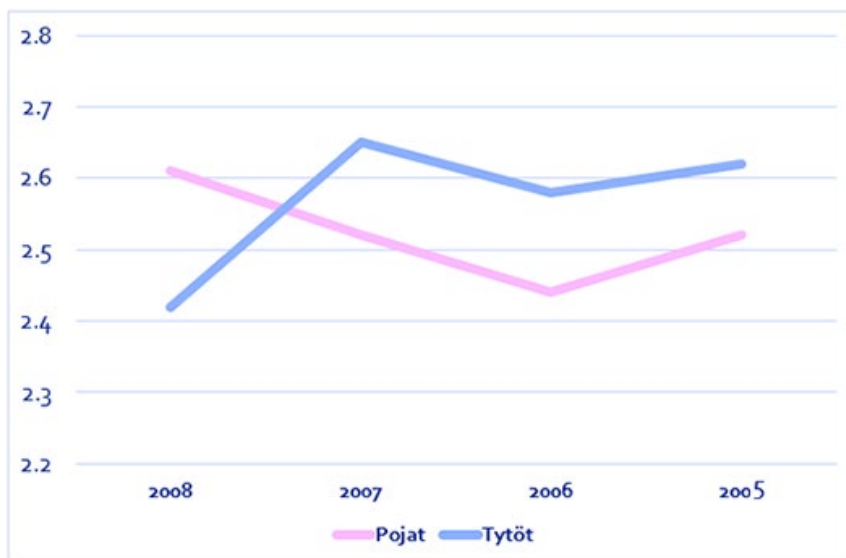
Taulukosta voi lukea, että 2008 syntyneet ovat useammin mukana järjestötoiminnassa kuin 2007 tai 2006 syntyneet. Järjestötoimintaan osallistumisen yleisyys siis putoaa hieman 14-vuotiaasta 16-vuotiaaksi. Selvintä – joskaan ei kovin dramaattista – tämä on luonnon- ja ympäristönsuojelun, vertaistuki- ja muun sosiaalisen tuen järjestöissä sekä poliittisten lapsi- ja nuorisojärjestöjen toiminnassa.

Taulukko 4. Järjestötyypin toimintaan osallistuneiden %-osuus syntymävuoden mukaan.

Syntymävuosi	2008	2007	2006	2005	Koko aineisto
Urheilu ja liikunta (N=2625)	67%	66%	65%	68%	65%
Nuorten harrastus (N=1402)	36%	35%	35%	37%	35%
Kulttuuri (N=1093)	29%	27%	27%	28%	28%
Opiskelija (N=1347)	33%	34%	33%	36%	34%
Luonnon- tai ympäristönsuojelu (N=321)	10%	8%	6%	8%	9%
Vertaistuki-, potilas- ja vammaisjärj. (N=308)	10%	8%	6%	7%	9%
Poliittisen puolueen lapsi- ja nuorisjärj. (N=363)	12%	10%	8%	8%	9%
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen (N=418)	12%	10%	8%	13%	11%
Uskonnollinen (N=1220)	23%	34%	34%	31%	31%
Muu harrastus (N=851)	23%	22%	19%	22%	22%
Vaikuttajaryhmät (N=470)	11%	10%	13%	13%	13%

Taulukon mukaan järjestötoiminnan yleisyys kuitenkin palautuu 17-vuotiailla. Esimerkiksi yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestötyypeissä nähdään väheneminen 16-vuotiaaksi saakka, mutta lukema tyyppin toimintaan osallistuminen nousee korkeimmaksi 17-vuotiailla. Samaa ilmiötä voi lukea liikunnan ja harrastusten järjestötyypeissä. Uskonnollinen seurakunta- ja yhdistystoiminta harppaa 15-vuotiailla, selitys saattaa olla rippikouluikä.

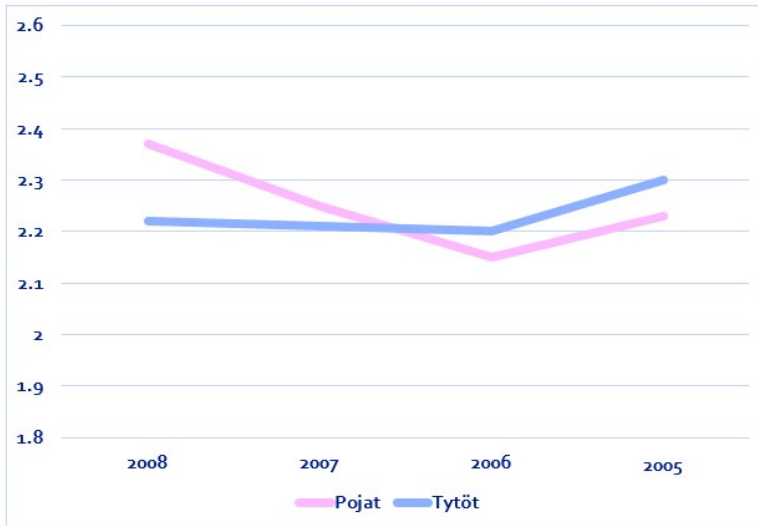
Tulkitsen taulukkoa kokonaisuudessaan siten, että järjestötoiminta ei olennaisesti vaihtele teini-ikävuosina, kun asiaa arvioidaan ikäluokasta osallistuneiden määrällä. Tilannekuva muuttuu, kun vertaillaan tyttöjä ja poikia. Kuvio 2. osoittaa, että sukupuolten välillä on ero siinä, että poikien järjestöosallistumisen yleisyys vähenee 14 ikävuoden jälkeen, mutta tytöillä on harppaus eteenpäin. Kuviossa esitetään järjestötyyppeihin osallistumisen yhteismäärä.

Kuvio 2. Eri järjestötyyppeihin osallistumisen keskiarvo ikävuosittain sekä tyttöjä ja poikia vertaillen (N = 3 456).

Kuvion 2. muutosta tyttöjen osalta selittää merkittävältä osalta seurakuntatoimintaan osallistumisen yleistyminen 15-vuotiailla. Jos seurakuntatoimintaan ja uskonnolliseen yhdistystoimintaan osallistuminen jätetään ulos analyysistä, näyttää osallistumisen muutos kuvion 2. mukaiselta.

Tyttöjen keskiarvo on kaikkina syntymävuosina lähes sama, poikien laskee vuosina 2007 ja 2006 ja kasvaa taas vuonna 2005 jätteen kuitenkin alhaisemmaksi kuin tyttöjen tulos.

Kuvio 3. Eri järjestötyyppisiin osallistumisen keskiarvo ikävuosittain sekä tyttöjä ja poikia vertaillen, ei sisällä uskonnollisten yhdistys- ja seurakuntatoimintaa (N = 3 456).

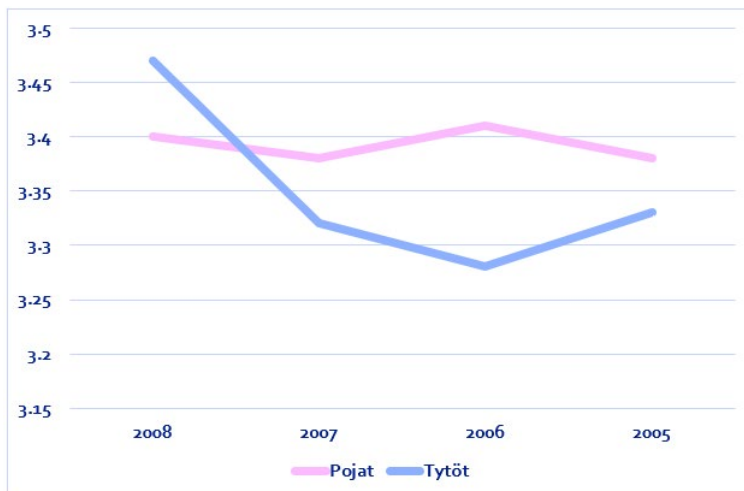
Kuvion 3. perusteella yhdistystoiminnan yleisyys pojilla laskee jonkin verran 14-vuotiaista 16-vuotiaiksi, mutta tytöillä yleisyys ei juuri muutu. 17-vuotiaat tytöt ja pojat ovat mukana järjestötoiminnassa yleisemmin kuin 16-vuotiaat. Tarkastelu osoittaa siis pientä eroavuutta sukupuolten välillä. Kyselyssä kysyttiin myös kuhunkin järjestötyyppiin liittyen sen tärkeyttä vastaajalle. Vastajat vastasivat viisiportaisen Likertin asteikolla välillä ”ei lainkaan tärkeä” (1) ja ”erittäin tärkeä” (5). Taulukossa 5. on tärkeyden keskiarvoja laskettu järjestötyypin mukaan toimintaan osallistuneiden keskuudessa. Järjestötyypeittäin koettu tärkeys vaihtelee, mutta sitä ei ole tarkoitus analysoida tässä. Kaikkien vastauksien keskiarvo on 3,35. Kuten taulukosta havaitaan, kaiken järjestötoiminnan koettu tärkeys on korkeimmillaan 2008 syntyneillä eli 14-vuotiailla. Tämän jälkeen tärkeys putoaa hieman pysyäkseen sitten 17-vuotiaaksi saakka tasolla 3,33. Järjestötyypeillä on kuitenkin eroa: pääosin voi taulukon perusteella tulkita, että harrastusjärjestötoiminnan – mukaan lukien liikuntaseuratoiminta – tärkeys laskee ikävuosien lisääntyessä. Kulttuuri- ja opiskelijajärjestöjen ja, ainakin pääosin, yhteiskunnallisten järjestöjen toimintaan osallistumisen merkitys puolestaan kasvaa. Mielenkiintoinen seikka tulkittavaksi on, että monissa järjestötyypeissä merkitys on korkeimmillaan 16-vuotiailla (siis 2006 syntyneillä).

Taulukon perusteella nähtävät erot ikäryhmien välillä eivät ole kuitenkaan kovin merkittäviä. Taustalla tehty korrelaatioanalyysi osoittaa, että erot ovat pääosin tilastolliselta merkittävyydeltään vähäisiä ja voivat siis sisältää tilastollisia satunnaisuutta. Kokonaisvaltaisesti ottaen tulkitsemisen sijaan, että järjestötoiminnan merkityksessä nuorten näkökulmasta ei tapahdu keskimäärin mitään erityistä muutosta ikävuosien lisääntyessä: ei sen enempää sen hiipumista kuin korostumistakaan.

Taulukko 5. Järjestötyypin toimintaan osallistuneiden kokemus toiminnan tärkeydestä syntymävuoden mukaan.

Syntymävuosi	2008	2007	2006	2005
Urheilu ja liikunta (N=2625)	3,79	3,77	3,75	3,71
Nuorten harrastus (N=1402)	2,93	2,98	2,79	2,88
Kulttuuri (N=1093)	3,37	3,39	3,55	3,39
Opiskelija (N=1347)	2,82	2,69	2,86	2,99
Luonnon- tai ympäristönsuojelu (N=321)	2,91	3,02	3,21	3,18
Vertaistuki-, potilas- ja vammaisjärj.(N=308)	3,01	2,88	3,25	2,98
Poliittisen puolueen lapsi- ja nuorisjärj. (N=363)	2,87	2,91	3,17	2,78
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen (N=418)	3,31	3,21	3,29	3,36
Uskonnollinen (N=1220)	3,16	3,27	3,13	3,11
Muu harrastus (N=851)	3,29	3,27	3,25	3,19
Vaikuttajaryhmät (N=470)	3,48	3,36	3,4	3,32
KAIKKI (N=3456)	3,42	3,33	3,33	3,33

Edellä nähtiin, että tyttöjen ja poikien järjestöosallistumisen yleisyydellä on hienoisia eroja eri ikäillä. Kuinka on järjestöjen koetun tärkeyden laita? Siitä on koostetietoa kuviossa 4. Sen perusteella tyttöjen kokema järjestötoiminnan merkitys laskee 14-vuotiaasta 16-vuotiaaksi, mutta nousee hieman lopuksi. Poikien järjestötoiminnan merkitys ei olennaisesti muutu iän mukana. Kuvion tiedot perustuvat kaikkien järjestötyyppien keskiarvoon. Kehityskulku näyttää päinvastaiselta kuin järjestöosallistumisen yleisyyttä kuvaava trendi (kuvio 4.).

Kuvio 4. Trendiviiva järjestötoiminnan koetusta tärkeydestä sukupuolittain syntymävuoden mukaan. (N = 3 456)

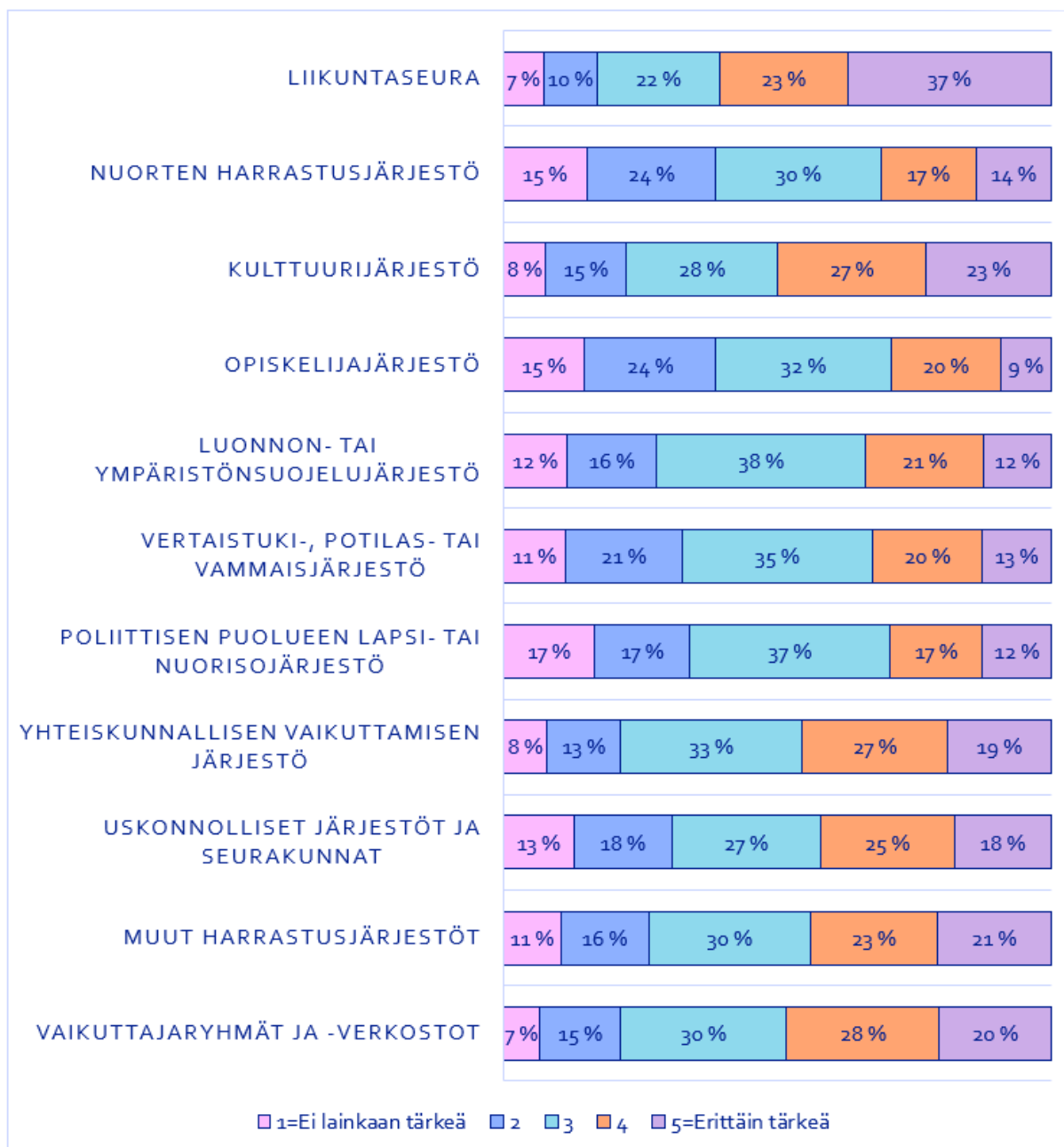
Järjestötoiminnan tärkeyteen vaikuttaa moni tekijä nuoren elämässä

Kyselyssä järjestöosallistumisen tärkeyttä kysyttiin jokaisen järjestötyypin osalta kysymyksellä ”Kuinka tärkeää osallistuminen tähän toimintaan sinulle on?”. Vastaus annettiin Likertin asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa ”ei lainkaan tärkeää” ja 5 ”erittäin tärkeää”. Taulukosta 6. näkyvät vastausten määrät järjestötyypeittäin. Yleisin vastaus oli 3 eli tärkeys arvioidaan tavanomaisesti keskivaiheilla olevaksi. Vastaukset 4 ja 5 ovat selvästi yleisempiä (sisältäen lähes 44 % vastauksista) kuin ei-tärkeän pään vastaukset 1 ja 2 (joita oli vajaat 28 %). Vastaukset käyttivät kuitenkin koko skaalaa yleisesti, mistä voi päätellä, että järjestöjen toimintaan osallistuminen todella vaihtelee varsin vähämerkityksisestä mukana olemisesta henkilökohtaisesti todella merkittävään tekemiseen.

Taulukko 6. Järjestötyyppeihin osallistumisen tärkeys koko aineiston (N = 4 578) määrinä.

Järjestötyyppi	1=Ei lainkaan tärkeää	2	3	4	5=Erittäin tärkeää	Yhteensä
Liikuntaseura	219	291	664	699	1105	2978
Nuorten harrastusjärjestö	245	382	485	281	221	1614
Kulttuurijärjestö	99	186	353	344	291	1273
Opiskelijajärjestö	232	374	501	311	145	1563
Luonnon- tai ympäristönsuojelujärjestö	48	68	158	89	51	414
Vertaistuki-, potilas- tai vammaisjärjestö	46	86	141	81	51	405
Poliittisen puolueen lapsi- tai nuorisojärjestö	75	78	164	76	56	449
Yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestö	42	70	174	139	99	524
Uskonnolliset järjestöt ja seurakunnat	183	255	385	349	251	1423
Muut harrastusjärjestöt	105	160	296	231	208	1000
Vaikuttajaryhmät ja -verkostot	38	85	174	160	117	574
	1332	2035	3495	2760	2595	12217

Kiinnostavaa on järjestötyyppien keskinäinen vertailu. Kuten edellä on todettu, eri järjestötyyppien toimintaan osallistuminen vaihtelee suuresti. Osallistumisen tärkeyden osuudet eri järjestötyypeissä ovat näkyvissä kuviossa 5. Siitä nähdään, että tärkeyden kokemus vaihtelee varsin selvästi. Liikuntaseuroihin kuulumisen nuoret vastaajat kokevat keskimäärin tärkeämmäksi kuin muiden järjestötyyppien. Vastauksia 1 tai 2 on noin 17 % ja vastauksia 4 tai 5 on selvästi yli puolet eli 60 %. Toisessa ääripäässä ovat opiskelijajärjestöjen, poliittisen puolueen lapsi- tai nuorisojärjestön sekä nuorten harrastusjärjestöjen osallistujat. Näissä järjestötyypeissä vastaukset 1 tai 2 ovat yleisempiä kuin vastaukset 4 tai 5.

Kuvio 5. Tärkeyden kokemus järjestötyypeittäin vastausten jakautumisen mukaan.

Vaihtelua voidaan kuvata myös tärkeyden keskiarvolla. Ne ovat esillä taulukossa 7. Siitä näkyy myös vastausten keskiarvot sukupuolittain. Sukupuolten erot eivät ole pääosin kovin suuria. Poikien ja tyttöjen tärkeimmiksi kokemat järjestötyypit ovat jokseenkin samoja. Poikien keskuudessa korostuvat suhteellisesti vaikuttajaryhmät ja muut harrastusjärjestöt. Tytöt kokevat yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestöihin ja liikunta- ja urheiluseuroihin osallistumisen poikia useammin tärkeäksi. Muun sukupuoliset arvioivat järjestöosallistumisensa yleisesti poikia ja tyttöjä vähemmän tärkeäksi. Näin on kaikkien järjestötyyppien osalla, mutta erityisen suureksi ero venähtää liikunta-seuroihin ja muihin harrastusjärjestöihin osallistumisessa. Sen sijaan vaikuttajaryhmiin ja -verkostoihin osallistuminen on heille erityisen tärkeää.

Taulukko 7. Järjestötyypeihin osallistumisen keskimääräinen tärkeys koko aineistossa ja eri sukupuolilla.

Järjestötyyppi	Kaikki	Pojat	Tytöt	Muu sukupuoli
Liikuntaseura	3,73	3,74	3,81	3,08
Kulttuurijärjestö	3,43	3,31	3,48	3,31
Vaikuttajaryhmät ja -verkotot	3,41	3,55	3,27	3,4
Yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestö	3,35	3,31	3,52	2,98
Muut harrastusjärjestöt	3,28	3,48	3,15	2,79
Uskonnolliset järjestöt ja seurakunnat	3,16	3,19	3,18	2,93
Luonnon- tai ympäristönsuojelujärjestö	3,07	3,1	3,09	2,93
Vertaistuki-, potilas- tai vammaisjärjestö	3,01	3,02	3,19	2,72
Nuorten harrastusjärjestö	2,91	2,92	2,9	2,76
Poliittisen puolueen lapsi- tai nuorisojärjestö	2,91	3,02	2,84	2,72
Opiskelijajärjestö	2,85	2,83	2,86	2,74

Järjestötoiminnan keskimääräistä tärkeyttä voi tulkita monella tapaa. Korkeaksi koettu tärkeys kertoo kenties eniten järjestötoimintaan liittyvän harrastuksen ja siihen liittyvien sosiaalisten suhteiden intensiivisyydestä. On oletettavaa, että liikuntaseuratoiminnassa ja kulttuurialan järjestöissä nämä ovat tyypillisesti korkealla. Toiminnalle näissä järjestötyypeissä on leimallista tavoitteellinen ja usein kilpailuihin, otteluihin, esiintymisiin tai näytöksiin tähtäävä ryhmätoiminta. Toisaalta tärkeyden kokemus saattaa liittyä järjestötoimintaan liittyvien tavoitteiden yleisestä merkittävydestä, arvostettavuudesta ja arvokkuudesta. Näin voisi tulkita vaikuttamisryhmätoiminnan ja yhteiskunnallisten vaikuttamisen järjestöjen suhteellisen korkeaa sijoittumista vertailussa.

Suhteellisesti vähemmän tärkeiden järjestötyyppien joukossa on opiskelijajärjestötoiminta. Oletettavasti se on intensiivisyydeltään useita muita tyyppisiä keveämpää ja kenties keskimäärin vähemmän sitovaa. Tavanomaisesti se liittyy vain joihinkin asioihin tai hetkiin kouluympäristössä ja vapaa-ajassa. Siten on ymmärrettävää, että harvemmat nuoret kokevat sen tärkeäksi. Sama saattaa liittyä esimerkiksi nuorten harrastusjärjestöihin, joita ovat esimerkiksi 4H, Partio tai muut nuorille kohdistuvat vapaa-ajan järjestöt.

Vähemmän tärkeäksi koetulla järjestötoiminnalla saattaa kuitenkin olla huomattavia seurauksia. Epäintensiivinen tai satunnainen järjestötoimintaan osallistuminen voi saada aikaan vaikutuksia samantapaisesti kuin säännöllinen ja intensiivinen. Se voi luoda merkittäviä oppimiskokemuksia, tarjota tietoja ja taitoja, laajentaa sosiaalisia piirejä ja tuttuussuhteita sekä tuoda arvostusta. Vaikuttavatko myös nuoren perhe ja taustatekijät tärkeyden kokemukseen?

Seuraavassa tarkastellaan koulumenestyksen ja vanhempien koulutustason vaikutusta koettuun järjestötoiminnan tärkeyteen. Aluksi on hyvä tunnistaa, että sekä oma koulumenestys että vanhempien koulutustaso vaikuttavat siihen, miten todennäköistä järjestötoiminnassa mukana oleminen on. Paremmiin koulussa menestyvistä ja parempien perheiden nuorista suurempi osuus osallistuu järjestötoimintaan. Mutta sitten kun nuori osallistuu järjestötoimintaan, vaihtelee sen merkitys? Kokevatko paremmiin koulussa menestyvät ja parempien perheiden nuoret järjestötoiminnan merkityksen korkeammaksi kuin ne, joilla menestys tai tausta eivät ole yhtä hyviä?

Asiaa valaisee korrelaatiokertoimien tarkasteleminen. Positiivinen korrelaatio kertoo, että kahden valitun muuttujan välillä on yhteys, ja negatiivinen että yhteys on käänteinen. Tarkastelun hypoteesina on, että koulumenestys tai vanhempien koulutustaso eivät vaikuttaisi järjestötoiminnan tärkeyden kokemukseen. Tärkeys muodostuisi siinä tapauksessa mitä ilmeisimmin toiminnasta itseltään, ei osallistujan taustatekijöistä. Taulukossa 8 esitetään korrelaatiokertoimet ja niiden merkitysaste. Tähdellä tai kahdella merkityissä on kysymys tilastollisesti merkittävästä tai erittäin

merkittävästä yhteydestä. Ilman tähteä olevien korrelaatioiden välillä on yhteys, joka kuitenkin saattaa olla tilastollisesti epäluotettava eli se saattaa olla sattumaakin. Koulumenestystä indikoi viimeisen peruskoulun todistuksen lukuaineiden keskiarvo ja vanhempien koulutustasoa korkein tutkinto heidän saavuttamistaan.

Taulukko 8. Järjestötyyppien sekä koulumenestyksen ja vanhempien koulutustason väliset korrelaatiokertoimet.

Järjestötyyppi	Koulumenestys	Vanhempien koulutustaso
Liikuntaseura	0,073**	0,061**
Nuorten harrastusjärjestö	0,008	0,032
Kulttuurijärjestö	0,089*	0,084**
Opiskelijajärjestö	-0,015	-0,031
Luonnon- tai ympäristönsuojelujärjestö	0,161**	0,086
Vertaistuki-, potilas- tai vammaisjärjestö	0,100	-0,010
Poliittisen puolueen lapsi- tai nuorisojärjestö	-0,028	0,068
Yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestö	0,090*	0,003
Uskonnolliset järjestöt ja seurakunnat	0,096**	0,053
Muut harrastusjärjestöt	-0,031	0,061
Vaikuttajaryhmät ja -verkostot	-0,02	0,021

Taulukosta havaitaan, että koulumenestys ja vanhempien koulutustaso selittää joidenkin järjestötyyppien osallistumisen koettua tärkeyttä. Erityisesti liikuntaseura- ja kulttuurijärjestöaktiivisuus yhdistyy koulumenestykseen ja vanhempien koulutustasoon. Muiden järjestötyyppien kohdalla tilastollisesti luotettavia yhteyksiä on koulumenestykseen (luonnon- ja ympäristönsuojelujärjestöt, uskonnolliset järjestöt ja seurakunnat sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen järjestöt). Perhetaustan tai koulutustason vaikutuksesta ei muita tilastollisesti luotettavia havaintoja ole. Pääsääntöisesti kuitenkin näyttää taulukon perusteella, että yhteys koulumenestykseen ja perhetaustan pääomiin on olemassa.

Edellä mainittu hypoteesi ei siis pidä paikkansa. Järjestötoiminnan tärkeys ei riipu pelkästään toiminnasta itsestään, vaan selittyy osittain myös osallistujan taustatekijöillä. Miten tämä pitäisi ymmärtää? Selitysmalleja voi olla ainakin kaksi.

Yksi näkökulma on, että taustalla olevat erot selittävät yhdistystoiminnassa käytettävissä olevia resursseja: mitä paremmin koulu- tai perhetausta resursoi tietoja, taitoja ja sosiaalisia kykyjä, sitä tärkeämmäksi järjestötoiminta muodostuu. Jos tämä pitää paikkansa, omaan oppimiseen perustuva koulumenestys resursoi enemmän kuin perhetausta. Tiivistäen oppimispääoma on tärkeämpi kuin yhteiskunnallisen aseman sosiaalinen pääoma.

Toinen näkökulma on, että järjestötoiminnassa itsessään on rakenteita, jotka motivoivat ja kannustavat enemmän nuoria, joilla on oppimisen tai aseman tuomia resursseja. Heikommista lähtökohdista tulevat voivat kokea myös sulkemista tai syrjimistä, mikä näkyy vähentyneenä tärkeyden kokemuksena. Tässäkin selitysmallissa huomio kiinnittyy siihen, että perhetaustan mukainen sosiaalinen asema on vähäisempi selittävä tekijä kuin oppimisen kautta saavutettu.

Järjestötoiminnasta nuoret saavat sosiaalisia taitoja ja itseohjautuvuutta

Järjestötoiminnalla on vaikutuksia nuorten oppimiseen ja uusien asioiden saamiseen nuoren elämään. Osallistuminen toimintaan vaikuttaa varsinkin nuoren ohjaamis-, johtamis- ja vaikuttamistaitoihin sekä ryhmässä toimimiseen. Myös nuoren itseohjautuvaan toimijuuteen merkitys on huomattava.

Kyselyaineistossa kysyttiin kysymyssarja, joka kuului ”Arvioi, mitä seuraavista asioista olet saanut harrastus- ja yhdistystoiminnan kautta?” Kysymyksissä on erilaisia asioita 16 kappaletta, jotka karkeasti ottaen voidaan jakaa kolmeen laajempaan kategoriaan: yksilölliset taidot ja tiedot, itseohjautuvuuteen liittyvät kyvyt ja sosiaaliseen toimintaan liittyvät ominaisuudet. Taulukossa 9. on nähtävillä kysymysten aihealueet ja niiden prosenttiosuudet koko aineistosta. Prosenttiosuudet kuvaavat tässä sitä, mitä hyviä asioita kaikesta harrastus- ja järjestötoiminnasta saadaan erittelemättä, ovatko harrastukset ja toiminnan lajit yksilöllisiä tai yhdessä tehtäviä. Niitä, jotka eivät tunnista yhtään mainituista aiheista harrastus- ja järjestötoiminnasta opituiksi on 6,5 % vastaajista.

Taulukko 9. Harrastus- ja järjestötoiminnasta saatujen asioiden aihealueet ja vastausten prosenttiosuudet.

Yksilölliset tiedot ja taidot	Itseohjautuvuuteen liittyvät kyvyt	Sosiaalisen toimintaan liittyvät ominaisuudet
Uuden tiedon oppiminen (64 %)	Suunnittelutaidot (42 %)	Esiintymis- ja viestimistaidot
Kielitaito (42 %)	Oma-aloitteisuus (53 %)	Vastuun ottaminen (52 %)
Digitaalisuuteen liittyvät taidot (24 %)	Onnistumisen kokemukset (63 %)	Uudet kaverit ja tuttavat (65 %)
Talouteen liittyvät taidot (16 %)	Hyvinvoinnista huolehtiminen (47 %)	Ryhmässä ja erilaisten ihmisten kanssa toiminta (53 %)
	Taidot ongelmanratkaisu- ja ristiriitatilanteissa (36 %)	Ohjaamisen ja johtamisen taidot (33 %)
	Saavutettujen tietojen ja taitojen osoittaminen (43 %)	Yhteisiin asioihin vaikuttamisen taidot (27 %)

Kuten taulukosta nähdään, harrastus- ja järjestötoiminnasta opitaan ja saadaan kokonaisuudessaan kaikkia analysoitavia asioita monipuolisesti. Yleisimpiä ovat uusien tietojen, onnistumisen kokemusten ja uusien kavereiden ja tuttavien saaminen.

Mitä kaikkea nuori saa nimenomaan järjestötoiminnasta? Tätä analysoidaan havainnoimalla järjestöaktiivisuutta ja peilaamalla järjestötoimintaa siihen, mitä laajemmin ottaen saadaan harrastus- ja järjestötoiminnasta. Oletetaan seuraavaa: jos järjestöaktiivit saavat enemmän irti kaikesta harrastus- ja järjestötoiminnasta kuin keskimääräiset nuoret, on havaittava erotus ainakin pääasiassa järjestötoiminnan seurausta. Tähän oletukseen täytyy suhtautua aavistuksen varauksellisesti, sillä saattaa olla, että järjestötoiminnassa mukana olevat nuoret ovat muullakin tavoin aktiivisia harrastustoiminnassa. Esimerkiksi yhteiskunnalliseen järjestötoimintaan osallistuva nuori saattaa harrastaa lukemista, valokuvausta ja pelaamista. Aineistolla ei pystytä suoraan tunnistamaan, mikä on vaikuttava tekijä. Vertailemalla voidaan havaita kuitenkin todennäköisiä tekijöitä järjestötoiminnan vaikutuksista.

Ensimmäisessä vertailussa tarkastellaan niitä, jotka ovat jossakin järjestön toiminnassa mukana, ja niitä, jotka eivät osallistu mihinkään järjestötoimintaan. Tieto on tiivistetty taulukkoon 10., jossa vaaleansinisellä värillä on yksilöllisten tietojen ja taitojen oppiminen, oranssilla itseohjautuvuuteen liittyvät kyvyt ja violetilla sosiaaliseen toimintaan liittyvät ominaisuudet.

Taulukko 10. Harrastus- ja järjestötoiminnasta saadut asiat yhdistystoimintaan osallistuvilla ja osallistumattomilla (Kentaurin järjestö- ja harrastuskysely 2023). Kuvaajassa vaaleansinisellä värillä on yksilöllisten tietojen ja taitojen oppiminen, oranssilla itseohjautuvuuteen liittyvät kyvyt ja violetilla sosiaaliseen toimintaan liittyvät ominaisuudet.

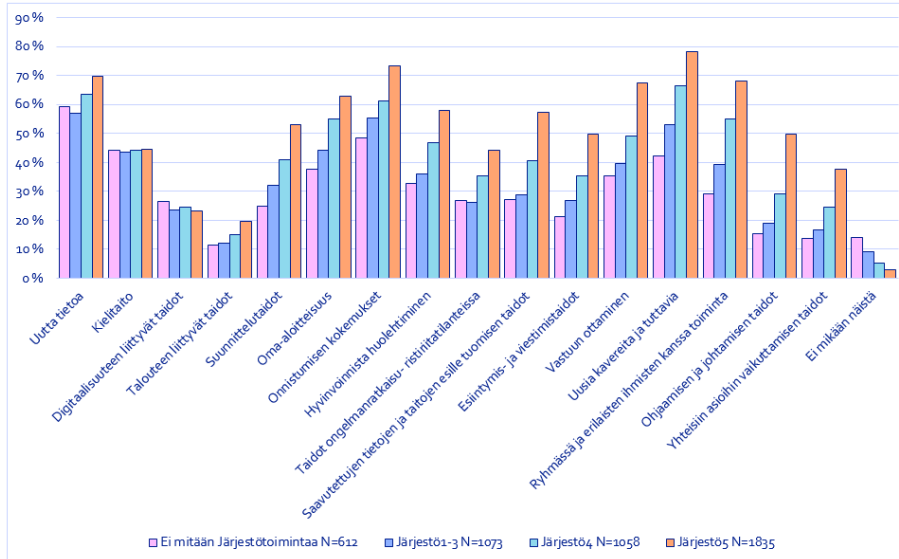
	Ei osallistu järjestötoimintaan	Osallistuu järjestötoimintaan	Erotus
N	612	3966	
Uutta tietoa	59 %	59 %	5 %
Kielitaito	44 %	44 %	0 %
Digitaalisuuteen liittyvät taidot	26 %	24 %	-3 %
Talouteen liittyvät taidot	11 %	17 %	5 %
Suunnittelutaidot	25 %	44 %	19 %
Oma-aloitteisuus	38 %	56 %	18 %
Onnistumisen kokemukset	48 %	65 %	17 %
Hyvinvoinnista huolehtiminen	33 %	49 %	16 %
Taidot ongelmanratkaisu- ristiriitatilanteissa	27 %	37 %	10 %
Saavutettujen tietojen ja taitojen esille tuomisen taidot	27 %	45 %	18 %
Esiintymis- ja viestimistaidot	21 %	40 %	18 %
Vastuun ottaminen	35 %	55 %	20 %
Uusia kavereita ja tuttavvia	42 %	68 %	26 %
Ryhmässä ja erilaisten ihmisten kanssa toiminta	29 %	57 %	28 %
Ohjaamisen ja johtamisen taidot	16 %	35 %	20 %
Yhteisiin asioihin vaikuttamisen taidot	14 %	29 %	15 %
Ei mikään näistä	14 %	5 %	-9 %

Taulukosta 10. havaitaan, että järjestötoiminnasta saadaan erityisesti itseohjautuvuuteen ja sosiaaliseen toimintaan liittyviä asioita. Tietoja ja taitoja koskevassa oppimisessa ei ole eroa perusjoukkoon. Tämän voi tulkita siten, että järjestötoiminta tuo muuhun harrastustoimintaan erityistä lisäarvoa juuri itseohjautuvuuteen ja sosiaaliseen toimintaan liittyvissä asioissa. Kun taulukosta 2. katsotaan osallistujien ja ei-osallistujien erotusta, nähdään että suurin vaikutus on uusien kavereiden saamisessa sekä ryhmässä ja erilaisten ihmisten kanssa toimimisessa. Siis kaikenlaista saadaan, mutta eniten vuorovaikutussuhteita.

Vertailu kertoo karkean kuvan, mutta ongelma on, että suurin osa vastaajista (87 %) vastaa olevansa mukana jossakin järjestötoiminnassa. Vertailu siis osoittaa, että ne harvat, jotka eivät osallistu mihinkään järjestötoimintaan millään intensiteetillä eroavat tietyissä asioissa siitä valtajoukosta, jotka ovat mukana pienellä tai isommalla sitoutuneisuudella järjestöjen toiminnassa.

Kuvaa tarkennetaan jatkossa ottamalla huomioon järjestöosallistumisen tärkeys. Sitä kysyttiin 11 järjestökategoriassa. Vastaajat ilmoittivat asteikolla 1–5 osallistumisen tärkeyden järjestötyypeittäin. Seuraavassa aineisto on jaettu korkeimman vastauksen mukaan. Yhden luokan muodostavat ne 1073 vastaajaa (23 % aineistosta), joiden korkein ilmoittama järjestöosallistuminen saa arvon 1–3. Toinen luokka muodostuu 1058 vastaajasta (23 %), joiden korkein järjestötoiminnan arvo saa lukeman 4 (tärkeä) ja kolmas luokka 1835 vastaajasta (40 %), joille ainakin yksi järjestötyyppi oli erittäin tärkeää (siis arvo 5). Tulokset ovat näkyvillä numeerisesti taulukossa 11. ja visuaalisena esityksenä kuviossa 6.

Niillä, jotka osallistuvat järjestötoimintaan, korkeimman järjestötoiminnan arvon saavat teemat ”uusia kavereita ja tuttavuuksia” (78 %) ”onnistumisen kokemukset” (73 %) sekä ”uusi tieto” (70 %). Matalimmat arvot saavat teemat ”yhteisiin asioihin vaikuttamisen taidot” (17 %) sekä ”talouteen liittyvät taidot” (12 %).

Kuvio 6. Harrastus- ja järjestötoiminnasta saadut asiat korkeimman järjestötärkeyden mukaan.

Taulukko 11. Harrastus- ja järjestötoiminnasta saadut asiat korkeimman järjestötärkeyden mukaan. Kuvaajassa vaaleansinisellä värillä on yksilöllisten tietojen ja taitojen oppiminen, oranssilla itseohjautuvuuteen liittyvät kyvyt ja violetilla sosiaaliseen toimintaan liittyvät ominaisuudet.

	Ei mitään Järjestötoimintaa N=612	Järjestöt 1-3 N=1073	Järjestöt 4 N=1058	Järjestöt 5 N=1835
Uutta tietoa	59%	57%	63%	70%
Kielitaito	44%	44%	44%	45%
Digitaalisiin liittyvät taidot	26%	24%	25%	23%
Talouteen liittyvät taidot	11%	12%	15%	20%
Suunnittelutaidot	25%	32%	41%	53%
Oma-aloitteisuus	38%	44%	55%	63%
Onnistumisen kokemukset	48%	55%	61%	73%
Hyvinvoinnista huolehtiminen	33%	36%	47%	58%
Taidot ongelmanratkaisu- ja ristiriitatilanteissa	27%	26%	35%	44%
Saavutettujen tietojen ja taitojen esille tuomisen taidot	27%	29%	41%	57%
Esiintymis- ja viestimistäidot	21%	27%	35%	50%
Vastuun ottaminen	35%	40%	49%	68%
Uusia kavereita ja tuttavuuksia	42%	53%	67%	78%
Ryhmässä ja erilaisten ihmisten kanssa toiminta	29%	39%	55%	68%
Ohjaamisen ja johtamisen taidot	16%	19%	29%	50%
Yhteisiin asioihin vaikuttamisen taidot	14%	17%	25%	38%
Ei mikään näistä	14%	9%	5%	3%

Taulukosta ja kuviosta nähdään, että mitä tärkeämmäksi järjestötoiminta koetaan, sitä enemmän siitä saadaan erilaisia hyötyjä. Havainto pätee kaikkeen muuhun kuin kielitaitoon ja digitaalisiin taitoihin.

Vertailtaessa taulukon 11. sarakkeita ”ei mitään järjestötoimintaa” ja ”järjestö1–3” voidaan päätellä, että järjestötoiminta, jota ei koeta kovin tärkeäksi, tuottaa jo positiivisia vaikutuksia itseohjautuvuuteen ja sosiaalisiin suhteisiin. Huomattavin vaikutus on asioissa, joissa muutos on prosenttiyksiköissä laskien suurinta. Kärkeen nousevat tässä uusien kavereiden ja tuttavien saaminen, ryhmässä toimiminen sekä suunnittelutaidot ja onnistumisten kokemuksen saaminen.

Havaittavat vaikutukset käyvät huomattavasti selvemmiksi, kun järjestötoiminta koetaan tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi. Itseohjautuvuuteen luokiteltujen muuttujien todennäköisyys nousee 18–28 prosenttiyksikköä, kun järjestön korkeimmaksi mainittu tärkeys nousee arvosta 3 arvoon 5. Sosiaalisten muuttujien nousu on vielä hieman selvempää, sillä niiden arvot nousevat 21–31 prosenttiyksikköä. Tietojen ja taitojen oppimisessa nousua on uusien tietojen saamisessa (13 %-yksikköä) ja talouteen liittyvissä taidoissa (9 %-yksikköä). Kielitaidossa ja digitaalisissa taidoissa ei järjestötoiminnalla ole mitään havaittavaa vaikutusta. Tiedollinen oppiminen on tärkeä asia, mutta näyttää siltä, että sitä on saavutettavissa muulla harrastustoiminnalla, ja järjestötoiminta antaa nostaa sen todennäköisyyttä vähän verrattuna itseohjautuvuuden ja sosiaalisen toiminnan kehittymiseen. Tiedollinen oppiminen on kuitenkin aktiivisimmillakin järjestöosallistujilla kolmanneksi tärkein harrastus- ja järjestötoiminnasta saatava asia. Kun järjestötoimintaa ei ole, tai sen merkitys ei ole suuri, tiedollinen oppiminen on selvästi tärkein harrastustoiminnasta saatava asia. Kuviossa 6. tiivistetään tietoa vielä tarkastelemalla edellisten taulukoiden tietoja suhteellisen muutoksen mukaan. Taulukkoon on laskettu indeksi, jossa indeksiarvon 100 saa niiden osuus, jotka eivät osallistu järjestötoimintaan. Muut arvot saadaan laskelmalla osuus ja kertomalla se ei-järjestöosallistujien osuudella. Niiden arvot siis indikoivat sitä, miten järjestötoiminta tuottaa seurauksia kyseisille asioille.

Taulukko 12. Harrastus- ja järjestötoiminnasta saatujen asioiden suhteellinen muutos järjestötoiminnan tärkeyden mukaan.

	Ei mitään Järjestö- toimintaa	Järjestöt 1-3	Järjestö4	Järjestö5
	N=612	N=1073	N=1058	N=1835
Uutta tietoa	100	96	107	118
Kielitaito	100	99	100	101
Digitaalisuuteen liittyvät taidot	100	89	93	88
Talouteen liittyvät taidot	100	108	135	175
Suunnittelutaidot	100	129	164	213
Oma-aloitteisuus	100	117	146	167
Onnistumisen kokemukset	100	114	127	152
Hyvinvoinnista huolehtiminen	100	110	144	177
Taidot ongelmanratkaisu- ristiriitatilanteissa	100	99	132	166
Saavutettujen tietojen ja taitojen esille tuomisen taidot	100	106	149	211
Esiintymis- ja viestimistaidot	100	125	165	233
Vastuun ottaminen	100	112	140	192
Uusia kavereita ja tuttavvia	100	125	157	185
Ryhmässä ja erilaisten ihmisten kanssa toiminta	100	135	189	234
Ohjaamisen ja johtamisen taidot	100	123	189	321
Yhteisiin asioihin vaikuttamisen taidot	100	122	182	278

Taulukon 12. perusteella on havainnollista pohtia kysymystä, mihin asioihin tärkeäksi koetulla järjestötoiminnalla on suurin merkitys. Seuraavaksi listataan oikeanpuolimmaisien sarakkeiden lukeumat. Niiden järjestys siis kertoo siitä, mitkä ovat yleisimmät aktiivisesta järjestöosallistumisesta saatavat asiat.

Ensimmäiseksi, arvolla 321, sijoittuu ohjaamisen ja johtamisen taidot. Sen esiintymisen todennäköisyys siis kasvaa yli kolminkertaiseksi, kun vertaillaan järjestötoimintaan osallistumattomia niihin, jotka kokevat ainakin jonkin järjestöosallistumisensa erittäin tärkeäksi. Erityisen voimakas nousu on, kun järjestötoiminta koetaan erittäin tärkeäksi. Ohjaamisen ja johtamisen taidot ovat ehkä yllättäväkin vertailun voittaja. Niiden mainitseminen harrastus- ja järjestötoiminnasta saatavaksi asiaksi on varsin harvinaista (joka kuudes), jos järjestöosallistumista ei ole. Joka toinen erittäin tärkeäksi järjestötoimintansa kokeva mainitsee sen. Ero on päivän selvä ja selittyy järjestötoimintaan liittyvillä kokemuksilla.

Toiseksi vertailussa nousee, arvolla 278, yhteisiin asioihin vaikuttamisen taidot. Vaikuttaminen on tärkeä järjestötoiminnan perusajatukseseen liittyvä asia, ja se näkyy selvästi aineistossa. Vaikuttamistaitojen todennäköisyys kasvaa varsin selvästi järjestötoiminnan tärkeyden mukana. Kun joka seitsemäs järjestötoimintaan osallistumaton kokee saavansa harrastustoiminnasta vaikuttamisen taitoja, niin siten sanoo lähes kaksi viidestä järjestötoimintansa erittäin tärkeäksi kokevista.

Kolmanneksi vertailussa sijoittuu ryhmässä ja erilaisten ihmisten kanssa toimiminen. Järjestötoiminta yhdistää ja kytkee ihmiset toisiinsa. Järjestötoiminta luo sosiaalista pääomaa. Vaikutus on varsin huomattava jo vähemmän tärkeäksi koetun järjestötoiminnan yhteydessä.

Esiintymis- ja viestintätaidot ovat vertailussa neljäntenä. Järjestötoiminta muodostaa vuorovaikutusareenan, jossa oman toiminnan esittäminen ja asioiden ilmaiseminen on tärkeää. Erityisen tärkeää se on kulttuurialan yhdistyksissä, kuten musiikin tai tanssin järjestöissä. Esiintymis- ja viestintätaitojen merkitys korostuu, kun järjestötoiminta koetaan tärkeäksi.

Suunnittelutaidot osoittautuvat keskeiseksi itseohjautuvuuteen liittyvistä vaikutuksista. Se korostuu jossain määrin verrattuna oma-aloitteisuuteen, onnistumisen kokemuksiin, hyvinvoinnista huolehtimiseen ja taitoihin ongelmanratkaisu- ja ristiriitatilanteissa. Nuorten järjestöaktiivisuus vaikuttaa kuitenkin kaikkiin näihin. Tilastollisesti todennäköisyys, että harrastus- ja järjestötoiminnalla on näitä vaikutuksia, on puolitoistakertainen tai kaksinkertainen verrattuna niihin, jotka eivät osallistu järjestötoimintaan. Suunnittelutaidot poikkeavat muista mainituista siinä, että myös epäintensiivisen järjestötoiminnan vaikutus on vähintäänkin kohtalainen.

Onnistumisen kokemuksia ja oma-aloitteisuutta harrastus- ja järjestötoiminnan seurauksina nuoret kokevat erittäin yleisesti. Karkeasti arvioiden kaksi kolmesta kaikkein järjestöaktiivisimmista (Järjestö 5) kokee saavansa näitä asioita. Suhteellisesti järjestötoiminnan vaikutus niihin ei kuitenkaan ole vertailussa erityisen voimakas. Tämä johtuu siitä, että niitä saadaan varsin yleisesti myös muusta harrastustoiminnasta – yksilöllisistä tai muissa kuin järjestökonteksteissa harrastettavista. Kun kysymyksessä on laajasti ottaen vapaa-ajan toiminta, on hyvin odotettavaa, että onnistumisen ja oman aktiivisuuden kokemukset ovat tärkeitä toiminnan vaikutuksia.

Saman voi todeta uuden tiedon muodostumisesta. Se on ominaista monelle järjestötoiminnan lajille. Ajateltakoon esimerkkinä pienoismallien rakentamista, urheilulajin harrastamista tai ympäristönsuojeluun vaikuttamista. Kaikissa niissä tiedonmuodostus ja -hallinta harrastuksen, lajin tai toiminnan erityisestä kohteesta on olennaista. Uutta tietoa saadaan järjestötoiminnassa, mutta sitä saadaan myös muissa harrastamisen ympäristöissä.

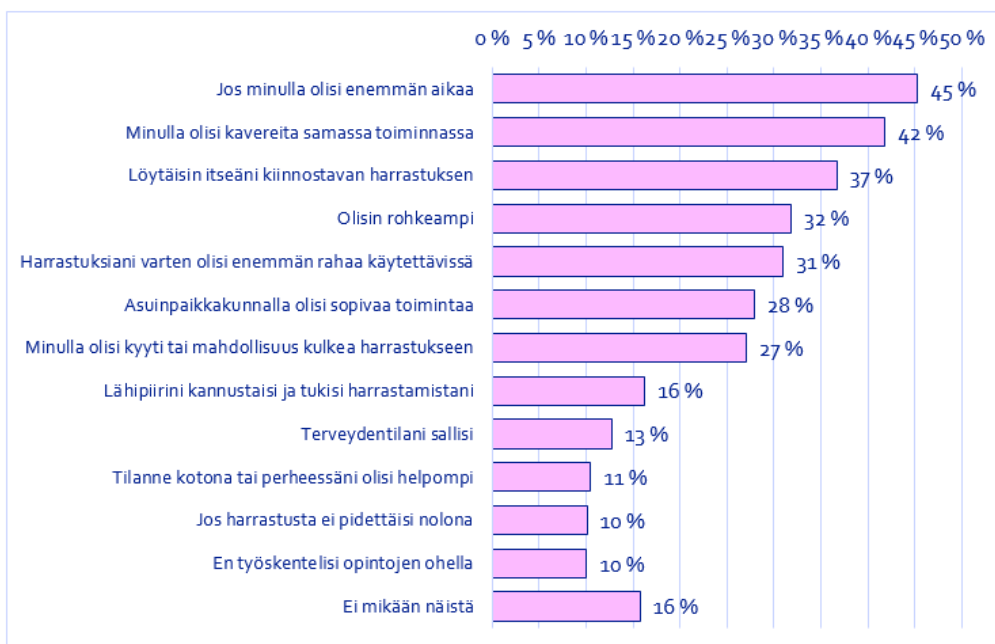
Mielenkiintoinen havainto on, että kielitaitoon ja digitaalisiin taitoihin järjestöaktiivisuudella ei näytä olevan mitään vaikutusta. Ne ovat tietenkin tärkeitä taitoalueita, joiden merkitys tulevaisuudessa oletettavasti vain tulee tärkeämmäksi. Voi kysyä, miksei järjestöaktiivisuus vaikuta niihin lainkaan. Onko nuorten järjestötoiminta jäänyt jälkeen digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisestä ja kielten moninaisuudesta?

Harrastamisella ja järjestötoiminnalla on esteitä ja kannustavia tekijöitä

Kyselyssä tiedusteltiin nuorilta, mikä kannustaisi tai tukisi lisäämään järjestö- ja harrastustoimintaa, ja tulosten perusteella nähdään, että monet varsin erilaiset tekijät. Niitä voi tulkita myös rajoitteiksi, jotka ehkäisevät harrastamista enemmän. Nuoret tunnistavat kynnyksiä erityisesti ajankäytössä, kaveripiiriin kapeudessa, omassa rohkeudessa sekä vaikeuksissa harrastuksen löytymiseen ja saavutettavuuteen. Oma tekijänsä on harrastamisen kalleus, mikä on noussut yhteiskunnalliseksi keskusteluaiheeksi.

Tämä osuus liittyy tarkasteluun, jossa analysoidaan aineiston valossa nuorten harrastus- ja muun järjestötoiminnan vaikutuksia osallisuuteen ja kasvuun ja sen yhteiskunnallisia vaikutuksia. Tässä kirjoituksessa käytetään kuitenkin johdonmukaisesti käsitettä harrastaminen, sillä kyselyaineistossa nuoria pyydettiin vastaamaan yleisesti haluun ja mahdollisuuksiin harrastaa. Järjestötoiminta katsotaan tässä kuuluvan osaksi harrastamisen laajempaa ilmiötä. Tarkastelun lopuksi palataan kysymykseen, millaisia kynnyksiä ja esteitä nuorten harrastusjärjestöjen tulisi huomioida suunnatessaan toimintaa nuorille.

Kyselyyn vastaajia pyydettiin merkitsemään vaihtoehdoista kohdat, jotka ”lisäisivät haluasi tai mahdollisuksiasi harrastaa”. Erilaisia asioita oli tarjolla 12 ja lisäksi oli vaihtoehto ”ei mikään näistä”. Tarjolla olleet asiat koskivat ajankäyttöä, harrastusten löytymistä ja saatavuutta, perheeseen, resursseihin ja talouteen liittyviä tekijöitä, sosiaalisia suhteita ja rohkeutta, terveyttä sekä sitä, pidetäänkö harrastusta nolona. Tarkemmat muotoilut ilmenevät kuvioista 7. Vastaaja vastasi vaihtoehdoista haluamaansa määrään. Vastaajat löysivät listalta keskimäärin 3,6 itseään enemmän harrastamiseen kannustavaa tekijää.

Kuvio 7. Harrastusta lisäävät ja kannustavat tekijät.

Yleisin vaihtoehtoista on ajankäyttöön liittyvä: 45 % kyselyyn vastanneista nuorista harrastaisi enemmän, jos aikaa olisi käytössä enemmän. Tämän kysymyksen voi tulkita harrastamisen lisäämisen rajoitteena. Koulu, vapaa-aika ja jo olemassa olevat harrastukset rajoittavat mahdollisuutta lisätä harrastamista. Estävätkö ajankäyttöön liittyvät tekijät harrastamista ja järjestötoimintaa yleisesti vai onko niin, että harrastaminen on jo saturoitunut?

Toinen lähes yhtä yleinen tekijä liittyy sosiaalisiin suhteisiin. Oletuksena voi pitää, että tämä on enimmäkseen yhdistystoiminnallisen ja ryhmässä toteutuvan harrastustoiminnan rajoite. Kysymys ”minulla olisi kavereita samassa toiminnassa” on merkitty 42 %:ssa vastukseksi. Henkilökohtainen kiinnostus harrastuksia kohtaan ei siis saa aina kaveripiiristä tukea. Liittyykö tämä kaveripiirien kapeuteen ja kenties yksinäisyyteen vai siihen, ettei harrastus- ja järjestötoimintaan niin sanotusti käy kutsu tuttuja osalta?

Lähellä tätä kysymyksenasettelua on kysymys ”olisin rohkeampi”. Tämä vastausvaihtoehto viittaa pääasiallisesti siihen, että oma toimijuus ei riitä tekemään mahdolliseksi harrastusten löytymistä. Tämä on neljänneksi yleisin tekijä ja koskee lähes kolmasosaa vastaajista.

Harrastusten löytyminen on myös varsin yleinen tekijä. Itseä kiinnostavaa harrastusta ei löydy 37 % vastaajista ja asuinpaikkakunnan tarjonta ei anna mahdollisuuksia 28 %:lle. Harrastamista rajoittaa myös kyydin tai kulkumahdollisuuden puute (27 % vastaajista). Harrastusten saatavuus tai saavutettavuus on siis varsin yleinen rajoittava tekijä.

Yleinen seikka on myös harrastusten kalleus. Lähes kolmannes harrastaisi enemmän, jos sitä varten olisi enemmän rahaa käytössä. Näin asian näkee lähes kolmannes (31 %) vastaajista. Artikkelin lopuksi tätä kysymystä pohditaan tarkemmin: liittyykö se vain joihinkin, kalliiksi koettuihin harrastuksiin? Onko rahan puute vain sosioekonomiselta perhetaustaltaan vähävaraisempien kysymys vai yleisesti kaikkia nuoria koskeva?

Jossain määrin harvinaisempia vaihtoehtoja ovat terveydentilaan, kodin olosuhteisiin, lähipiirin kannustamisen ja tukemisen puutteisiin, työssäkäyntiin sekä harrastuksen nolouteen liittyvät seikat. Näihin vaihtoehtoihin vastasi 10–16 % vastaajista. Vaikka ne eivät ole niin yleisiä kuin muut esiintyvät tekijät, koskevat ne kuitenkin melko suurta joukkoa.

Vanhemmilla nuorilla harrastamisen lisäämisen haasteet moninaisempia

Kyselyn vastaajat olivat suurimmaksi osaksi 14–17-vuotiaita. Tähän vaihteluväliin menevät yläkouluikäiset ja lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat. On odotettavaa, että harrastuksiin kannustavat tai niiden kynnyksiä estävät tekijät ovatkin erilaisia vastaajien nuorimpien ja vanhimpien välillä. Odotuksen mukaisesti ikä ja nuoruuden vaihe liittyy joihinkin tekijöihin eri tavoin. Taulukossa 13. esitetään kaikkia harrastamiseen kannustavista tekijöistä tilastollinen yhteys vastaajan ikään sekä ilmeinen selitys, mikä tekee yhteyden ymmärrettäväksi. Tilastollinen yhteys on joko merkitsevä (p-arvo alle 0,05) tai erittäin merkitsevä (korrelaation p-arvo alle 0,01).

Taulukko 13. Harrastamista lisäävien ja kannustavien tekijöiden yhteys vastaajan ikään.

Harrastamista lisäävä tai kannustava tekijä	Tilastollinen yhteys	Ilmeinen selityksen merkitykselle
Jos minulla olisi enemmän aikaa	Erittäin merkitsevä	Ajankäyttö tiivistyy vanhemmilla nuorilla.
En työskentelisi opintojen ohella	Erittäin merkitsevä	Työnteko yleistyy vanhemmilla nuorilla.
Löytäisin itseäni kiinnostavan harrastuksen	Merkitsevä	Harrastusten löytyminen on vanhemmille vaikeampaa. Tarjonta voi olla vähisempää yli 16-vuotiaille.
Asuinpaikkakunnalla olisi sopivaa toimintaa	Ei yhteyttä	
Harrastuksiani varten olisi enemmän rahaa käytettävissä	Erittäin merkitsevä	Nuorempia todennäköisesti tuetaan harrastuksissa yleisemmin tai vanhempien nuorten harrastukset ovat kalliimpia
Minulla olisi kyyti tai mahdollisuus kulkea harrastukseen	Käänteisesti merkitsevä	Vanhemmilla nuorilla on monipuolisempia mahdollisuuksia järjestää kyyti
Minulla olisi kavereita samassa toiminnassa	Merkitsevä	Vanhemmilla nuorilla on jossain määrin rajatummat harrastuksiin kutsuvat sosiaaliset piirit
Olisin rohkeampi	Erittäin merkitsevä	Rohkeus ja itsetunto rajaavat voimakkaammin vanhempien nuorten mahdollisuuksia. Selitys voi olla, että harrastukset vaativat itsenäisempää toimijuutta.
Terveydentilani sallisi	Erittäin merkitsevä	Terveydelliset harrastamisen rajoitteet joko yleistyvät vanhemmilla nuorilla tai harrastustoiminnan piirteet rajoittavat tai syrjivät heidän mahdollisuuksiaan.
Tilanne kotona tai perheessäni olisi helpompi	Ei yhteyttä	
Lähipiirini kannustaisi ja tukisi harrastamistani	Ei yhteyttä	
Jos harrastusta ei pidettäisi nolona	Käänteisesti erittäin merkitsevä	Nuoremmille omat kiinnostuksen kohteet ovat arkaluontoisempia.
Ei mikään näistä	Käänteisesti erittäin merkitsevä	Vanhemmat nuoret kokevat useammin ja monipuolisemmin harrastamisen rajoitteita.

Ikä siis vaikuttaa harrastamiseen kannustaviin tekijöihin. Ajankäytölliset haasteet, rahan käyttämisen haasteet, rohkeuden ja kavereiden puute, harrastuksen löytyminen ja terveydentilan tuomat rajoitteet yleistyvät. Harrastusten noloksi kokeminen ja kyydin ja kuljetuksen järjestäminen helpottuvat, kun ikävuosia tulee lisää. Sukupuolten vertailu osoittaa, että tytöt tunnistavat enemmän ja useampia harrastamiseen kannustavia tekijöitä. Sukupuolten ero on huomattava lähes kaikkien tekijöiden osalta. Taulukossa 14. on esitetty poikien ja tyttöjen vastausten prosenttiosuudet.

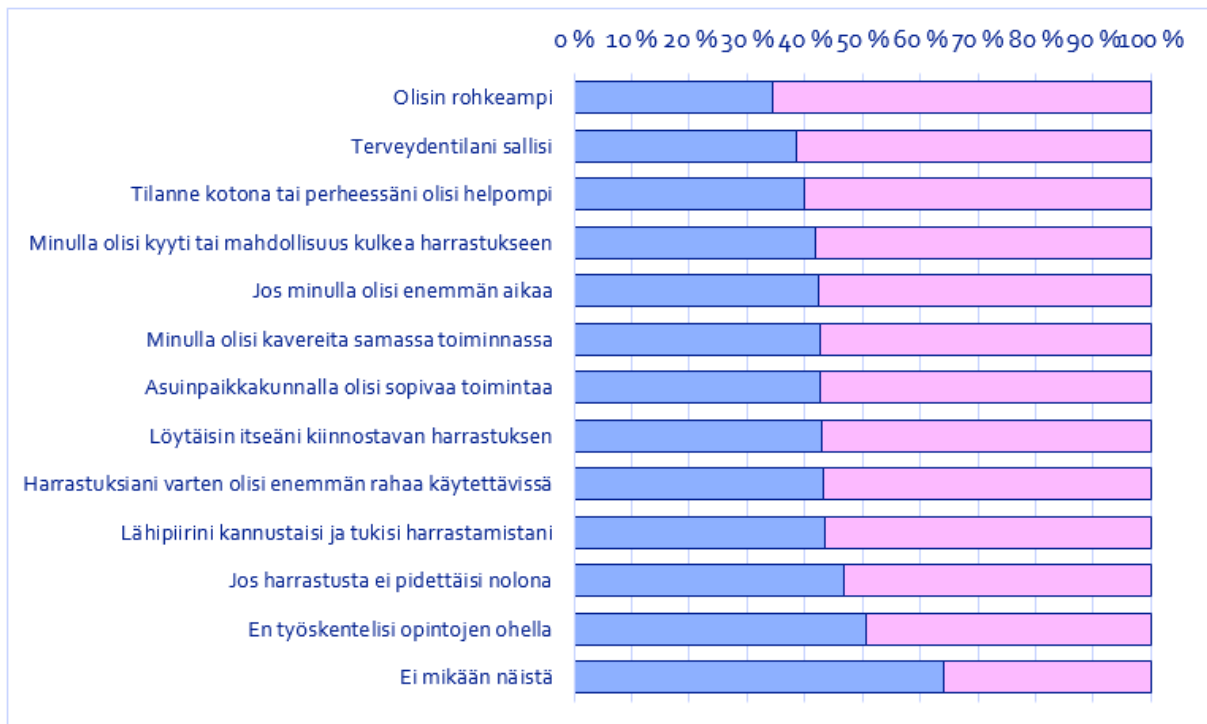
Taulukko 14. Harrastamista lisäävien ja kannustavien tekijöiden yleisyys tytöillä ja pojilla.

Harrastamista lisäävä tai kannustava tekijä	Poika	Tyttö
Jos minulla olisi enemmän aikaa	38%	51%
En työskentelisi opintojen ohella	10%	10%
Löytäisin itseäni kiinnostavan harrastuksen	31%	41%
Asuinpaikkakunnalla olisi sopivaa toimintaa	23%	31%
Harrastuksiani varten olisi enemmän rahaa käytettävissä	26%	34%
Minulla olisi kyyti tai mahdollisuus kulkea harrastukseen	22%	31%
Minulla olisi kavereita samassa toiminnassa	35%	47%
Olisin rohkeampi	20%	39%
Terveydentilani sallisi	9%	15%
Tilanne kotona tai perheessäni olisi helpompi	8%	12%
Lähipiirini kannustaisi ja tukisi harrastamistani	14%	18%
Jos harrastusta ei pidettäisi nolona	9%	10%
Ei mikään näistä	22%	12%

Sukupuolten eroa on mahdollista tulkita eri tavoin. Yksi tulkintalinja lähtee siitä, että pojilla ja tytöillä on erilainen suhtautumistapa harrastamista lisäävien tekijöiden tunnistamiseen. Tämän tulkinnan mukaan tytöt merkitsevät kyselylomakkeeseen kevyemmin perustein ja useampia vaihtoehtoja kuin pojat. Toinen tulkintatapa on, että harrastamista lisäävät ja siihen kannustavat tekijät ovat sellaisenaan sukupuolittuneita. Jos tekijät otaksutaan harrastamista estäviksi, taulukkoa on mahdollista tulkita siten, että tytöt kokevat paljon useammin ja useammanlaisia esteitä ja rajoitteita harrastamiseen. Esteet ja rajoitteet voivat olla kulttuurisia tai liittyä erilaisiin harrastuksiin. Ne voivat olla rooli-odotuksia tai toiminnallisia seikkoja. Tiedetään myös, että nuorten harrastaminen ja yhdistystoiminta eri muodoissaan on sellaisenaan varsin sukupuolittunutta. Pääsääntöisesti tytöt vastaavat harrastavansa ja toimivansa yhdistyksissä poikia enemmän. Lisäksi poikien vapaa-ajan toiminta ei välttämättä suuntaudu sellaiseen toimintaan, jota kutsutaan nuorten näkökulmasta harrastamiseksi.

Nämä seikat huomioiden kiinnostavaa onkin tarkastella eri tekijöiden suhteellista yleisyyttä. Kuviossa 8. esitetään poikien ja tyttöjen suhteellinen %-osuus. Kuviossa siis esitetään, mikä määrä vastaajista kuhunkin harrastusta lisäävään tekijään on tyttöjä ja mikä poikia. Ylimpänä listassa olevat tekijät ovat tytöille kaikkein tyypillisimpiä harrastuksia lisääviä tekijöitä. Alempana listassa esiintyvät pojilla suhteellisesti yleisemmin.

Tiedot osoittavat, että tytöille ominaisia harrastuksia lisäävät tai niiden esteitä poistavat tekijät ovat rohkeuden puute, terveydentilaan ja kotitaustaan liittyvät tekijät, kyydin järjestelyt, ajankäyttö ja samasta kiinnostuneiden kavereiden löytyminen. Pojille tavanomaisempia tekijöitä ovat työssä käynti, harrastamisen nolostelu, lähipiirin kannustus ja talouden rajoitteet.

Kuvio 8. Harrastamista lisäävien tekijöiden poikien ja tyttöjen suhteellinen %-osuus

Ajankäytön haasteet on yleisin harrastamisen lisäämistä estävä tekijä. Harrastamista olisi lähes joka toisella enemmän, jos aikaa siihen olisi käytettävissä enemmän. Kysymys onkin, koskeeko tämä enimmäkseen niitä, jotka jo harrastavat ja joilla olisi halua harrastaa vieläkin enemmän. Kyselyssä vastaajat ovat toisessa kohdassa vastanneet mielipidekysymykseen ”Minulla on säännöllinen harrastus”. Tähän kysymykseen vastattiin viisiportaisella Likertin asteikolla, jonka ääripäät ovat ”täysin eri mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”. Kyseinen muuttuja korreloi tilastollisesti luotetavasti sen kanssa, että harrastamista lisäisi, jos olisi siihen enemmän aikaa. Korrelaatiokerroin on 0,062 ja sen voi tulkita varsin selväksi. Käytännössä siis runsas harrastaminen liittyy monesti siihen, että harrastamisen lisäämiselle ei ole aikaa. Toisesta suunnasta katsoen näyttää siltä, että runsaasti harrastavat toivoisivat harrastavansa lisää, mutta ajankäyttö rajoittaa.

Vielä vankempi korrelaatio (0,18) eli muuttujien yhteisvaihtelu esiintyy koulumenestyksen ja harrastusten lisäämisen ajankäytöllisten rajoitusten välillä. Hyvin koulussa menestyville on tavallista kokea ajankäytöllisiä haasteita harrastamisen lisäämisessä. Nämä havainnot vahvistavat siis käsitystä, että koulun ja harrastusten täyttämä arki rajoittavat harrastamisen lisäämistä. Sama havainto toisesta näkökulmasta: suuri osa nuorista haluaisi harrastaa enemmän, mutta koulun ja harrastusten ajankäyttö rajaa mahdollisuuksia.

Tiedoista voi päätellä, että harrastusten lisäämisen esteenä on kiireinen arki, jossa koulu, harrastukset ja muu ajankäyttö kasaantuvat siinä määrin, ettei harrastusten lisääminen ei tule mahdolliseksi.

Nuoret, jotka harrastavat omatoimisesti harrastuksiaan, kokevat enemmän tarvetta harrastaa lisää. Havainto näyttää koskevan paikkansa yleisesti harrastamiseen ja suurimpaan osaan harrastamisen eri lajeista. Taulukkoon 15. on kerätty tiedot omatoimisen ja ryhmämuotoisen harrastamisen tilastollisesta yhteydestä (korrelaatiosta) eri harrastuksiin osallistuvista. Havaitaan, että omatoimisesti harrastavat haluaisivat harrastaa enemmänkin tilastollisesti erittäin merkitsevällä todennäköisyydellä. Poikkeuksia ovat vain moottoritekniikkaa ja tietokoneita harrastavat. Ryhmämuotoisesti harrastavien tarve harrastaa enemmän ei pääsääntöisesti poikkea aineiston keskiarvoista tilastollisesti merkitsevällä tasolla. Kuitenkin kuvataiteita, urheilulajia, kulttuuritapahtumia ja muuta kuin digitaalista pelaamista ryhmämuotoisesti harrastavat kokevat tarvetta harrastaa enemmän.

Taulukko 15. Nuoren omatoimisten ja ryhmämuotoisten harrastusten yhteys harrastamisen lisäämisen tarpeeseen.

Harrastus	Omatoimisen harrastuksen yhteys harrastamisen lisäämiseen	Ryhmämuotoisen harrastuksen yhteys harrastamisen lisäämiseen
Kuvataide	Erittäin merkitsevä	Erittäin merkitsevä
Käsityöt, puutyöt	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Moottoritekniikka	Ei yhteyttä	Ei yhteyttä
Teatteri, sirkus, tanssi	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Lukeminen	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Kirjoittaminen	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Musiikki	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Kuntoliikunta	Merkitsevä	Ei yhteyttä
Urheilulaji	Erittäin merkitsevä	Erittäin merkitsevä
Kulttuuritapahtumat	Erittäin merkitsevä	Erittäin merkitsevä
Nuorisotoiminta	Merkitsevä	Merkitsevä
Valokuvaus	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Tietokoneet	Ei yhteyttä	Ei yhteyttä
Pelaaminen, digi	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Pelaaminen, muu	Erittäin merkitsevä	Erittäin merkitsevä
Kielten opiskelu	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Luonto ja eläimet	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä
Muu	Erittäin merkitsevä	Ei yhteyttä

Näyttäisi siis siltä, että ryhmämuotoisiin harrastuksiin osallistuvat eivät koe harrastamisen lisäämistä itselleen tärkeäksi keskimääräistä nuorta enempää. Tämän voi tulkita siten, että ryhmämuotoinen harrastaminen ikään kuin saturoi harrastamiseen liittyviä tarpeita paremmin kuin omatoimisesti kiinnostuksen kohteitaan harrastavat. Selitys voi olla, että ryhmämuotoinen harrastaminen on sosiaalisesti antoisampaa. Tälle tulkinnalle löytyykin tukea aineistosta. Ryhmämuotoiset harrastukset antavat todennäköisemmin esimerkiksi uusia kaverisuhteita sekä taitoja toimia muiden nuorten kanssa kuin omatoimiset harrastukset. Toisaalta omatoimiset harrastukset koetaan henkilökohtaisesti tärkeämmiksi kuin ryhmämuotoiset. Myös tämä viimeksi mainittu havainto voi osittain selittää tarkasteltavaa yhteyttä: tärkeäksi koetut harrastukset lisäävät halua harrastaa.

Harrastukset maksavat, mikä rajoittaa harrastamista

Viimeisenä seikkana tarkastellaan lähemmin taloudellisten rajoitteiden yhteyttä harrastamisen tarpeisiin. Kyselyn mukaan lähes kolmannes (31 %) nuorista kokee, että harrastaisi enemmän, jos hänellä olisi enemmän rahaa käytettävissä harrastamiseen. Asia on herättänyt yhteiskunnallista keskustelua siitä, onko harrastustoiminta eriarvoistavaa ja riippuvainen perheen mahdollisuuksista käyttää nuorten vapaa-ajan toimintaan rahaa. Keskustelua on käyty erityisesti liikuntaseuratoiminnan kalleudesta, mutta sama koskee vaihtelevasti muutakin ohjattua ja harrastusmaksuja ja -välineistöä edellyttävää toimintaa. Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että nuoret kokevat harrastamisen kynnyksenä rahankäytön vain yhtenä, muttei kaikkein yleisempänä tekijänä.

Enemmän ajankäyttö, samoista asioista kiinnostuneiden kavereiden löytyminen, harrastuksen löytyminen ja oma rohkeus. Harrastustoimintaa kehitettäessä taloudellinen kyky osallistua niihin on vain yksi tekijä muiden joukossa.

Vanhempien koulutustaso on varsin hyvä ja usein käytetty mittari, joka kuvaa laajemmin perheen sosio-ekonomista asemaa laajoissa aineistoissa. Vanhempien koulutustasolla onkin yhteys nuoren tarpeeseen lisätä harrastamista. Yhteys ei kuitenkaan ole suoraviivainen. Paremmin koulutettujen vanhempien perheissä nuoret kokevat muita enemmän harrastamista lisääviksi tekijöiksi harrastuksen löytymisen ja samoista asioista kiinnostuneiden kavereiden löytymisen. Toisaalta vanhempien alempi koulutustaso yhdistyy tilastollisesti luotettavasti siihen, että tilanne kotona olisi yleisesti parempi. Yllättävää kyllä, väittämä ”minua kannustaisi harrastamaan enemmän, jos harrastuksiani varten olisi enemmän rahaa käytettävissä” ei näytä korreloivan tilastollisesti merkittävästi perheen koulutustason ja sosio-ekonomisen aseman kanssa. Yhteys on olemassa: nuoret korkeammin koulutettujen vanhempien perheissä tunnistavat jossain määrin yleisemmin väittämän koskevan itseään. Tämä ilmenee taulukosta 16.

Taulukko 16. Vanhempien koulutustason yhteys väittämään ”haluani ja mahdollisuuksiani harrastaa lisääsi, jos harrastuksiani varten olisi enemmän rahaa käytettävissä”. Vastaajien %-osuus. N = 4578

Vanhempien korkein koulutustaso	Harrastuksia varten olisi enemmän rahaa käytössä
Peruskoulu	34%
Ammatillinen koulutus	33%
Ylioppilastutkinto	29%
Ammattikorkeakoulu	34%
Yliopisto	27%

Näyttää siis siltä, että harrastuksiin käytettävissä olevan rahan rajoitteet koskevat varsin tasaisesti kaikkia sosioekonomisia ryhmiä. Saattaa toki olla, että asia ilmenee aivan eri muodoissa sosiaaliluokissa. Taloudelliset kynnykset harrastaa ylipäättään kalliita osallistumismaksuja ja välineistöä edellyttäviä harrastuksia ilmenevät varmasti eri tavoin vähävaraisten perheiden keskuudessa kuin hyvin tienaavien. Nuoret voivat hyvinkin tunnistaa jo lähtökohdissaan, etteivät kalliimmat harrastukset ole saavutettavissa itselleen eivätkä osaa niitä kaivatakaan.

Suomalaisten nuorten harrastaminen ei yleisesti ottaen ole sidoksissa perheen sosioekonomiseen taustaan. Kokonaisuudessaan sekä järjestömuotoinen toiminta että harrastukset jakautuvat varsin tasaisesti, kun tarkastellaan vanhempien korkeinta koulutustasoa. Poikkeuksena näyttäisi olevan ryhmämuotoinen urheilulajiharrastus ja urheiluseuratoiminta, joka on muihin harrastuksiin ja muuhun yhdistystoimintaan verraten selvästi sidoksissa perheen sosioekonomiseen asemaan.

Lopuksi

Yhdistykset ja muut harrastamista organisoivat toimijat voivat hyödyntää edellä olevia havaintoja toiminnassaan monella tavalla. Ensinnäkin harrastamiseen kannustaisivat ja halua harrastaa lisääisivät varsin moninaiset tekijät. Edellä on ilmennyt, että yleisin tekijä on ajankäytön rajoitteet. Harrastaminen kilpailee nuorten ajasta koulun, kodin, viihteen, kulutuksen ja muun vapaa-ajan keskellä. Tämä näkyy selvästi aineistossa. Harrastamisen järjestäjät joutuvat jatkuvasti miettimään keinoja, miten toimintaa voisi kehittää kiinnostavaksi ja luokseen kutsuvaksi, jotta se voittaisi muut ajankäytön veloitteet ja houkutteet.

Melkein yhtä merkittävä tekijä on nuorten sosiaalisten piirien rajoitteet ja rohkeuden puute. Nämä ovat jossain määrin kuin kolikon kaksi puolta. Monille nuorille on vaikeaa löytää samoista asioista kiinnostunutta porukkaa ja olla rohkeampi osallistumaan harrastustoimintaan. Mielenkiintoinen on myös havainto, että noin joka kymmenes nuori kokee harrastamisen lisäämisen kynnyksenä olevan harrastamisen nolous. Järjestöjen ja muiden harrastusten tuottajien on hyvä miettiä, miten harrastaminen tehdään sosiaalisesti kutsuvaksi. Nuorten järjestötoimintaan voi liittyä sosiaalista sulkevuutta, joka ilmenee nuorille sellaisena, että toimintaan mukaan pääseminen edellyttää kontakteja jo mukana oleviin sekä rohkeutta. Yhdistystoiminta saattaa sulkea ulos tavoilla, joita on vaikea tunnistaa.

Kolmas havainto on, että nuorille ei ole helppoa löytää kiinnostavaa harrastusta. Yli kolmannes kyselyyn vastaajista tunnisti sen omakohtaiseksi haasteekseen. Osaltaan tätä havaintoa voi pohdita näkökulmasta, saavatko nuoret riittävästi tietoa tarjonnasta ja mahdollisuuksista. Toisaalta harrastamiseen liittyy odotuksia, että sen tulee olla omasta näkökulmasta kiinnostavaa ja motivoivaa. Harrastusta ei siis löydy, koska kiinnostus ei ilmene rohkaisevana voimana ja voimavarana. Osaltaan kysymys on harrastuksen saavutettavuudesta omalla paikkakunnalla tai elämänpiirissä. Yleisiä kynnyksiä ovatkin, ettei paikkakunnalta löydy sopivaa toimintaa tai kyydin järjestyminen on liian vaikeaa.

Harvinaisempia mutta joillekin polttavia tekijöitä ovat lähipiirin kannustuksen puute, terveydentilan rajoitteet sekä se, että kotiolot ovat kehnot. Nämä tekijät koskevat aineiston perusteella kymmenesosaa tai jossain määrin useampaa nuorta. Lisäksi niillä on aineiston perusteella taipumusta kasautua samoille nuorille. Tiivistäen, syrjäytyminen sosiaalisista ja terveydellisistä syistä nostaa kynnystä joidenkin nuorten harrastamiseen.

Lopuksi kirjoittajan tärkeä viesti kaikille järjestötoimijoille

Kokonaisuudessaan järjestötoimintaan ja sen kaltaiseen yhteisötoimintaan osallistuu aineiston mukaan jopa 80 % nuorista. Vaikka eroja onkin oman toimijuuden ja perhetaustan mittareilla, kaikki osallistuvat runsaasti. Järjestötoiminta siis tavoittaa suomalaiset nuoret laajasti ja monipuolisesti, joskaan ei kaikkia. Vaikka harrastus- ja järjestötoimintaan mukaan tulemiseen ja sen lisäämiseen liittyy yleisiä ja vaikeitakin haasteita, kynnyksiä ja jopa esteitä, on se jo saavuttanut suurimman osan nuorista. Järjestöjen ei siis tarvitse yrittää ajatella nuorten tavoittamista liian monimutkaisilla tavoilla. Keinot ovat jo olemassa ja järjestö- ja harrastustoiminnan rakenteet tuottavat hedelmiä.

Lähteet

Aapola-Kari, Sinikka (toim.) 2023. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

HUMAK[®]

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

